

**T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**EVLİ BİREYLERDE KÖK AİLE İLİŞKİLERİ,
EVLİLİK UYUMU VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ
ARASINDAKİ İLİŞKİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yasin YUYUCU

**Enstitü Anabilim Dalı: Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı : Psikoloji**

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Selçuk ASLAN

AĞUSTOS-2022

T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**EVLİ BİREYLERDE KÖK AİLE İLİŞKİLERİ,
EVLİLİK UYUMU VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ
ARASINDAKİ İLİŞKİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Yasin YUYUCU

Enstitü Anabilim Dalı: Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı : Psikoloji

ORCID ID: 0000-0003-2484-4956

“Bu tez 12/08/2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oy birliği / Oy çokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Dr. Öğretim Üyesi Bengü Kurtege SEFER	BAŞARILI	
Dr. Öğretim Üyesi Selçuk ASLAN	BAŞARILI	
Doç. Dr. Buğra YILDIRIM	BAŞARILI	

Enstitü Müdürü Onay

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Yasin YUYUCU

12/08/2022

ÖNSÖZ

Tez sürecimde benden ilgi ve desteğini hiç esirgemeyen ve hep bana destek olan sayın hocam Sayın Dr. Öğretim Üyesi Selçuk Aslan’a teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans tezimin şekillenmesinde benden önce yaptıkları akademik çalışmalarla bana destek olan tüm akademik camiaya ve ölçeklerini kullandığım değerli hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Tez sürecime destek olan arkadaşım Handan Tüysüz Doğan ve Adem Doğan’a teşekkür ederim.

Bana hep yeni şeyler öğreten beni yüreklendiren ve cesaretlendiren sevgili kızım Asya Yuyucu’ya teşekkür ederim.

Hayatım boyunca bendendesteğini esirgemeyen, cesaretlendiren, zor zamanlarımda beni tek bırakmayan, kendi yoğunluğu içinde bana sonsuz destek olan, varlığı bana güç veren sevgili eşim Dilem İgde Yuyucu’ya çok teşekkür ederim.

Yasin YUYUCU

12/08/2022

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	i
TABLO LİSTESİ	ii
ŞEKİL LİSTESİ	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	7
1.1.Kök Aile İlişkiler	7
1.1.1. Kök Aile Kavramı	7
1.1.2 Kuramsal Yaklaşımlar ve Kök Aile Kavramını Etkileyen Etmenler	8
1.1.3 Kök Aile ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırma Bulguları	16
1.2.Evlilik Uyumu	24
1.2.1 .Evlilik ve Evlilik Uyumu	24
1.2.4 Evlilik Uyumunu Etkileyen Etmenler	27
1.2.4 Evlilik uyumu ile ilgili kuramsal yaklaşımlar	34
1.2.4 Evlilik Uyumu ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırma Bulguları	35
1.3.Psikolojik İyi Oluş	42
1.3.1 Psikolojik İyi Oluş Kavramı	42
1.3.2. Psikolojik İyi Oluşu Etkileyen Etmenler	44
1.3.3 Psikolojik İyi Oluş İle İlgili Kuramsal Yaklaşımlar	44
1.3.4. Psikolojik İyi Oluş ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırma Bulguları.....	47
1.4 Kök Aile İlişkileri, Evlilik Uyumu ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkiler.....	51
BÖLÜM 2: ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	54
2.1. Araştırma Modeli	54
2.2.Araştırmanın Evreni ve Örneklem	54
2.3.Veri Toplama Araçları	55
2.3.1.Sosyo-Demografik Bilgi Formu	55
2.3.2.Kök Aile İlişkiler Envanteri	55
2.3.3.Evlilikte Uyum Ölçeği	55
2.3.4.Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	56
2.4.Verilerin Toplanması ve Analizi	57
BÖLÜM 3: BULGULAR	59
3.1. Betimleyici İstatistikler	59
3.2. Korelasyon Analizi Bulguları	63
3.3. Gruplararası Karşılaştırmalar	67
3.4. Regresyon Analizi Bulguları	73
SONUÇ VE TARTIŞMA	77
KAYNAKÇA	86
EKLER	104
EK 1. Kişisel Bilgi Formu	104
EK .2 Kök Aileyle İlişkiler Envanteri.....	105
EK 3. Evlilik Uyumu Ölçeği (EUÖ)	106

KISALTMALAR

KA	:	Kök Aile
EU	:	Evlilik Uyumu
PİO	:	Psikolojik İyi Oluş

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : Normallik Testi Sonuçları	57
Tablo 2 : Güvenilirlik Analizi.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 3 : Katılımcılara Yönelik Bulgular-1	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 4 : Katılımcılara Yönelik Bulgular-2	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 5 : Aileye Yönelik Bulgular.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 6 : Ölçeklere İlişkin Bulgular	62
Tablo 7 : Demografik Değişkenler ve Ölçeklere İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları	63
Tablo 8 : Ölçekler ve Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları..	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 9 : Cinsiyete İlişkin T Testi Sonuçları	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 10: Ailede Çalışan Sayısına İlişkin T Testi Sonuçları	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 11: Kişilik Özelliğine İlişkin T Testi Sonuçları.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 12: Evlilik Süresine İlişkin Anova Analizi Sonuçları	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 13: Tukey Testi Sonuçları.....	70
Tablo 14: Gelir Durumuna İlişkin Anova Analizi Sonuçları	71
Tablo 15: Tukey Testi Sonuçları.....	72
Tablo 16: Kök Aile-Evlilik Uyumuna İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	73
Tablo 17: Kök Aile-Psikolojik İyi Oluşa İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	74
Tablo 18: Evlilikte Uyum-Psikolojik İyi Oluşa İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	75
Tablo 19: Psikolojik İyi Oluş-Evlilikte Uyuma İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	76

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Ryff Modeli'nde Esas Alınan Kuramlar	47
---	----

Nişantaşı Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü - Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Evli Bireylerde Kök Aile İlişkileri, Evlilik Uyumu ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkiler	
Tezin Yazarı: Yasin Yuyucu	Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Aslan
Kabul Tarihi: 12/08/ 2022	Sayfa Sayısı: vi(ön kısım)+103(tez)+7(ekler)
Anabilim dalı: Psikoloji	Bilim dalı: Psikoloji
Bu araştırmada, evli bireylerde kök aile ilişkileri, evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda ele alınan sosyoekonomik değişkenler (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, aile gelir düzeyi, aile ilişkileri) ile bağımlı değişkenler (kök aile ilişkileri, evlilik uyumu, psikolojik iyi oluş) arasındaki ilişkiler incelenmiş; sosyodemografik değişkenler temelinde oluşturulan gruplar arasında bağımlı değişken düzeyleri bakımından anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Ayrıca bağımlı değişkenlerin birbiri üzerinde yordayıcı etkisi olup olmadığına bakılmıştır. Araştırmada, ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen tesadüfi olarak seçilen Türkiye’de yaşayan evli ve çocuk sahibi olan 644 birey oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kök Aile ile İlişkiler Envanteri; Evlilik Uyum Ölçeği; Evli Kadınlar ve Evli Erkekler İçin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ile araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Elde edilen bulgular IBM SPSS 26 programında analiz edilerek işlenmiştir. Yapılan araştırma da kök aile ilişkileri, evlilik uyumu, psikolojik iyi oluş ve alt boyutları arasındaki ilişkileri ölçmek maksadıyla gerçekteştirilen korelasyon analizinde, ölçeklerin ve alt boyutların tümü arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Kök aile ilişkileri ölçeği ile evlilikte uyum ve psikolojik iyi oluş arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunurken; evlilikte uyum ile psikolojik iyi oluş arasında yüksek düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Gruplar arası karşılaştırma için yapılan T testi sonucuna göre kök aile ilişkilerinin, katılımcıların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediği bulunurken, evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluşun cinsiyetlere göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. Erkeklerin, kadınlara oranla daha yüksek evlilik uyumu gösterdiği; daha yüksek oranda psikolojik iyi oluşa sahip oldukları görölmüştür. Kök aile ilişkileri ve alt boyutlarının evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluş üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu, evlilik uyumu ve alt boyutlarının psikolojik iyi oluş üzerinde, psikolojik iyi oluş ve alt boyutlarının evlilik uyumu üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu görölmüştür.	
Anahtar Kelimeler: Evli Bireyler, Kök Aile İlişkileri, Evlilik Uyumu, Psikolojik İyi Oluş	

Nişantaşı University, Graduate Education Institute, Master's Thesis Summary

Thesis Title Of Thesis: The Relationships Between Root Family Relationships, Marriage Adjustment and Psychological Well-Being in Married Individuals	
Author : Yasin YUYUCU	Supervizor: Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Aslan
Date: 12/08/2022	Nu. of pages: vi(pre text)+103(main body)+ 7 (appendices)
Department: Psychology	Subfield: Psychology
In this study, the relationships between root family relationships, marital adjustment and psychological well-being in married individuals were examined. For this purpose, the relationships between socioeconomic variables (gender, age, education level, family income level, family relationships) and dependent variables (root family relationships, marital adjustment, psychological well-being) were examined; It was investigated whether there was a significant difference between the groups formed on the basis of sociodemographic variables in terms of dependent variable levels. In addition, it was examined whether the dependent variables had a predictive effect on each other. Relational screening method was used in the research. The sample of the study consists of 644 individuals, who are married and have children, living in Turkey and randomly selected, determined by convenient sampling method. Root Family Relationship Inventory as a data collection tool in the research; Marriage Adjustment Scale; The Psychological Well-Being Scale for Married Women and Married Men and the personal information form prepared by the researcher were used. The findings were analyzed and processed in IBM SPSS 26 program. In the correlation analysis carried out to measure the relationships between root family relationships, marital adjustment, psychological well-being and its sub-dimensions, a positive and statistically significant relationship was found between all of the scales and sub-dimensions. While there is a moderately positive and significant relationship between the root family relationships scale and marital adjustment and psychological well-being; A highly positive and significant relationship was found between marital adjustment and psychological well-being. According to the results of the T-test performed for the comparison between the groups, it was found that the root family relationships did not show a statistically significant difference according to the gender of the participants, while the marital adjustment and psychological well-being differed significantly according to the genders. Men showed higher marital adjustment than women; It was observed that they had a higher rate of psychological well-being. It has been observed that root family relationships and its sub-dimensions have a significant effect on marital adjustment and psychological well-being, marital adjustment and its sub-dimensions have a significant effect on psychological well-being, and psychological well-being and its sub-dimensions have a significant effect on marital adjustment.	
Keyword: Married Individuals, Root Family Relations, Marriage Adjustment, Psychological Well-Being	

GİRİŞ

Kök aile, kişinin içinde yaşayıp büyüdüğü ve tüm ihtiyaçlarının karşılandığı aile olarak tanımlanmaktadır (Botha vd., 2009; Hovestadt vd.,1985). Kök aile içinde yetişen birey, ebeveynlerinden öğrendiği, gözlemlediği davranış kalıplarını benimsemekte ve ilerleyen yaşantısında bu temelde davranışlar sergilemektedir (Conger, Cui, Bryant ve Elder, 2000). Kök aile içinde ebeveynler çocuklarına rol model olmaktadır. Hem çatışma çözme ve iletişim hem de aile içi sınırlar gibi aile içinde yaşanan konularda bu modelleme çocuğun kafasında uzun zaman kalmakta, bir kısmını içselleştirmekte ve bunları yetişkinlik döneminde davranışlarına yansıtmaktadır. Bu durum bireyin iyi oluşu üzerinde etkili olmakta, evlilik yaşamı içerisinde de kendisini göstermekte ve kök ailede yaşanan durumları kendi çekirdek aile içerisinde de devam ettirmektedir.

Evlilik, kişinin sosyal hayatının yapı taşını oluşturan oldukça karmaşık süreçler içeren ve birden çok yönü bulunan ilişkiler ağının etkili olduğu bir süreçtir (Ersanlı ve Kalkan, 2008). Toplumun temel unsuru olarak tanımlanan ailenin oluşumunda kabul edilen evlilik, resmi bir boyuta sahip olup, aile tarzı ve ideolojisi farklı olan iki yabancının, yeni bir davranış ve yeni düşünce sistemleri ile kurduğu bir kurumdur (Turanlı 2010). Özgüven (2009) evlilik kavramını, karşı cinsten iki kişinin hayatlarını birleştirmek, birlikte kararlar almak, bazı ihtiyaçlarını karşılamak ve hayatı paylaşmak için yaptıkları sözleşme olarak tanımlamaktadır. Bu yapıda aile ilişkilerinin oldukça etkili olduğu görülmektedir.

Ebeveynlerin kendi aralarındaki tutumların, çocuğun ileriki yaşamında doğrudan etkisi olduğu bilinmektedir. Aile içinde roller ve sınırlar belirlendikçe çocuğun tutum ve davranışı o örüntü kalıpları içinde şekillenmekte ve ebeveynlerinden gördükleri ile hayatına devam etmektedir (Nazlı, 2014). Aile içinde ebeveynlerin çocuğa olan davranışı çocuğun kendini aile içinde konumlandırmasına olanak sağlamaktadır. Bazı ailelerde aile içi fonksiyonellik daha az iken, bazı ailelerde aile içi fonksiyonellik daha fazladır. Kök aile fonksiyonel oldukça, kök ailede yetişen bireyin de benliğinde farklılaşmalar olmakta ve kendi özerkliğini sağlayarak, özgür bir tutum içerisinde kararlar alabilmekte; hayatına kendi kararları ile devam edebilmektedir (Bowen, 1978).

Fonksiyonel olmayan ailelerde ise bu durum tam tersi şekilde işlemektedir. Katı davranış kalıpları olan, rollerin ve sınırların belirgin olmadığı, hatta geçirgen olduğu bir

ailede yetişen çocuğun benliği gelişmemekte ve ebeveynlerinden farklılaşmamaktadır (Sachs, 2016). Bu farklılaşmama durumu, bireyin kendi kök ailesinde gördüğü sağlıklı evlilik örüntüleri ile hayatına devam etmesine neden olabilmektedir. Evlilik, iki kişinin karşılıklı rıza ile hayatını birleştirdiği köklü bir kurum olarak varlığını yüzyıllardır devam ettirmektedir. Evlilik içinde yaşanan çatışmalar ve çatışma çözme biçimleri ve çiftler arasındaki uyum kök ailelerden gelen örüntü biçimleri ile örtüşmektedir.

Evlilik uyumu, eşlerin birbirlerine ve evliliklerine duydukları memnuniyet ve mutlulukların olduğu durum şeklinde ifade edilmektedir (Taşçı ve Ark., 2008). Evlilikte uyumu etkileyen farklı etmenler vardır. Çiftler bu etmenleri göz önüne aldıkça ve karşılaştıkları durumlarda ortaya çıkan pürüzleri çözmek için adımlar attıkça evlilikte uyum daha kolay olmaktadır. Evlilikte uyum, gündelik yaşam koşullarına uyum sağlama, sorunlarda anlaşma, karşılıklı iletişim ve iyi olma yoluyla çözme olarak tanımlanmaktadır (Brown, 2016; Locke ve Wallace, 1959; Özer, Cihan ve Güngör 2012). Evlilik uyumu aynı zamanda evli çiftlerin uyumundan dolayı evlilik hayatındaki mutluluk ve hoşnutluğu ifade etmektedir (Tutarel-Kışlak ve Çubukça, 2002). Tezer'e (1986) göre evlilik uyumu, bireyin evlilik ilişkisinde ihtiyaçlarının karşılanma derecesine ilişkin değişen algısıdır.

Evlilikte uyumu en çok etkileyen etmenlerden biri de iletişimdir. Çiftlerin iletişim paternleri birbirlerini anlamada ve birbirlerine karşı olan tutumlarında başat bir rol oynamaktadır. İletişim sadece sözlü etkileşimi içermemekte yanı sıra sözsüz iletişim de çiftlerin birbirlerine olan yakınlığını ve temasını etkilemektedir (Bradbury vd., 2000; Greeff, 2000). Çatışma çözme becerisi olan çiftler, iletişimlerini daha sağlıklı şekilde yaşadıkları için uyum sağlama becerileri de yüksek seviyede olmaktadır. Bireylerin içinde bulunduğu sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik koşullar da evlilik deneyimini şekillendirebilmekte ve evlilikte uyumunu etkileyebilmektedir. Bu uyum içerisinde her bireyin kişilik özelliklerinin yanı sıra iyi oluş düzeyi de önemli görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş durumu ise, kişinin yaşam olaylarına karşı genel ruh halini belirlemektedir (Ryff ve Keyes (1995). Psikolojik olarak iyi olan bireyler bireyselliğini kazanmış, yaşam amacı olan, kişilerle ortak hedefleri olan, kendi kararlarının sorumluluğunu alan kişiler olarak karşımıza çıkarlar (Ryff ve Keyes (1995).

Kök ailenin evlilik üzerinde doğrudan ya da dolaylı olarak etkilerinin olduğu sıklıkla gözlemlenmektedir. Bu nedenle fonksiyonel olan ve fonksiyonel olamayan kök ailenin, evlilik uyumu üzerinde etkisini ve bu etkilerin meydana getirdiği duruma kişinin uyum sağlama ve uyum sağlayamama düzeylerinin psikolojik iyi oluşlarını nasıl etkilediği ele alınması gereken bir konudur. Psikolojik iyi oluş, bireylerin, hem olumlu hem de olumsuz duygularının bir arada bulunması ve denge halinde olmasını ifade etmektedir. Bireyin iyi oluşunda, dengede olmasını etkileyen faktörler içinde evlilik ve kök ailede yaşanan deneyimler etkili olmaktadır. Psikolojik iyi oluş, kişinin kendini kabulü, diğer insanlarla olumlu ilişkiler kurma, düşünce ve eylemlerde özerklik duygusu, kişisel ihtiyaçları ve değerleri karşılamak için karmaşık ortamları yönetme yeteneği, anlamlı hedefler belirleme ve yaşam amacı oluşturma, kişisel olarak sürekli büyüme ve gelişme gibi boyutlarda yaptığı bütüncül bir değerlendirmedir (Yeşiltepe, 2011).

Kök ailenin evlilik üzerindeki etkilerini açıklayan kuramsal yaklaşımlara ve bireyin geçmiş deneyimlerine bakıldığında ailede yaşanan olayların, anıların, köken ailedeki gözlemlerin, ebeveynlerinden edindikleri bilgi ve becerilerin bireylerin kendi ilişkilerinde ve evlilikleri üzerinde etkili olabileceği görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, evli bireylerin kök aileleriyle ilişkileri, evliliklerindeki uyum ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiler araştırılacaktır. Bu amaca uygun olarak evli bireylerde kök aile ilişkileri, evlilikte uyum ve psikolojik iyi oluş arasındaki birlikte değişim ilişkileri, bu değişkenlerin sosyo-demografik değişkenlerle ilişkisi ve birbirleri üzerinde yordayıcı ilişkileri incelenecektir.

Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın problem cümlesi "Evli bireylerde Kök aile ilişkileri, Evlilik uyumu ve Psikolojik iyi oluş arasında ilişki var mıdır?" şeklindedir.

Araştırmanın amaçlarına ulaşabilmek için hazırlanan hipotezler, aşağıda sunulmuştur:

H₁: Sosyo-demografik değişkenlerle, bağımlı değişkenler arasında anlamlı ilişki vardır.

H₂: Kök aile ilişkileri, evlilik uyumu, psikolojik iyi oluş ve alt boyutları arasında anlamlı ilişki vardır.

H3: Bağımlı değişkenler, cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H4: Bağımlı değişkenler, ailede çalışan sayısına göre farklılık göstermektedir.

H5: Bağımlı değişkenler, bireylerin kendilerini içedönük ya da dışadönük algılamalarına göre farklılık göstermektedir.

H6: Bağımlı değişkenler, evlilik süresine göre farklılık göstermektedir.

H7: Bağımlı değişkenler, gelir durumuna göre farklılık göstermektedir.

H8: Kök aile ilişkileri ve alt boyutlarının, evlilik uyumu üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H9: Kök aile ilişkileri ve alt boyutlarının, psikolojik iyi oluş üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H10: Evlilik uyumu ve alt boyutlarının, psikolojik iyi oluş üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H11: Psikolojik iyi oluş ve alt boyutlarının, evlilikte uyum üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

Araştırmanın Önemi

Evli bireylerin kök aile ilişkilerinin, mevcut durumda kurdukları ilişkilene biçiminin niteliğini etkilediği incelenen kaynaklarda görülmektedir (Conger, Cui, Bryant ve Elder, 2000; Tüzün, Sayar, 2006; Goldenberg ve Goldenberg, 1996; Hazan ve Shaver, 1987; Nazlı, 2009; Watts, 2003; Minuchin, 1981; Gladding, 2015;). Kök aile ilişkilerinin, sosyo-demografik özelliklere göre evliliği ve evli bireylerin uyumunu nasıl etkilediği araştırma konusudur. Kök aile ilişkilerine bu temelde baktığımızda, evlilik uyumu ve bireylerin kişisel olarak da psikolojik özelliklerini konu eden psikolojik iyi oluş ile birlikte değerlendirilmesinin önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bireylerin evlilik içerisinde yaşantılarına bakıldığında, ebeveynlerinden gözlemledikleri davranışları sergilemeye meyilli olduklarını görebiliriz. Evlilikte, uyuma baktığımız zaman kişilerin kök aile yapılarının farklı veya aynı olması bize yeterli bir derinlikte anlayış sağlamayacaktır. Ancak, kişinin yaşamına yönelik farkındalıkları ve çevresi ile ilişkisinin, yani psikolojik iyi oluşunun da ölçülmesi gereken bir etmen olduğu kanaatine varılmıştır. Kök aile ilişkilerinin, evlilik uyumunun ve psikolojik iyi oluşunun birlikte değerlendirilmesinde, alt etmenleri de dahil edilerek, evli bireylerde ölçülmesi ve analiz

edilmesinin literature olan katkısında bütüncül bir anlayış getireceği hedeflenmektedir.

Araştırmanın Sayıtları

Araştırma da kullanılan anketleri dolduran bireylerin doğru ve samimi cevaplar verdiği varsayılmıştır. Ayrıca araştırma için kullanılan ölçeklerin, ölçülmek istenilen değişkenleri ölçebilecek yeterlilikte olduğu varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma sırasında elde edilen bulgular, veri toplamak için kullanılan “Kök Aile İle İlişkiler Envanteri”, “Evlilikte Uyum Ölçeği”, “Psikolojik İyi Oluş Ölçeği” ve “Sosyo-demografik formda yer alan sorularla sınırlıdır.

Pandemi (Covid-19) döneminden kaynaklı veriler yalnızca internet ortamında ukaşılabilecek katılımcılardan online olarak toplanmıştır. Katılımcılarla yüzyüze görüşme sağlanamamıştır. Araştırmadan elde edilen veriler 1-30 Aralık 2021 tarihleri arasında Türkiye’ de yaşayan evli ve çocuklu 644 birey ile sınırlıdır.

Tanımlar

Kök Aile : Kök aile, çocukluk yıllarında zamanınızın çoğunu ya da tümünü birlikte geçirdiğimiz kişilerin oluşturduğu aile olarak tanımlanmaktadır (Güngör, 2007).

Evlilik Uyumu: Eşlerin evliliklerinden ve birbirlerinden duydukları memnuniyet belirtmek için evlilik uyumu ifadesi kullanılmaktadır (Taşçı vd., 2008).

Psikolojik iyi oluş: Psikolojik iyi oluş, kişinin yaşama yönelik hedeflerinin farkında olması ve doyurucu kişiler arası ilişkiler geliştirmesi ve bu ilişkileri sürdürmesiyle ilişkili bir kavramdır (Ryff ve Keyes, 1995).

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Kök Aile İlişkiler

1.1.1. Kök Aile Kavramı

Aile, bireylerin ilk sosyalleştiği ortamdır. İlk ve en uzun süreli etkileşim aile içinde yaşandığından dolayı kişiliği oluşturan temel davranışlar ve yaşama dair alışkanlıklar da bu etkileşim yoluyla kazanılmaktadır (Kayhan ve Yazıcıoğlu, 2007). Araştırmalar, ailenin sosyal sistemdeki statüsünün ve canlılığının ilk sırada olduğunu göstermektedir. Aslında toplum içinde yaşayan herkes çevresiyle ilk temasını ve sosyal bağlantısını aile ortamında yapmakta ve böylece kendini topluma ilk kez bu ortamda tanıtmaktadır (Gökçe, 2007). Kök aile, çocukluk yıllarında zamanınızın çoğunu ya da tümünü birlikte geçirdiğiniz kişilerin oluşturduğu aile olarak tanımlanmaktadır (Güngör, 2007).

Kök aile terimi, çocukluk yıllarında bakım veren tarafından yetiştirildiğimiz aile ortamının; psikolojik, fizyolojik ve duygusal özelliklerini ve yapısını temsil etmektedir (Güngör, 2007). İnsanların en önemli sosyal bağlamlarından olan kök aile, yaşam üzerinde benzersiz etkilere sahiptir (Akar, 2019). Bireylerin kişiliğinin; kök ailede yaşanan deneyimlerle şekillendiği düşüncesi alanyazında yaygın olarak kabul görmektedir (Conger, Cui, Bryant ve Elder, 2000).

Kök aile, bireyin içerisine dünyaya geldiği, fiziki, duygusal ve ruhsal bağlamda içerisinde yaşayarak büyüdüğü aileyi belirtmektedir. Doğumdan itibaren gelişen süreçte kurulan bu ilişkinin, kişilik özelliklerinin ve kimliğin önemli bir kısmının inşasında ve geri kalan yaşamında belirleyici bir etki oluşturduğu görülmektedir (Tüzün, Sayar, 2006). Kişinin, geçmiş yaşantısına dayalı köklerinin etkisi derinlerde olmaktadır ve şu anki yaşantısında da ciddi bir rolde olmaya devam etmektedir.

Ailenin en temel ve önemli işlevleri ise dünyaya çocuklar getirmek ve çocukların sağlıklı bir şekilde toplumsallaşmalarını sağlamak, aile üyeleri arasında ekonomik iş birliği sağlamak, çocuk, karı-koca, ebeveyn gibi çeşitli rollerin üstlenildiği bir zemin sağlamak ve üyelerinin yakın duygusal ilişki ihtiyaçlarını karşılamaktır (Sayın, 1990).

Bu çalışma da kişinin kendi kök ailesi ile mevcut ilişkileneşine derinlenmesine bir bakışı dahil etmektedir. Kişinin kök ailesini de dahil edecek şekilde süregelen kimlik

bulma çabasına destek olmak, ailenin de temel görevidir (Hovestadt ve diğerleri, 1985).

1.1.2 Kuramsal Yaklaşımlar ve Kök Aile Kavramını Etkileyen Etmenler

Kuramsal yaklaşımlar, kök ailenin bireydeki gelişime, bireyin kişiliğine, iletişimine ve ilişkilerine temas ettiğini ortaya koymaktadır. Bu kuramsal yaklaşımlardan psikanalitik teoriye göre erken çocuklukta geçirilmiş olan hayatlar erişkin bireyde en yoğun etkiye sahiptir. Psikanalitik teori, her ne kadar bireyin kişilik gelişimine odaklansa da aslında birey ile aile arasındaki etkileşimle de ilgilenmektedir. Freud bireyin kişilik yapısında ailesinin başat rol oynadığına inanır (Goldenberg ve Goldenberg,1996).

Bebeklik yıllarından itibaren çocuklar, birincil bakım verenleri ile mevcut ilişkilerinin niteliğine göre benlik imajı geliştirmektedir. Bakım veren yetişkin ve çocuk arasındaki ilişkide meydana gelen sorunlar, çocuk için ileriki yetişkin hayatında kurduğu bağlantılarda ön plana çıkmaktadır (Hazan ve Shaver, 1987).

Hanry S.Sullivan (Geçtan, 2002) çalışmalarında bireyin çocukluğunda geçirdiği seneler boyunca anne ile ortak bir hayat deneyimi bağlantısı kurduğunu ortaya koymuştur. Bu deneyimin başlangıcında gelişim süreçlerini başarı ile tamamlayan birey, kendine tutarlı bir benlik algısı oluşturmaktadır. Tutarlı bir benlik algısı olan kişiler, düzenli olarak gelişmekte ve kendine dair gerçekçi algılara sahip olmaktadır.

Diğer kuramsal yaklaşım ise, gelişimin devamlı olduğunu ortaya koyan bağlanma teorisidir. Kişinin gelecek süreçte içinde olacağı ilişkilerin şeklini, yaşamının ilk yıllarında bakım verenleri (genellikle ebeveynler) ile kurdukları ilişkiler belirlemektedir (Özaydınlık, 2014). Bowlby'e göre bireylerin herhangi bir psikoseksüel gelişim basamağında yaşamış olduğu yetersizlikler, bir sonraki psikoseksüel basamakta tamamlanamamaktadır. Bu nedenle mevcut süreçlerde yaşanan yetersizlikler, evlilik yaşamında da etkilerini göstermektedir (O'Leary ve Smith, 1991; Akt. Ersanlı ve Kalkan, 2008).

Güvenli bağlanma kurabilenler, evlilik ilişkisinde eşlerine bağlılık hissetmekten dolayı mutlu ve ayrılık korkusu yoğun ve kontrolsüz biçimde olmayan kişilerdir. Bu bireyler, uzun vadeli ve kalıcı ilişkiler kurabilmekte olup kendi ile ilgili şeyleri paylaşmaktan, karşısındaki bireyin de kendini paylaşmasından rahatsızlık duymazlar. Kaçınan bağlanma kuranlar ise, ilişkilerine yetersiz düzeyde emek sarf etmekte, eş ilişkisi kurdukları kişilere dahi güven duymamakta, diğer bireylerin kendisi ile bağ kurar tarzda

bir ilişki geliştirmesinden endişelenmektedir (Solmuş, 2008). Kaygılı bağlanma kuranlar, kurdukları ilişkilerin bitmesinden normalin üzerinde bir kaygı duyarlar, eşlerinin eylemlerini kontrol etmek isterler ve mevcut yakınlığın artmasına yönelik sürekli bir ihtiyaç duyarlar.

Diğer kuramsal yaklaşım ise, Framo'nun köken aile teorisine dayanarak, bireylerin kişisel gelişimleri süreci boyunca sürekli olarak buna olumlu katkısı olan, ihtiyaçlarına karşılık bulduğu yaklaşım biçimlerini özümsemekte olmasını açıklamaktadır. Bireylerin köken ailesinde çözülmemeyen sıkıntıları bulunabilmektedir ve bunlar kişiliğin bir parçası haline gelerek, psikolojik sıkıntılara neden olmaktadır. Bireyin, kronik sıkıntılarını yeniden hayata geçirebilme kapasitesi olan kişiler ile evlenmesi ve buna göre evleneceği kişiye karar vermesi gündeme gelmektedir. Bu teoriye dayanarak, bireylerin önce köken ailesindeki sıkıntılarını bilmek ve anlamak, sonra mevcut ailelerindeki yaşanan sorunları çözmek gerekmektedir (Nazlı, 2009).

Yaklaşımlardan bir diğeri ise eşlerin birbirini algılama ve birbirleri ile iletişim kurma biçimlerine odaklanan bilişsel davranışçı yaklaşımdır. Aile üyeleri hayatlarını kendi bilişleri ile anlamlandırmaktadır ve yorumlamaktadır. İnançların oluşmasında, bireylerin çocukluk dönemlerinde kendilerine ve çevrelerine yönelik edinmiş oldukları değer yargıları etkili olmaktadır. Çocuk söz konusu gereksinimlerini tatmin eden yetişkinlerin değer yargılarını kolay bir biçimde benimsemekte ve özümsemektedir (Nazlı, 2009). Bir insanın kendisi ve başkaları ile kurduğu ilişkilerine yönelik bilişsel şemaları erken dönemlerde yerleştiğinde bilinç dışına işlenmesi daha olası olmaktadır ve kolayca nesiller arasında aktarılabilmektedir. Şemalar kişilere aile atmosferinde, aile üyelerinin fonksiyonuna, onların etkileşimiyle de eylemlerine kılavuzluk etmektedir (Dattilio, 2012).

Kuramsal yaklaşımlardan sosyal öğrenme teorine göre, insan davranışlarında çevre, birey ve davranışların üçünün de etkisi bulunmaktadır. Bahsedilen üç değişkenin her biri aynı etkiyi yapmazken, üçünün de birbirini sürekli etkilediği görülmektedir. Kişiler çoğunlukla tecrübeleri aracılığı ile öğrenme gerçekleştirse de birçok şeyi gözlem aracılığı ile edinirler. Gözlem aracılığı ile öğrenmede temel olan model almadır. Bu yaklaşıma göre, çevremizdeki diğer insanların eylem ve davranışlarını gözlemler, bilinç sürecimize dahil eder, mevcut yapıyı hafızamıza kayıt eder ve ihtiyaç duyduğumuz zaman hatırlarız (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2010). Model alma söz konusu

olduğunda, kişiler ilk olarak ebeveynleri, iletişim kurdukları çevresindeki insanları, hayatları için karar verici güçte olanları veya kendilerine benzediklerini düşündüğü kişileri model olarak tercih ederler (Ersanlı, 2005). Bahsi geçen sosyal öğrenme teorisinin yapısına göre, insanların yetişkinlik döneminde ve evlilikleri içerisinde gerçekleştirdikleri davranışlarının çoğunu, çocukluk yıllarındaki kök ailelerinde gerçekleşen evliliğe dair gözlemleri oluşturmaktadır (Topham vd., 2005).

Kuramsal yaklaşımlardan bir diğeri ise çift ilişkilerini anlamak maksadıyla, partnerlerin yaşam biçimlerinin nasıl ortaklaştığı konusunu gündeme alan ve Adler'in kuramını temel alarak geliştirilen aile terapisi modelidir. İnsanlar çoğunlukla yaşama ortak bir bakış geliştirebildikleri, hedeflerini gerçekleştirebilmesine imkan tanıyacak bir evlilik deneyimi yaşayabileceği kişileri eş olarak belirler. Bireylerin gerçekleştirdiği evlilik ilişkisi, partnerlerin her birinin getirdikleri ile gelişen ya da anlaşmazlıkların davranış halini alması ile sorunların yaşandığı, bireysel olmanın ötesinde toplumsal bir sistemdir. Çiftlerin, inanışları, davranışları veya duyguları bireysel algılamalarının sonucu meydana gelmektedir (Dinkmeyer, 1993). Buna karşın, bireyler, toplumsal olarak gömülüdür ve ilişkisel bağlamları ele alınmadan anlaşılamaz. Kişinin söz konusu sosyal bağlamı, çocukluk dönemindeki köken kültürünün, kültürel değerleriyle aile düzeninin, değerleriyle dinamiklerinin etkilerini taşımaktadır (Watts, 2003).

Adler'in görüşlerine dayalı anlayışta ise doğumun gerçekleştiği sıra, cinsiyete dayalı roller ve kardeş kıskançlığı önemli görülmektedir. Çocuğun doğumdan itibaren ailesi ile ne şekilde bir ilişki kurduğunu etkileyebilmektedir. İlk çocuklar genel olarak başarı yönelimlidir; en küçüklerse toplumsal bir yönelime sahip olmaktadır. Toplumsal cinsiyete dayalı rollerle ve bu rollere bağlı olarak gelen beklentilerle aile fertlerinin davranışları iyileştirici bir güce sahip olabildiği gibi çatışma da oluşturabilmektedir (Gladding, 2015).

Minuchin'in geliştirmiş olduğu yapısal aile terapisi modeline göre ise aile, bireydeki ve etrafındaki değişikliklere rağmen, kendine özgü dengesini koruyan ve bu süreçte etrafı ile bağlantılarını sürdüren bir bütündür (Özgüven, 2014). Ailenin, alt sistemleri ile arasında belirgin mesafeleri olmakta, bir yandan bireysel büyümeleri desteklerken diğer yandan dışarıdan gelecek tehlikeleri önleme işlevi bulunmaktadır. Bu işlevi yerine getirerek, esnek kurallar ve roller sunan aile sistemi işlevsel bir ailedir. Aile yapısındaki belli bir değişim ailenin dünya görüşünü değiştirebilir ve dünya görüşündeki değişiklik

de aile yapısında değişimi getirebilmektedir (Kim, 2003). Bu yapı içinde alt sistemler sınırlar, koalisyonlar, gruplaşmalar, roller ve g terimlerini de içermektedir (Mert ve Soyer, 2014). Söz konusu terimler izleyen paragraflarda izah edilmiştir.

Her aile sistemi birkaç alt sistemden oluşmaktadır. Alt sistemler, bütünlük arz eden ailenin yapısının küçük üniteleridir (Fışıloğlu, 1996). Çekirdek ailenin en az üç alt sistemi vardır: Eş, ebeveyn ve kardeş alt sistemi. Eş alt sisteminin güçlü ve devamlı olması ailenin istikrarında önemlidir. Eşler birbirleriyle farklı görüşme yollarını öğrenir, birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılar ve birbirlerinin rollerini tamamlarlarsa, ailenin süreklilik olasılığı yükselir. Ayrıca bu tip aileler, gelecekteki değişim taleplerine karşı esneklerdir. Çocukların olmasıyla aile sistemine ebeveyn alt sistemi eklenmektedir. Eşler yeni sorumluluklarla uğraşırlar, rollerini tamamlarlar, farklı ebeveyn tutumları hakkında birbirleriyle görüşürler. Kardeş alt sistemi, fertlerin aynı nesilden olduğu aileler içerisindeki ünitelerdir. Kardeş alt sisteminin ne denli iyi işlediği kardeşlerin arasındaki yaş farklarından etkilenebilmektedir. Kardeşler arasındaki yaş farkları arttıkça alt sistem olma ihtimalleri azalmaktadır (Gladding, 2015). Ailedeki bir birey, aynı zamanda bir alt sistemdir. Yaş farklılıkları alt sisteme neden olmaktadır. Yetişkinler bir alt sistemken, çocuklar da bir diğer alt sistemdir. Cinsiyet de ayrı bir alt sistem oluşturmaktadır: Kadınlar alt sistemi, erkekler alt sistemi gibi. Alt sistemler sınırlarla kendilerini ayırırlar. Ailelerde sınırlar arasında bazen katı bazen i içe geçişler olabilir. (Minuchin, Lee ve Simon, 2006).

Her alt sistemin birbirinden farklı fonksiyonları vardır. Alt sistemler farklı sosyal becerilerin gösterilmesine izin verirler. Örneğin, yönetici veya ebeveyn alt sisteminde gleri eşit kullanan ebeveynler, birbirleri ile görüşme yaparak karar alırlar (Minuchin, 1981). Alt sistemler kurallar ve sınırlarla belirlenmektedir. Sınır, aile bireyleri ile alt sistemleri birbirlerinden ayıran, ailenin bütünlüğünü muhafaza eden ruhsal ve fizyolojik etkenlerdir. Sınırlar “belirgin, katı ve belirsiz” olarak üç değişik biçimde tanımlanmaktadır (Akn, 2013). Minuchin'e (1981) göre, ailelerdeki alt sistemler benlik duygusunun gelişmesinde önemli etkilere sahiptir. Bazı alanlarda aile sistemi oldukça esnektir, bir dizi seçime izin verir. Bazen de kalıpları sımsıkı sürdürmeyi tercih ederler. Aile, sürekli olarak kendi üyelerinin gelişimsel değişimi ve dış çevrenin baskısına maruz kalır. Sistem aynı zamanda üyelerinin ait olma duygularının sürekli olmasını korumak zorundadır. Bütün ailelerde, bir aile üyesinin yeni bir gelişim basamağına gelmesi, aileye yeni bir ye katılması veya ayrılması, bir üyenin sosyal kurumlarla

bağlantı kurması vb. durumunda krizler yaşanabilir. Genel olarak aileler bu tür krizleri kendi kaynakları ile hallederler. Eğer gerekiyorsa alternatif transaksyonel kalıplar çalıştırılır ve değişim şartlarına tepki vermek için yeni yollar aranır.

Belirgin sınırlar, aile fertlerini iletişim kurmaya özendirdiğinden onların birbirleri ile kurdukları ilişkileri geliştirmesine müsaade eden kurallarla alışkanlıklardan oluşmaktadır. Söz konusu ailelerde fertler özgür bir biçimde bilgi alışverişlerinde bulunmaktadır, düzeltici olarak geri bildirim almaktadır ve vermektedir. Ebeveynle çocuklar bir taraftan fert olma, bir taraftan da ait olma duygusunu yaşamaktadırlar. Katı sınırlarda, fertleri birbirlerinden ayrı tutan esneklik görülmemektedir. Katı sınırları bulunan ailelerde aile fertleri, birbirleri ile yakın ilişki kurma konusunda zorluk yaşamaktadırlar. Belirsiz sınır durumundaysa, aile fertleri arasında yeteri kadar ayrılık bulunmamaktadır. Kişiler arasındaki belirsiz sınırlar bağımlılık yaratmaya özendirebilmekte, bireysellikleriyle farklılıklarını koruyamamaktadırlar (Gladding, 2015).

Sınırlar, bir ailenin nasıl organize olduğunu gösterirken; gruplaşmalar da bir ailenin aktivitelerini yerine getirirken birbirleriyle nasıl etkileştiklerini veya birbirleriyle nasıl karşı karşıya geldiklerini gösterir. Aile içinde güç hem otorite hem de sorumluluğu yerine getirme demektir (Goldenberg ve Goldenberg,1996). Aile bireylerinin birbirleri ile gerçekleştirdiği duygusal ve ruhsal ilişkiyi, bir fonksiyonu yerine getirirken birbirlerine destek verip vermeyeceklerini göstermektedir (Nazlı, 2009). Güç genellikle aile üyeleri arasında gruplaşmayla sonuçlanabilmekte ve fonksiyonelsiz veya fonksiyonel yaşamın en önemli nedeni olabilmektedir (Minuchin,1981). Koalisyon (ittifak), spesifik aile üyelerinin üçüncü üyeye karşı birleşmesidir. Sabit bir koalisyon iyice yerleşmiştir, ayrılmaz ve esnek olmayan birliktir. Örneğin, anne ve oğul koalisyonu gibi. Anneyle oğul arasındaki ilişki gibi ailenin gündelik fonksiyonlarının önemli bir kısmında sabit olabilirken iki aile üyesinin üçüncü bir kişiyi deneyimledikleri bir zorluk ya da çatışmadan sorumlu tuttuğu, bu sayede kendi üzerlerindeki stresi azalttıkları birliktelik biçiminde de olabilmektedir (Gladding, 2015). Minuchin'e göre koalisyonlar genellikle stresi ailenin içine sokar. Tek tek bireylerin fonksiyonları kadar, bütün ailenin fonksiyonu da handikaplar yaratır (Goldenberg ve Goldenberg, 1996). Gruplaşma, güç, sınırlar ve koalisyon aile sistemi içinde birbirleriyle ilişkili fenomenlerdir (Minuchin,1981).

Ailelerde önemli olan fonksiyonel aile yapısının bulunmasıdır. Durumsal ve gelişimsel problemlere karşı esnekliği bulunmayan yapı ailede fonksiyon bozukluklarına yol açabilmektedir. Evlilik ile meydana gelen beraberlikte çiftler ilk olarak eş alt sistemini kurmalıdır ve birbirlerinden ne tür beklentilere ve isteklere sahip olduklarını belirleyebilmelidir. Daha sonra oluşan alt sistemlerle kişilerin sınırları tespit edilmelidir. Söz konusu alt sistemler (anne baba, kardeş vb.) arasındaki sınırlar belirginleşmelidir. Bu tür sınırlar iyi bir etkileşim oluştururken, belirsiz ve katı sınırlar aile için fonksiyonel bozukluklara yol açabilmektedir (Fıfıloğlu, 1996). Ailedeki bozukluklar, alt sistemlerin ayrışmamasıyla sınırların kurulamaması; aile içindeki gruplaşmalara yol açacak, ailenin örtük ve açık kurallarının tatbik edilmesini önleyecek, aile bireylerinin rollerde karmaşa yaşamalarına yol açacak, aile içindeki kuvvetin kullanılmasını negatif olarak etkileyecektir. Bu tür bir durumda da aile içindeki uyumdan bahsedilemeyecektir.

Bowen'ın aileyi bütünsel olarak ele alan ve bu bütünün içerisindeki karışık etkileşimleri tanımlamak ve bunun üzerine kafa yormak için kullandığı insan davranışı kuramı olan aile sistemleri kuramı, bir diğer kuramsal yaklaşımdır. Aileyi meydana getiren fertlerin birbirine yoğun bağlılık göstermesi aile sistemi için doğaldır. Aile fertleri, özellikle birbirleri ile duygusal olarak yoğun düzeyde ilgililerse veya birbirlerinden duygusal tarzda bir uzaklaşma yaşanmakta ise, bu fertler diğer kişilerle olan ilişkilerinde bu örüntüleri yineleyebilir (Gladding, 2015).

Bowen Aile Terapisi, aile içinde yaşanan kaygıyı ve ailenin kendi içindeki diğer kavramlarla mantıksal olarak ilişkili ve bağlantılı duygusal süreçlerini anlatmak amacıyla kullanılan sekiz temel kavrama sahiptir. Bu kavramlar: benliğin farklılaşması, üçgenler/nirengiler, çekirdek ailenin duygusal sistemi, duygusal kopma, kuşaklararası aktarım süreci, aile yansıtma süreci, kardeş konumu ve toplumsal gerilemedir (Goldenberg ve Goldenberg, 2008).

Benliğin farklılaşması kavramı Bowen Aile Sistemleri Kuramı'ndaki en önemli kavramlardan biridir (Polat, 2014). Benliğin farklılaşması, kuramın ana taşlarından biridir. Bireylerin hissi ve zihinsel fonksiyonları arasındaki birleşme seviyesini ya da farklılaşmayı tanımlamaktadır (Bowen, 1981). Farklılaşmanın iki boyutu vardır: bireyin kendini aileden duygusal ve bilişsel olarak ayırt edebilme yeteneği ve kişinin kendi duygusal bilişsel süreçlerini birbirinden ayırt edebilme yeteneği (Bowen, 1978). Birinci

boyut, birlik ve bireysellik dengesidir. Farklılaşma konusunda en üst düzeydeki bireyler hem kendi bireyselliklerini korurlar hem de başkalarıyla esnek ilişkiler kurarlar (Klever, 2009). İkinci boyutta, farklılaşma düzeyi düşük olan bireyler, gerçek yaşamı duygularından ayırt edememekte, duygularıyla kararlar alıp bu kararları uygulayamamakta, heyecanlarından dolayı bilişsel yeteneklerini bloke etmekte ve savunmasız kalmaktadır. Bütün bunlar, bu tür bireylerin aile içinde ikilemler içinde kalmasına neden olur (Kerr ve Bowen, 1988). Çiftler, hayat biçimi kalıplarıyla kök ailelerinden getirdiği farklılaşma düzeyleriyle evliliğe başlamaktadır. Farklılaşmanın düzeyi ne denli düşük olur ise geleceğe yönelik olarak potansiyel sorunlar o denli büyük olmaktadır (Bowen, 1981). Bunun yanı sıra farklılaşma seviyesi ne denli az olursa, evlilikle ilgili olarak duygusal bağlılık da o denli derin olmaktadır (Nazlı, 2009). Kendini farklılaştıran bireyler seçim yaparken kimsenin etkisi altında değildirler, güçlü bir benlik duygusuna sahiptirler ve kendilerini değerli görürler (Kerr ve Bowen, 1988). "Başkalarıyla duygusal temas halinde olma, ancak yine de kendi duygusal işleyişinde özerk olma yeteneği, farklılaşma kavramının özüdür." (Kerr & Bowen, 1988)

Üçgenleme Bowen Aile Sistemleri Kuramı'ndaki en küçük, en temel ilişki biçimidir ve üçgenlemeler Bowen Kuramı'nın anlamlandırılmasında anahtar role sahiptir. Üçgenler, üç kişilik bir sistemdeki dinamik dentedir. Üçgenleşme, iki kişi arasındaki kaygıyı ve bu kaygıdan kaynaklanan baskıyı ya da gerilimi azaltmak için üçüncü bir kişinin ilişkiye girmesiyle oluşur (Kerr & Bowen, 1988). Üçgenleme daha çok ailedeki kaygıyla baş etme yöntemi olarak kullanılmaktadır (Acar ve Voltan-Acar, 2013). Üçgenin tabanında sabit bir yapı ve sosyal çevre yer almaktadır. Üçgen, ailenin duygusal sisteminin yapı taşıdır ve en küçük, sabit ve durağan etkileşim sistemidir. Üçgen sabit kaldığı sürece iki kişilik sistem de sabit kalır. Ancak kaygı ortaya çıkarsa dışarıdan biri aileye girerek üçgeni oluşturur. Bu kişi aile ile çatışmaya girerek gerilimi ortaya çıkarır (Bowen, 1978).

Çekirdek aile duygu sistemi kavramında en önemli nokta, bireyi içinde büyüdüğü ailenin duygu sistemi içinde değerlendirmek ve bireyin geçmiş deneyimlerine ve içinde bulunduğu ana odaklanmaktır. Bu kavram nesiller arası bir kavramdır (Acar ve Voltan-Acar, 2013).

Aile sistemi, bireyin duygu, davranış, düşünce ve semptomlarının belirlenmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle bireyler içinde bulundukları aile ile birlikte değerlendirilmelidir çünkü bireyler içinde bulundukları duygusal durumdan

etkilenmektedir. Kurama göre bireylerin kendi ailelerinden getirdikleri ile evliliklerini ve diğer ilişkilerini etkilediği ileri sürülmekte ve bu etki kendi ailelerine, çocuklarına ve yeni nesillere yansımaktadır. Buna göre, bireyin mevcut sorunlarını çözmenin en iyi yolu, kendi ailesinden getirdiği işlevsiz etkileşim kalıplarını değiştirmektir. Böylece diğer aile üyeleri de değişebilir (Goldenberg ve Goldenberg, 2008).

Duygusal kopma kavramına baktığımızda, duygusal kırılmalar, duygusal katılığın bir sonucudur. Başkalarına fazla tahammül etmekten kaynaklanan yoğun ilişkiler, bireyi rahatsız ettiğinde veya kaygıya yol açtığında, birey bu duruma duygulardan uzaklaşarak tepki verir. Duygusal kırılmanın davranışsal göstergeleri kendini soyutlama, diğerlerinden fiziksel olarak ayrılma veya depresyon olabilir (Titelman, 2003). Öte yandan, yüksek farklılaşmaya sahip insanlar, kendi özerkliklerini artırmak için fiziksel olarak diğerlerinden ayrı kalabilirler; bu durum, dürüst ve güçlü iletişimi beraberinde getirmektedir (Sauerheber ve diğerleri, 2014). Bowen, “aileyi terk etmek” ile “büyümek” arasında net bir ayrım yapmıştır. Büyümek, sağlıklı farklılaşmanın bir yönü olarak kabul edilmektedir. Bu, yetişkinlerin belirlediği hedeflere ulaşma konusunda çaba gösterirken ve kişinin deneyimlerini bağımsız olarak sürdürmesi, aynı zamanda kendilerini aile sisteminin bir parçası olarak görmeye devam etmeleri anlamına gelir. Kopma aile üyelerinden birinin aile geçmişinden net bir şekilde farklılaşmaya karar vererek aileden ayrılması şeklinde bir ifadedir. Kopmalar, ailede ortaya çıkan ancak yoğun ilişkilerde ilişki biçimlerini değiştirmeye yetmeyen gerilimi hafifletmeye yardımcı olabilir; bu ilişkilerdeki süreçler tekrar tekrar ilerler ve gerilimi yükseltir (Kerr ve Bowen, 1988).

Kuşaklararası aktarım süreci kavramı, stresle başa çıkmak için kullanılan strateji ve kalıpların kuşaktan kuşağa aktarımını vurgular. Kuşaklar arası aktarım süreci veya çok kuşaklı aktarım süreci, mevcut ailenin duygusal süreçlerinde varlığını sürdürmek için ailenin önceki duygusal süreçlerinin altını çizmektedir (Gehart, 2014). Çocuklar, nesiller arası aktarım sürecinin ilk nesnesidir. Anne-babanın farklılaşma süreci, çocuğun farklılaşma düzeyi üzerinde önemli rol oynar (Nazlı, 2007). Kuşaktan kuşağa aktarılan gelenekler gibi kaygıyla baş etme yöntemleri de kuşaktan kuşağa aktarılanlar arasında yer alır. (Danesphour, 2017).

Aile yansıtma sürecinde çok düşük düzeyde farklılaşabilen ebeveynler kendi olgunlaşmamış yapılarını çocuklarına yansıtırlar (Kerr ve Bowen, 1988). Yansıtma

süreci anne-baba-çocuk üçgeni arasında gerçekleşir ve aktarım daha çok savunmasız olan çocuğa karşı yapılır. Korunmasız çocuğa transferin yapılmasının altında yatan temel neden, çocuğun hala ayırım yapamaması ve duygusal olarak aileye bağımlı olmasıdır. Ebeveynlerin çocuklarına yönelik farklı davranışları, çocukların işlevlerinde de farklılaşmalara neden olur. Yansıma sürecinden en çok etkilenen çocuk, aile ile fazla iç içe ve duygusal streslere karşı daha savunmasız hale gelir. Ailede transfer süreci evde üreten anne olduğu için annenin etrafında gerçekleşir. Bu süreci annenin kaygısı başlatır. Baba daha destekleyici bir role sahiptir. Kaygılı ebeveyn, çocuğa karşı nevrotik, temkinli ve sinirli davranır. Bu sürecin sonucunda çocukta duygusal yıkım meydana gelir.

Dünyaya geliş sırası, kardeş sırası, bireyin kişiliğini doğrudan etkilemektedir. Herhangi bir evlilikte karı kocanın ailelerindeki kardeşlerin pozisyonlarına benzeyen bir durum ne bulunuyorsa, evlilikleri de o denli zorlaşır. Mesela; çiftler ailenin en büyüğüse idarenin kimin elinde olacağı üzerinde tartışılabilecekken, değişik pozisyonlarda olması halinde anlaşmazlık olasılığı azalabilmektedir (Bowen, 1981).

1.1.3 Kök Aile ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırma Bulguları

MacEwen ile Barling'in (1988) yaptığı araştırmada kök ailede şiddetle karşılaşan bireylerin evliliklerindeki streslerine vermiş oldukları saldırganlık tepkilerinin seviyeleri incelenmiştir. Çalışmaya 275 evli çift katılımcı olmuştur. Katılan kişilerden evlenmeden bir ay evvel kök ailedeki şiddete dair bilgiler toplanmıştır; evlenmelerinin ardından altı ile on sekiz ay boyunca evliliklerindeki stres durumlarıyla saldırganlıkları değerlendirilmiştir. Analizler yorumlandığında kadınlarla erkeklerin stres durumunda saldırganlaştıkları bulunmuşken, söz konusu durumun kök aile ile anlamlı bir ilişkisinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Germann'ın (1988) yaptığı araştırmada kök aile sosyalizasyonu ile mizacın evliliklerde ilişki uyumuna etkisi ele alınmıştır. Çalışmaya ABD'nin Texas eyaletindeki 179 evli çift dahil olmuştur. Çalışmaya dahil olanların yaş ortalaması erkekler bireylerde 35.3, kadınlar bireylerde 33.6 ve ortalama evlilik süresi 10.1'dir. Araştırmada kök aile sosyalizasyonu ile evlilik uyumu arasında kabul red açısından anlamlı bir ilişki bulunmuşken, mizaç ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır.

Laham'ın (1990) yaptığı araştırmada Framo'nun kök aile müdahalesine maruz kalan ve

kalmayan kişilerin evlilik uyum düzeyleri ele alınmıştır. Çalışmaya 43 kişi deney, 28 kişi kontrol grubunda olmak üzere toplamda 71 kişi katılmıştır ve çalışmaya dahil olanların yaş aralığı 28 ile 68 arasındadır. Çalışmaya dahil olanların evlilik uyumlarını ölçmek üzere “Çift Uyum Ölçeği” tercih edilmiştir. Tüm katılımcılar minimum 6 hafta Framo'nun kök aile müdahalesiyle karşılaşmıştır. Elde edilen veriler çerçevesinde Framo'nun kök aile müdahalesine maruz kalan kişilerin evlilik uyum seviyeleri maruz kalmayan kişilerden yüksek bulunmuştur.

Benson vd. (1993) gerçekleştirilen araştırmaya 17–21 yaşında, bekâr 544 kadın ve 433 erkek dahil olmuştur. Anksiyete seviyelerini, kök ailedeki karakteristikleri ve romantik ilişkilerindeki yakınlık ve iletişim süreçlerini ölçümlemeyi hedefleyen anketler tatbik edilmiştir. Ulaşılan bulgular, kök ailede iç içe geçme durumu ve kontrollerin çocukların romantik ilişkilerinde etkisinin bulunduğunu göstermektedir (akt. Ülker, 2011).

Haws ile Mallinckxodt'un (1998) yaptığı çalışmada yeni evli çiftlerin anne babalarından bireyselleşmeleriyle evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini 19 ile 30 yaşlarında, 6 ile 13 ay arasında evlilik süresi bulunan 92 evli çift dahil olmuştur. Katılımcılara “Psikolojik Ayrım Envanteri” ile “Çift Uyum Ölçeği” uygulanmıştır. Ulaşılan bulgular çerçevesinde cinsiyet bağlamında evlilik uyum puanları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Bunun yanı sıra doğrusal ve eğrisel korelasyon bulguları neticesinde erkek bireylerin annelerinden işlevsel bireyselleşmeleriyle erkeklerle kadınların evlilik uyumları arasında negatif, erkeklerin annelerinden çatışmalı bireyselleşmeleriyle erkeklerle kadınların evlilik uyumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bunlara ek olarak erkek katılımcıların babalarıyla işlevsel bireyselleşmeleriyle evlilik uyumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Kadınların bireyselleşmeleriyle evlilik uyumları arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir.

Larson, Benson, Wilson ile Medora'nın (1998) yaptıkları çalışmada Bowen aile terapisi çerçevesinde kök aile etkisinin erken dönemdeki ergenlerde evlilik tutumu ve evlenmekle ilgili olarak hazır olmaya etkisi ele alınmıştır. Çalışmaya hiç evlenmeyen, 433'ü erkek, 544'ü kadın olarak toplamda 977 birey dahil olmuştur. Çalışmaya dahil olanların yaş aralığı 17 ile 21 aralığındadır. Araştırmanın neticesinde kök ailenin evlilik tutumuna ve evliliğe hazır olmaya pozitif yönde düşük seviyede etkide bulunduğu saptanmıştır.

Birch'in (1999) yaptığı araştırmada kök ailedeki problemlerin şimdiki çiftlerin yakınlıklarına etkisi ele alınmıştır. Çalışmaya ABD'de yaşamını sürdüren evli 355 erkekle 364 kadın dahil olmuştur. Çiftlerin kök ailede öğrendiği sorun çözme ve iletişim yeteneklerinin şimdiki çift yakınlığına etkide bulunduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra kök ailede problem yaşamakta olan kişilerin evliliklerinde de problemler yaşadığı görülmüştür.

Rovers, Des-Roches, Hunter ile Taylor'un (2000) yaptığı araştırma atölye formatında tecrübe edilen ailesel tedavinin etkinliği incelenmiştir. Aile atölyesi bireysel yetki seviyesini artırmaya çalışan haftada bir olarak toplamda altı oturumdan oluşmaktadır. Bu araştırmaya 28 birey dahil olmuştur. Nesiller arası kişiselleştirme ölçeğinden sağlanan ön test-son test sonuçları arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bireyselleşmesi güçlenen katılımcıların eşlerine olan yakınlıkları daha da artmıştır. Çalışmanın sonucunda katılımcılar, bireyselleştirme kabiliyetlerini geliştirdiğini ifade etmiştir.

Sabatelli ile Bartle-Haring'in (2003) yaptığı araştırmada evli çiftlerin kök aile deneyimleriyle evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmaya dahil olan 125 çiftin yaş ortalaması 47; evlilik süresi 5 ile 37 sene arasında değişmektedir ve ortalamadaki evlilik süresi 23 senedir. Araştırmanın sonucunda erkek ve kadın bireylerin kök aile deneyimlerinin evlilik uyumlarını etkilediğini bildirmiş ve bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Skuja ile Halford'un (2004) yaptığı çalışmada erkek bireylerin kök ailesinde şiddet görmesi ile çiftlerin çatışma metodu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya Avustralya'da yaşamını sürdüren erkek kök ailesinde şiddetle karşılaşmış 30 çiftle şiddetle karşılaşmamış 30 çift olmak üzere toplamda 60 çift dahil olmuştur. Araştırmanın sonucunda şiddetle karşılaşan gruptakilerin şiddetle karşılaşmayan gruptakilere nazaran daha fazla aile içi şiddet yaşadıkları ve olumsuz iletişim kurdukları gösterilmiştir. Bunun yanı sıra çatışma yönetimi açıkları ve saldırganlık daha yüksek tespit edilmiştir.

Gardner vd.'nin (2007) yaptığı çalışmada, kök ailenin duygusal tepkisellik, ilişki doyumuyla çatışmaların yönetimi üstündeki etkisi ele alınmıştır. Çalışmanın

örneklemini evlilik öncesi aşamada bulunan 736 çift oluşturmaktadır. Bulgular, algılanan kök aile tecrübelerinin, kişilerin kendileri ve partnerlerinin duygusal tepkisellik, zayıf çatışma yönetimi ve ilişki tatmini üstünde yordayıcılığa sahip olduğu anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra kök ailedeki güçlüklerin kadınlarla erkekleri farklı şekillerde etkilediği belirtilmiştir.

Mamiyev'in (2005) yaptığı araştırmada Türkiye'de üniversite öğrenimi alan Türkmenistandan gelen erkeklerin anne baba ve eş kabul-reddiyle ruhsal uyum arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini 16 ile 27 yaşlarındaki 132 Türkmen erkekle 121 Türk erkek oluşturmıştır. Araştırmanın neticesinde Türkmenlerin çocukluk döneminde ebeveynlerden ve yetişkinlik dönemindeyse eş ya da sevgilileri tarafından çok yüksek seviyede kabul gördükleriyle psikolojik uyum düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Türk örnekleminde eş kabul-red düzeyinin anne kabul-red düzeyiyle anlamlı ilişkisinin bulunduğu tespit edilirken, baba kabul-reddiyle ilişkisinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Cihan Güngör'ün (2007) evlilik tatminini açıkladığı evliliğe hazır olma seviyesi, evlilikteki öz-yetkinlik, psikolojik belirtiler, stres ile mücadele etme stillerinden olan etkin planlama ve gelişmeye açıklık, duygusal tutarsızlık, özdenetim ve yumuşakbaşlılık kişilik özellikleri arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri ele almaya dönük bir yaklaşım ortaya konmuştur. Gerçekleştirilen araştırmanın neticesinde geliştirilmiş olan söz konusu yaklaşımın bütünsel olarak evlilik tatminini açıkladığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra eş benzerliği ve kök aile ile ilişkilerin, evlilik tatminini en fazla yordayan değişkenler olduğu ve erkek bireylerin evlilik tatminlerinin kadın bireylere nazaran daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Falcke, Wagner ile Mosmann'ın (2008) yaptığı araştırmada evlilerin kök aile ile evlilik uyumları arasındaki ilişki ele alınmıştır. Çalışmaya Brezilya'nın Porto Alegre kentinde ikamet eden 542 çift dahil olmuştur. Çalışmaya dahil olanların ortalama evlilik süresi 17.58 senedir. Araştırmanın sonucunda evli çiftlerin kök aile ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bunun yanı sıra kök ailedeki deneyimlere göre erkek bireylerin evlilik uyumları kadın bireylerden yüksek bulunmuştur.

Gover, Kaukinen ile Fox'un (2008) kök aile içindeki şiddetle üniversitede okuyan öğrenciler arasındaki şiddeti ele almak üzere gerçekleştirdikleri araştırmaya Kanadalı

2.500 üniversite öğrencisi dahil olmuştur. Çalışma, çocukluk döneminde şiddetle karşılaşmayla fiziki ve ruhi kötüye kullanma ve kurban etme arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu ortaya koymuştur. Bulgulara göre, çocuğun şiddetle karşılaşmasının, erkeklerle kadınlar için şiddetle karakterize edilmiş olan ilişkilerde tutarlı bir ön göstergenin bulunduğunu göstermektedir.

Whitton, Waldinger, Schulz, Allen ve Crowell'in (2008) yaptıkları çalışmada kök aile etkileşiminin yetişkinlik dönemindeki kendi aile etkileşimleriyle evlilik düzenlerine etkisi incelenmiştir. Çalışmaya 47 birey dahil olmuştur. Bu bireylerin önce on dört yaşında, ailelerinde yaşanmış olan bir çatışmayla ilgili çatışma çözme yaşantısı gözlenmiştir. 17 sene sonra, eşleriyle beraber bir evlilik çatışma etkileşimi görevinin yanında evlilik uyumunun kriterlerini tamamlamıştır. Araştırmanın sonucunda sağlanan veriler çerçevesinde kök aile etkileşiminin, şimdiki evliliklerinde etkisinin bulunduğu ve evlilik uyumlarına pozitif yönde etkide bulunduğu tespit edilmiştir.

Ülker'in (2011) yaptığı çalışmada Kök aile ile ilişkiler, sorun çözme becerisi, evlenme yaşı ve evlilik müddeti değişkenlerinin evlilik çatışmalarının sıklığıyla, yaygınlığını yordayıp yordamadığı ele alınmıştır. Çalışmanın örneklemini İzmir'de yaşamını sürdüren 394 evli katılımcı oluşturmuştur. Kök aile ile ilişkilerin, sorun çözme becerisi ve evlenme yaşıyla evlilik müddeti değişkenlerinin evlilik çatışması sıklığıyla yaygınlığını yordama gücünü tespit etmek için "aşamalı çoklu regresyon analizi" yapılmıştır ve neticesinde kök aile ile münasebetler, evlenme yaşıyla evlilik müddeti gibi değişkenlerin evlilik çatışması sıklığını; kök aile ile ilişkilerle sorun çözme becerilerininse evlilik çatışması yaygınlığını anlamlı seviyede yordadığı belirlenmiştir.

Bouchard ile Doucet'in (2011) yaptığı çalışmada anne baba boşanmasıyla ve ebeveynler ile ilişkilerin niteliğinin evliliğe geçiş evresindeki kişilerin çift uyumuna etkisi incelenmiştir. Çalışmaya 114 çift dahil olmuş ve veriler hamileliğin son 3 ayıyla doğumdan sonraki 9 aylık müddette elde edilmiştir. Çalışmaya dahil olanların yaşlarının aralığı erkek bireylerde 22 ila 44, kadın bireylerde 22 ila 40 arasındadır. Ulaşılan veriler çerçevesinde çiftlerin evlilik uyumlarının doğumdan sonraki dönemde doğumdan öncekine göre düştüğü bulunmuştur. Ebeveynler ile kurulan ilişkilerin anne babalığa geçme sürecindeki kişilerin evlilik uyumları ile pozitif yönde anlamlı ilişkisi bulunduğu tespit edilmiştir.

Bircan'ın (2011) yaptığı araştırmada madde bağımlılığı bulunan ve bulunmayan ergen bireyler benlik saygıları, içinde bulundukları ailelerin anne baba kabul red düzeyi ve çocuk yetiştirme tarzları bakımından karşılaştırılmıştır. Çalışmanın örneklemini 140 madde bağımlısı ergenle 146 madde bağımlısı olmayan ergen oluşturmaktadır. Araştırmanın neticesinde madde bağımlılarının daha olumsuz bir ailede yetiştiği, babaların annelere göre daha olumsuz algılandığı ve babadan algılanmış olan reddin madde bağımlısı olmayı yordama konusunda anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Ghoroghi, Hassan ile Baba'nın (2012) yaptığı araştırmada kök aile ilişkileriyle evlilik uyumu arasındaki ilişki ele alınmıştır. Çalışmaya Malezya'da master öğrenimini sürdüren İranlı 220 evli kişi dahil olmuştur. Çalışmada "Kök Aileyle İlişkiler Envanteri" ile "Locke-Wallace Evlilik Uyum Ölçeği" kullanılmıştır. Ulaşılan bulgulara göre kök aile ilişkileriyle evlilik uyumları arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir ama cinsiyete dayalı olarak kök aileyle ilişkiler ve evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir.

Muraru ile Turliuc'un (2012) yaptığı çalışmada kök aile, romantik bağlanmayla evlilik uyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmaya Romanya'da yaşamını sürdüren 52'si erkek, 112'si kadın toplamda 164 evli birey dahil olmuştur. Araştırmanın neticesinde romantik bağlanmayla evlilik uyumu ve kök aile arasında anlamlı ilişkiler bulunmuş iken; kök aile ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişkilere rastlanmamıştır.

Özden'in (2013) yaptığı çalışmada daha önce edinilen ve daha sonra kazanılan gelişimsel özelliklerin evlilikte çift uyumu üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Çalışmaya İstanbul'da yaşamını sürdüren yaşı 20 ile 45 arasındaki 135 evli çift dahil olmuştur. Araştırmanın neticesinde özerkliklerinin annelerince desteklendiğini algılayan erkek bireylerin evlilik ilişkilerinde uyum seviyelerinin daha yüksek, annelerince psikolojik kontrol altında tutulduğunu algılayan erkek bireylerin evlilik ilişkilerinde uyum seviyelerinin daha düşük olduğu, babalarınca psikolojik kontrol altında tutulduğunu düşünen erkek bireylerin evliliklerinde çift uyumlarının daha düşük, babalarınca özerkliklerinin desteklenmiş olduğu ve babalarını daha hassas, sevecen, ilgili olarak gören erkek bireylerin evliliklerinde çift uyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca, kadınların annelerinden algılamış olduğu anne baba tavırlarının hiçbirinin çift uyumu ile ilişkisi tespit edilmemiştir. Babalarını hassas, sevecen, ilgili ve babalarınca

özerkliklerinin desteklenmiş olduğunu düşünen kadınların çift uyum seviyelerinin arttığı, babalarının manipüle edici ve zorlayıcı yönde kontrolcü bir tavır sergilediğini düşünen kadın bireylerin çift uyum seviyelerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Yıldız'ın (2013) yaptığı araştırmada ebeveyn tutumlarıyla evlilik tatminleri arasındaki ilişki ele alınmıştır. Çalışmaya 102'si kadın, 98'i erkek toplamda 200 evli insan dahil olmuştur. Çalışmaya dahil olanların algılamış olduğu ebeveyn tavırlarını ölçümlemek için "Anne Baba Tutum Ölçeği" evlilik tatminini ölçümlemek için "Evlilik Yaşam Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın neticesinde algılamış oldukları demokratik ebeveyn tutumuyla evlilik tatmini arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin bulunduğu, algıladıkları otoriter ebeveyn tavrı ve koruyucu-istekçi anne-baba tavrıyla evlilik tatmini arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Anderson, Johnson, Liu, Zheng, Hardy ile Lindstrom'un (2014) ABD'de yaşamını sürdüren Çinli 224 insan üstünde yaptığı kök aile işlevselliğiyle ilişki başarısı araştırmasında doğrudan ve dolaylı ilişkiler araştırılmıştır. Yapısal eşitlik modeli analizinden sağlanan sonuçları çerçevesinde kök aile işlevselliğiyle ilişki başarısı arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Babuşcu'nun (2014) yaptığı araştırmada evli bireylerde anne baba kabul-reddi, eş kabul-reddi ve erken dönemdeki uyumsuz şemalar arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmanın örneklemini 23 ile 75 yaşlarındaki 228 evli insan oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda anımsanan çocukluk dönemi anne baba reddiyle, algılanan eş reddi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Knapp, Norton ile Sandberg'in (2015) yaptığı çalışmada kök aile ile ilişkide öz düzenlemeyle bağlanma arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmaya ABD'li ve Kanadalı 291 çift katılmıştır; çalışmaya dahil olan erkek bireylerin yaşlarının ortalaması 32.59'ken, kadın bireylerin yaşlarının ortalaması 30.79 ve yaşlarının aralığı 18'le 63 arasındadır. Çalışmadan sağlanan verilerin neticesinde kök aile deneyimleriyle ilişkide öz düzenleme ve bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Strait, Sandberg, Larson ile Harper'ın (2015) yaptığı çalışmada kök aile deneyimleriyle evlilikte cinsel doyum ve evliliğin kalitesi arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmaya ABD'de yaşamını sürdüren Kafkas, Asya ve Latin kökenli 3953 çift dahil olmuştur.

Çalışmaya katılanların yaşlarının ortalaması 32'dir ve yaş aralığı 19 ile 83 arasındadır. Ulaşılan verilerin neticesinde olumlu kök aile deneyimleriyle anne baba-çocuk ilişkileri ve evlilikte cinsel doyumla evliliğin kalitesi arasında pozitif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir ama cinsiyete dayalı olarak yapılan değerlendirmede anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Yıldız'ın (2016) yaptığı çalışmada romantik ilişkilerde şiddetin, ebeveyn tavırları ve benlik saygısıyla ilişkisi incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini Marmara'da bir kamu üniversitesinde eğitim alan 607 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın neticesinde romantik ilişkilerde şiddet davranışı ile benlik saygısıyla ebeveyn tavırları arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu, romantik ilişkilerde şiddeti demokratik anneyle koruyucu baba tavırlarının anlamlı bir biçimde yordadığı tespit edilmiştir.

Kendir ile Demirli'nin (2016) yaptığı çalışmada ebeveyn tutumlarının evlilik tatmini üstündeki etkisi incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini İstanbul şehrinde yaşamını sürdüren 200 kadın, 200 erkek toplamda 400 evli birey oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda evlilik tatminiyle demokratik tavır arasında zayıf seviyede pozitif yönde anlamlı ilişkinin bulunduğu, otoriter ve korumacı ebeveyn tutumlarının evlilik doyumuyla ilişkili olmadığı tespit edilmiştir.

Okur'un (2016) yaptığı çalışmada algılanan ebeveyn arasındaki çatışma, algılanan ebeveyn tutumlarıyla bağlanma tarzlarının romantik ilişkideki tutumlar ile arasındaki ilişki ele alınmıştır. Çalışmanın örneklemini 18 ile 65 yaşlarında 595 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmanın neticesinde algılanan ebeveyn çatışmasıyla romantik ilişki tavırları arasındaki kaygı ve kaçınma ile anlamlı bir ilişkisinin bulunduğu, hayat doyumuyla romantik ilişki tavırlarından oluşan kaygı arasında olumsuz yönde anlamlı ilişkinin bulunduğu, algılanan ebeveyn tutumlarıyla anne-baba bağlanma tarzlarının, algılanan ebeveyn çatışmasıyla romantik ilişki tutumları arasındaki ilişkide rollerinin bulunduğu tespit edilmiştir.

1.2 . Evlilik Uyumu

1.2.1.Evlilik ve Evlilik Uyumu

Sosyal bir canlı olan insanlar, toplumsal çevresi ile kişiler arası ilişkiler kurmak durumundadır. Bu ilişkilerin en önemli biçimlerinden biri de evlilik ilişkisidir. İnsanlığın geçmişi kadar eski olan, bireylerin çift olarak bir araya gelmesi, kuralları önceden belirli olan evliliklere dayanarak neredeyse 4 asırlık bir geçmişe sahiptir. Aile kurumu, Mısır'da başlamış ve M.Ö. 2000'li yıllarda toplumsal düzeni, kültürü, geleneklerin sürekliliğini sağlayan bir kurum olarak hem dinsel kurumlar hem de devlet tarafından desteklenmiştir (Özgüven,2000).

Bu derece köklü bir yapıya sahip olan aile kurumu ile alakalı alan yazında birden fazla tanım vardır. Bunlardan bazıları şunlardır: Evlilik aile kurma, neslin devamı, eşlerin ve çocukların birbirine karşı sorumlulukları olan, birbirine bağlı sistemlerden oluşan, toplumlarda değişik yapılar gösteren evrensel bir kurumdur (Saxton, 1982). Geçtan'a (1984) göre evlilik: mutluluk ve sıkıntıyı içinde barındıran bireylerin çoğunluğunun ulaşmak istediği olağan bir amaçtır. Gleen (1991) evliliği, kişiliğin gelişmesinde önemli bir role sahip olan ve mutluluğunu sağlayan bir birim olarak görmektedir. Fovers (1993) ise evliliği kişinin kendi benliğini diğer kişinin benliğinde birleştirmesine imkan sağlayan ve kişinin gelişip mutlu olmasına olanak tanıyan bir birim olarak ifade etmektedir. Özgüven (2001) evlilik kurumunun, kurumsallaşan bir yol, ilişki sistemi, bir kadın ile bir erkeği "karı koca" şeklinde birbirlerine bağlayan, dünyaya gelecek çocuklara belirli bir konum sağlayan, sosyal açıdan devletin kontrolü, hakkı ve yetkisi olan kanuni bir ilişki şekli olduğunu belirtmektedir. Evlilik farklı ilişki ve ilgilere sahip kişilerin bir dayanışma içinde toplumsal kabul ile gerçekleşen bir sözleşme ve tüm cinsel aktivitelerin toplumsal yasaklamalar dışında kalarak yaşandığı ve doyuma ulaştığı bir birimdir (Özügürlü,1985). Tanımlar incelendiği zaman evliliğin kurumsallaşan bir yapı, birliktelik, nesillerin devamını temin eden ve kişiliğini geliştiren etken, kompleks ilişkiler ağı, global sistem, elde edilmek istenen erek vb. özelliklerine vurguda bulunulmuştur. Bunların yanı sıra evlilik kurumunun kimi fonksiyonları da olduğu belirtilmiştir.

Söz konusu fonksiyonların arasında, cinsel hayatın sağlıklı olması, soy çizgisi cinsiyet rolleri ve iş bölümünün saptanması, iktisadi üretim tüketim aktivitelerinin düzenlenmesi vb. ana görevler sayılabilmektedir (Özgüven, 2000). Bazı insanlar, evlilik kurumunu

sosyal hayatın bir gereği, birlikteliğin çok tabii ve gerekli olduğunu düşünerek evlenmektedirler. Bazı insanlar yalnız olmamak, bazıları iktisadi nedenler ile, kimileri çocuk sahibi olmak için, kimileri de cinsel tatmin sağlamak için evlenmektedir. Kimileri de evliliği kadınla erkek arasında bir ortaklık gibi kabul edip, evlilikle ilgili kuralları koyup bir anlaşma yapmakta ve evliliği belirli normlara bağlamak suretiyle kurmaktadır (Çaplı, 1992). Evlilik, duygusal alışverişi, toplumsallaşmayı, beraber vakit geçirmeyi, korunmayı ve gözetilmeyi temin etmektedir (Canatan ve Yıldırım, 2013).

İnsanların en önemli sorunlarından bir tanesi yalnız kalmaktır. Kişiler kendi duygu ve düşüncelerini istedikleri gibi başkasıyla paylaşamamaktadır. Bireyler bu yaşamda yalnız olmadıklarını bilmek, yaşama sıkıca sarılmak, ortak bir amaç etrafında buluşmak gibi ihtiyaçlarını evlilik kurumu içerisinde doyuma ulaştıracaklarına inanmaktadır. Birlikte güven duygusu içinde olma, geleceğe güvenle bakma, korunma, dayanışma ilgi ve destek görme gibi toplumsal ihtiyaçlarda evlilik kurumu içinde doyum sağlayabilmektedirler (Özgüven,2014).

Tüm bu işlevsellik ve görevlerin yanı sıra aile, yaşayan bir sistem olarak önceden tahmin edilebilir bir sırada sıkıntı ve fırsatlar içeren belli dönemlerden de geçmektedir (Gladding, 2015). Eşlerin evliliklerinden ve birbirlerinden duydukları memnuniyeti belirtmek için evlilik uyumu ifadesi kullanılmaktadır (Taşçı vd., 2008). Çelik (2006) evlilik uyumunu gerilimden uzak durmak ve rahatlamak şeklinde ifade etmektedir. Evlilik içinde yaşanan gerilimlerin bir kısmı çözülürken bir kısmı çözülmemektedir. Çözüldüğü zaman uyum devam ederken çözülmediği zaman ise uyum bozulmakta ve uyumsuzluk başlamaktadır. Toplumbilimciler evlilik uyumunun yanısıra bir evliliğin ne denli iyi işlediğini anlatmak adına birden fazla terim kullanmışlardır. Bu kavramlar “evlilik kalitesi, evlilik uyumu, evlilik başarısı, evlilik istikrarı ve evlilik memnuniyeti”dir. Evlilik istikrarı, bir eşin vefatı ile bitmektedir (Spanier, 1979).

Evliliğin kalitesini tanımlamak adına kullanılan bazı kavramlar vardır. Bunlar, evlilik uyumu, evlilik bütünlüğü evlilik mutluluğu ve evlilik doyumudur. Evlilik kalitesi kavramı diğer üç kavramı kapsayan daha genel bir kavramdır. Eşler arasında öznel değerlendirmesi evlilik kalitesi olarak tanımlanırken, çiftler arasındaki mutluluk ise kişinin evliliği hakkında yaşadığı doyum hissidir. Bireyin hem ilişkisi hakkında duygularını hem de genel olarak evlilik hakkındaki duygularını içerir (Yılmaz,2001). Evlilik uyumunda çiftlerin ilişkiyi sürdürme düzeyi önem taşır. Evlilik doyumunu ise

çiftlerin evliliklerinde hissettikleri içsel hoşnutsuzluk ve mutluluk duygusudur (Erbek vd,2005).

Toplum içinde oldukça hızlı bir biçimde gerçekleşen ekonomik, toplumsal ve kültürel değişimlerin bir yansıması olarak evlilikteki ilişkiler de değişmekte ve karmaşıklaşmakta olup, evlilikteki problemler geçmişe göre çeşitlenmekte ve eşler arasındaki uyum problemleri de fazlalaşmaktadır (Şener, 2002). Evlilikte asırlarca süredir erkeğin egemen olan ve devamlı kararlar veren, kadınların ise yönlendirilen, seçilen, kararlara uyması istenen taraf olduğu bir algı hakimdir. Kuvvetli kadın imajını yerleştirmeye gayret eden feminist girişimler erkeklerce endişeyle karşılanmakta olup, çağdaş toplumlarda da eşle paylaşılmış olan birlikteliğin getirmiş olduğu mutluluk yeni yeni tanınsa da söz konusu kaygıyı azaltmamaktadır. Evlilik ilişkilerinde değişmekte ve dönüşmekte olan kadın erkek ilişkilerinin yeni bir denge oluşturmaları, bu durumun gerekliliklerinin anlaşılmasıyla birlikte kabul edilmesi problemlere bazı çözümler oluşturabilmektedir. Kadınlarla erkeklerin kişiliğiyle psikolojik ve toplumsal varlığını kesin sınırlar ile ayrı kategorilere koymak, onlardan ayrı davranış, duygu, fikir bekleyerek baskılarda bulunmak günümüzde de iki cinsiyet arasındaki uyumu tehdit ederek, ortadan kaldırmaktadır (Boran, 2003).

Bunların dışında çiftler, aileye tüm özgeçmişleri ile bireysel davranışlarıyla alışkanlıkları, şahsi özellikleri ve davranış kalıplarıyla gelmektedir. Çiftlerin ikisi de birbirine benzeyen ve farklı şahsiyet geçmişleriyle şimdiki şahsiyet yapılarıyla devamlı birbirleriyle uyum oluşturmaya çabalamaktadır. Birbirleri karşısında sevgi, saygı ve güven hisseden bireyler şeklinde yaşamak zorundadırlar. Söz konusu süreçte birbirlerinin kişilik özelliklerini ve bireyselliğini kabul etmeleri veya uzlaşma yolu bulmaları, psikolojik ve toplumsal gereksinimlerini karşılamaları lazımdır (Özgüven, 2014).

Sağlıklı insanın kişiliği, değişken arzulara, ihtiyaçlara dayalı olarak devamlı olarak gelişmektedir. İhtiyaçların karşılanmasıyla eşler arasındaki uyum da sürmektedir (Boran, 2003). Evlilikte her iki taraf içerisinde temel kural verici olmaktır. Evlilikte kişi eşini empatik bir anlayışta anlamaya çalışmaktadır, yaşamlarını paylaşmaktadır, "ben"den ziyade "biz"i düşünmektedir, kadınla erkek karşılıklı şekilde birbirinin ihtiyaçlarını karşılama gayreti içerisinde olurlar ise evlilikte uyum olmaktadır (Özgüven, 2014).

Çoğu zaman evliliğin ilk yıllarında olmak üzere ortak temelli bir hayat oluşturmak, çatışmaları çözme yollarını öğrenmek, aile sorumluluklarını paylaşmak, tatmin edici cinsel etkileşim örüntülerini keşfetmek çiftin mutluluğuyla ilgili olarak önemlidir. Evlilikte gerçek dışı beklentilerin olması özellikle hayal kırıklığı ve sorunlara yol açmakta olup, bu sorunlar boşanma ile son bulabilmektedir (Onur, 1991).

1.2.4 Evlilik Uyumunu Etkileyen Etmenler

Bireylerin dünyaya geldikleri zamandan başlayarak içerisinde bulundukları ailenin özünü evlilik oluşturmaktadır. Evlilik ile başlamış olan bu ailenin yerine getirmek durumunda olduğu çeşitli sorumluluklar bulunmaktadır. Sorumlulukların yerine getirilmesinde ortaya çıkabilecek hızlı gelişim krizleri ya da gündelik basit değişiklikler ailenin görevlerini tam olarak yerine getirememesiyle üyelerinin hayatında problemlerin başlamasına yol açabilmektedir. Ailede söz konusu olan sorunlar ile baş edebilme konusunda en aktif yolun yine ailenin kendi kuvvetine, üyeleriyle işlevlerinin işlerliğine güvenmesi olduğu ifade vurgulanmaktadır. Evliliği de içerisine alan aile kurumunda beliren krizlerle çatışmaların sebeplerini daha iyi anlamak ve problemlerin üstesinden gelmek üzere ailevi dinamikleri iyi tanımak gerekmektedir (Yıldız, 2010).

Gerçekleştirilen çalışmalarda ailevi dinamikleri tespit etmek ve evlilikteki uyuma etkide bulunan faktörleri ortaya koymak üzere farklı değişkenlerle ilgili incelemeler yapılmıştır. Söz konusu değişkenler “cinsiyet, yaş, evlilik sayısı, ilk evlenme yaşı, sağlık durumu, fiziki görünüş vb.” kişisel değişkenler, eşlerin arasındaki yaş farklılığı, evliliğin şekli, çocuk sahibi olup olmama, eş ile duyguları ve fikirleri paylaşma, eşle evdeki işleri paylaşma, ailelerden alınan destekler, eşlerin cinsel hayattaki tatminleri vb. aileyle ilgili değişkenler, ailenin aylık geliri, gelirin yeterlilik seviyesi, eşlerin eğitim seviyesi, eşlerin aile gelirine katkısı, eşlerin mesleki durumu, eşlerin yaptığı işten hoşnut olup olmaması gibi sosyal ve iktisadi değişkenler teşkil etmektedir (Özgüven, 2000). Gerçekleştirilen pek çok çalışmada sosyal ve demografik değişkenler ile çift uyumu arasında (Şener ve Terzioğlu, 2008; Şendil ve Korkut, 2008; Erdoğan Taycan ve Çepik Kuruoğlu, 2014) anlamlı düzeyde ilişkiler bulunur iken; pek çok çalışmada da (Fıfıloğlu, 1992; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002; Demiray, 2006; Düzgün, 2009; Erişti, 2010) demografik değişkenlerle (yaş, cinsiyet, ev işi, evlilik yılı, çocuk sayısı, iş ve eğitim) evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Evlilikteki uyumla ilişkisi ele alınan değişkenler sadece demografik etmenler veya evliliğe has değişkenler ile sınırlı olmayıp, birçok değişkenle evlilikteki uyum arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığı ele alınmıştır. Evlilikteki uyumla alakalı empati, iletişimsel beceriler, cinsel tatmin, sorumluluk, toplumsal ve iktisadi durum, şahsiyet özellikleri, etnik kökenle kültür, dinsel ve mistik konular alan yazında üzerinde durulan kimi hususlardır. Gerçekleştirilen alan yazın taramasının sonucunda evlilikteki uyumu etkileyen faktörler genel başlıklarda incelenmiştir.

Evlilikte uyumu etkileyen faktörlerden olan iletişim, konuşanla dinleyenin motivasyon, algı, his, fikir veya bilgilerin akla gelebilecek tüm yollar ile bir başkasına aktarılmasıdır. İki veya daha fazla insan arasında anlam yaratılması, ortaklaştırılmasıyla paylaşılmasına dayalı olan bir süreçtir. Amacıysa iletiyi verenle alan arasında bilgi, fikir, his ve tavır ortaklığı oluşturmaktır. Bireyler, duygularıyla fikirlerini birbirine sözlü ve sözlü olmayan mesajlar ile aktarmaktadırlar. Bireylerarası ilişkilerde söylenen sözler gibi bakış, sesin yükselmesi, bedensel duruş vb. jestlerle mimikler de etkilidir (Yüksel Şahin, 2010).

Aile içerisinde üstü kapalı, duygularla fikirlerin açık bir biçimde belirtilmediği, farklı imalar ile iletilerin ulaştırılmaya çalışıldığı kapalı ve dolaylı olan iletişim şekli vb. iletişim biçimleri ortaya çıkabilmektedir. Bunun yanı sıra fikirlerin, isteklerin ve gereksinimlerin rahat bir biçimde ifade edildiği açık ve doğrudan olmayan iletişim şekilleri ortaya çıkabilmektedir. Ailede etkili bir iletişim net ve doğrudan, yargılama, aşağılama, tenkit, tavsiyelerde bulunma, tehdit etme gibi iletişimsel engelleri içermeyen iletilerin kullanıldığı biçimde olmalıdır (Yıldız, 2010).

İletişim biçimleri ilişkideki doyum hissini doğru orantılı bir biçimde etkilemektedir. İyi bir iletişim, meydana gelebilecek çatışmaları engelleyebilmektedir ve hatta çözebilmektedir. İletişimde karşılıklı saygı, anlama ve hassasiyet de ön plana çıkmaktadır. Karşıdaki bireyin anlattığını dinlemek ve iletişime dahil olmak, söylenenlerin doğru anlaşıldığından emin olabilmek üzere daha çok açıklamalar arzu etmek ve dinlendiğinin, anlaşıldığının, gereksinimlerinin ya da beklentilerinin ikinci plana atılmadığının anlatan kişiye gösterilmesine iletişim kurarken dikkat edilmesi gerekmektedir (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011). Öğrenmenin ana vasıtalarından birisi olan dinleme, iyi evliliklerin de özünü teşkil etmektedir (Parrott ve Parrott, 1996). Öne çıkan iletişimde etkin yani katılımcı bir dinleme türüdür (Ersanlı, 1990).

İlişkilerinde problem olan evli insanların sözsüz iletişim şekillerini genel olarak negatif algıladıkları bilinmektedir. Kimi zaman sessizlik veya başka bir durum tartışmalara yol açabilmektedir. Çiftler söze dayanmayan iletişimi, ilişkilere mesafeler koymak, manipüle etmekle iletişime egemen olmak için kullanabilmektedir. Söze dayanmayan iletişimdeki pozitif ileti çeşitleri; başını sallama, gülümseme, göz kontağı, bedensel rahatlık, dokunma yakın hareketler olarak sergilenmekte ve bu pozitif ileti çeşitleri sağlıklı ilişkiler yaratmaktadır. “Ağlama, parmak sallama, uzaklaşma, kaba hareketler, dürtme, kaş çatma, sırtma” da sözlü olmayan negatif iletilerdir ve problem olan sağlıklı ilişkilerde kullanılmaktadır (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011). Humphreys’e (1998) göre sağlıklı bir ailede “yargılama, katılık, üstünlük taslama, denetleme, fazla eleştirme, nötralize etme, zıtlık içeren iletiler, çifte ileti, günah keçisi yapma, hedef değiştirme, üçgenleme, mitler ve sırlar vb.” iletişim kalıpları kullanılır iken sağlıklı ailelerde “etkin dinleme, eşitleme, yargılamama, hazır olma, empati, açık olma ve tutarlılık vb.” iletişimsel kalıplar tercih edilmektedir.

Çatışma ve problem çözme konusuna baktığımızda, evlilikte çiftler ortaklaşa bir hayat oluşturdukları ve eşlerin kendisine ait ulaşmak istedikleri idealleri devam ettiği için çatışmaların söz konusu olması muhtemeldir. Çatışmalar iyi ya da kötü şeklinde değerlendirilmek durumundadır. Eşlerin arasında söz konusu olan çatışmalar negatif duygularla fiziki şiddete neden olabileceği gibi başarılı biçimde çözümlenen çatışmalar da eşlerin arasındaki hissi iletişimin gelişmesine, uyumun artmasıyla yakınlığa zemin hazırlar (Almas, 2010).

Aile içerisinde yaşanan problemlerin kaynağı “yeme, içme, barınma, giyinme vb.” gündelik olabileceği gibi “kızgınlık, öfke, depresyon vb.” psikolojik sorunlar da olabilmektedir (Yıldız, 2010). Pek çok çift, ilişkisinde bazen bu sorunlar ile karşılaşabilir. Söz konusu problem kimi zaman yıkıcı seviyeye ulaşabildiği için mücadele etmekte zorlanabilmekte ve çözümleyebilmeleri güçleşebilmekte, kimi zaman da çözemeyebilmektedir. Bunlara dayalı olarak da ilişkilerde yıpranma söz konusu olabilmektedir. İki insanın birlikte yaşamını sürdürmeye başlaması ile çatışmaların da başlaması tabiidir fakat öne çıkan çatışmaların iki tarafı da mutlu edebilecek biçimde çözülmesi önemlidir. Genel olarak, çiftlerin her biri değişmeye istekli olsa da ilk şart olarak diğer eşin değişmesi gerektiğine inanmaktadır ve ötekinin negatif davranışları karşısında kendisini kurban olarak görmektedir. İş birliğiyle uzlaşma, ilişkinin

gelişmesine yönelik olarak önemli iki unsurdur. Çatışmaları çözümüleme çiftlerin olağan konuşmalarından farklılık gösterdiğinden genellikle rahat ve eğlenceli olmayabilir. Buna karşın, çiftlerin çatışmaları çözme evresinden uzlaşmayı amaçlamasıyla iş birliği içerisinde olması önemli olmaktadır (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011).

Önemli olan durum ilişkilerde yoğun ve negatif çatışmaların söz konusu, çatışmalarda hislerin negatif biçim belirtilmesi, eşlerin birbirleriyle etkileşim ve iletişimden kaçınmasıyla tartışması veya çatışmalarda yüksek seviyede deneyimlenen kendisini savunma eylemi; düşük evlilik tatminiyle ayrılmalar vb. risklerin meydana gelmesinin önünü açabilmektedir. Çözömlenen çatışmalarsa ikili yakınlıkla ilişkiden alınmış olan tatminin artmasına katkı sağlamaktadır (Kantarcı, 2009).

Aile gelirinin kullanılması, bakımını gerçekleştirme, destekte bulunma, kişisel gelişimi temin etme, aile sistemini yönetme, aile içerisinde görev dağılımı, sorumlulukların gerçekleştirilmesi gibi hususları içeren roller ve sorumluluklar, aile gereksinimlerinin giderilmesini temin eden davranışsal kalıplardır. Sağlıklı ailelerde sorumluluklar genel olarak dengeli dağılımla yerine getirilmektedir (Yıldız, 2010). Kişiler, üstlenmiş olduğu rollerle içerisinde yer aldığı ortamlar bağlamında ele alındığı zaman daima sistemin bir parçası olarak ortaya çıktığı için hayatın farklı yüzlerinde birbirinden bağımsız değildir.

Kişi içinden geçmiş olduğu gelişimsel basamaklarda dünyaya geldiği ailede çocuk, eğitim yaşamında öğrenci, işinde çalışan, evlendiğinde eş olarak bir bütöünün parçası olmaktadır. Kişi toplumun kendisine atfetmiş olduğu özellikleri yani sistem içerisinde üstlenmiş olduğu rolleri beraberinde taşımaktadır (Yıldız, 2010). Ev ile alakalı faaliyetlerde kadınlarla erkeklerin bazı işleri yapabilmeye uygun olduklarına ilişkin cinsiyete dayalı rollere göre klasik ve kültürel sorumluluklar da yüklenmektedir, bu durum da kadınlar aleyhinde bir dağılıma neden olmaktadır. Böyle olunca kadınların evlilikten aldıkları doyumla mutluluk azalmaktadır. Klasik kadın ve erkek rollerinde kadınların çalışma yaşamına girmesi ile beraber değişimler söz konusu olsa da çalışmalara göre ev ile alakalı faaliyetlerin birçoğunun hala kadınlarca yürütöldüğü anlaşılmaktadır. Söz konusu eşitsiz dağılımdan dolayı pek çok evlilikte kadınlar eşlerinden faaliyetlerin paylaşılmasını istemektedir, bu da eşlerin arasında gerginliklerle tartışmaların söz konusu olmasına yol açmaktadır. Ev ile alakalı faaliyetlerin paylaşılmasından kaynaklı memnuniyetin düşük olduğu zamanlarda uyuşmazlıkla tartışmalar, fazla olduğu zamanlarda da uyumla mutluluk artmaktadır (Şener, 2002).

Gereken ilgiyi gösterme, aile bireylerinden birisinin faaliyetlerine öteki aile üyeleri tarafından gerekli ilgiyle değerin gösterilmesidir. İlgi gösterme derecesi, tümüyle ilgisiz olmaktan aşırı ilgi göstermeye dek uzanan geniş bir yelpazede değerlendirilmektedir. Sağlıklı ailelerde ailedeki fertlerin his, fikir ve davranışlarına karşı hassas olmayı ve onun perspektifinden olaylara yaklaşabilmeyi içeren bir empatik ilgi söz konusudur. Sağlıklı olmayan ilişkilerin bulunduğu ailelerde aşırı veya müdahaleci ilginin söz konusu olduğu, kişilerin birbirine karşı kayıtsız tavırlar içerisinde bulunduğu anlaşılmaktadır (Yıldız, 2010).

Öte yandan eşler arasında gereksinimlerin karşılanması, duygusal ilgiyle davranışsal sadakat evlilikteki uyum için önemlidir. Evlilikte yakın olmayla evlilik uyumu arasında doğrudan bir bağlantı bulunmaktadır. Zamanla eşler arasında yakınlık artmakta ve evlilikteki uyumda da artışlar söz konusu olmaktadır (Yalçın, 2014).

Çiftler arasındaki evlilik uyumunu etkileyen bir diğer faktör olan cinsellik konusuna baktığımızda, sağlıklı cinsellik; bireylerin duygusal yakınlıkla sevgi, şefkat ve cinsel mutluluğu yaşayarak, suçluluk, korku ve utanma duygusunu hissetmeksizin karşılıklı ilişkisine dayanan bir ilişki türüdür. Cinsellik, hazzın kaynağı olarak yeme içme gibi hayatın ana ihtiyaçlarından birisidir. Cinsellik zamanla öğrenilmektedir ve cinsellikle ilgili fikirlerimiz, davranışlarımız ve beklentilerimiz içinde bulunduğumuz toplumun değerleriyle beraber şekillenmektedir. Çağımızda hâlâ gizli olması gerektiği düşünülen bir konudur ve konuşulmaması gereken bir tabudur. Cinsellikle ilgili ilk bilgilerin ailede öğrenilmesinden dolayı ebeveynlerin cinsellik ile alakalı yönlendirici ve didaktik tavırları, iletişim şekilleri çocukların bu konuyla ilgili pozitif ya da negatif tavır geliştirmesinde etkilidir (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011).

Cinsel problemlerin ortaya çıkmasına yol açan hazırlayıcı faktörler yetiştirilme biçimi, negatif aile ilişkileri, yetersiz ya da yanlış bilgilendirilme, erken travmatik cinsel tecrübeler; ortaya çıkaran faktörler eşler arasındaki uyumsuzluklar, hamilelikle doğum, aldatma, gerçek dışı beklentiler, fiziki ya da ruhsal problemler, madde bağımlılığı; suçlulukla utanma hisleri, yeterli olmayan ön sevişme, eşler arasındaki yeterli olmayan iletişim ve çekiciliğin azalması şeklinde verilmektedir (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011).

Kişilik ve karakter özellikleri evlilikteki uyumu etkileyen faktörlerdendir. Kişilik, kişinin toplumdaki rolleriyle söz konusu rollerin başkaları üstünde bırakmış olduğu

etkililerdir. Kişinin ilgilerinin, fiziksel özelliklerinin, konuşma tarzıyla etrafına uyum şekillerinin tüm özelliklerini kapsayan geniş çerçeveli bir kavramdır. Genel olarak kişiye has ve kişiyi başkalarından farklılaştıran, devamlılık ve tutarlılık ortaya koyan anlamlı ve canlı, his, fikir ve davranış özellikleri şeklinde tanımlamak mümkündür. Kişilik, ferdin tüm tavırlarının, ilgilerinin, konuşma biçiminin, kabiliyetlerinin, insani ilişkilerde göstermiş olduğu tepkilerle etrafına uyum şeklinin özelliklerini içermektedir. Kişilik, insanın bütün özelliklerini içine alan geniş çerçeveli bir sözcüktür (Ersanlı, 2005).

Ailenin yaşamında ekonomik olarak ihtiyaçları temin edecek yeterli gelirin olmaması, bu gelir giderlerin kontrolünü kimin yapacağı v.b. konularda sorunlar meydana gelmektedir. Yapılmış araştırmalarda ekonomik seviyesi düşük olan ailelerin yüksek olan aileler ile kıyaslandığında daha çok uyum sorunu kaynaklı boşanmalar yaşadığı ortaya çıkmaktadır. Gelir düzeyi yüksek olan ailelerde ise eğer gelir planlı bir biçimde harcanmıyor veya tasarruf yapılmıyor ise, eşler bu gelir gider dengesini idare becerisine sahip değilse çatışmalar söz konusu olmaktadır (Şener, 2002).

Evlilikle ilgili hipotezlerden birisi, benzer özelliklere (mesela, toplumsal konum, değer, norm, inanç) sahip olan insanların birbirine daha kolay uyum sağlayacakları inancına dayanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, sosyal ve kültürel homojenlik uyum uyandırır iken, heterojen olma, uyuşmazlıkla mutsuzluk olasılığını artırmaktadır. Sevgiyle dostların seçilmesi için toplumsal ve ruhsal teoriler genel olarak söz konusu önerme ile tutarlıdır. Söz konusu erkekle 1.070 evli çiftler üstünde yapılmış olan bir çalışmada dini homogamiyle evlilikteki mutluluk arasındaki ilişki ele alınmıştır. Çıkan bulgularda dini mesafe ya da eşitsizlik ne denli büyük olursa, evlilikten memnuniyetsizlik ihtimalinin de o kadar arttığı ortaya koyulmuştur. (Ortega ve diğerleri, 1988).

Dinin kültürle ilgili olduğunu ve ailevi düzeni yöneten normların belli bir toplumdaki sosyal ve dini iklimden sıkça etkilendiğini Al-Othman (2012) belirtmiştir. Bunun yanı sıra, dindarlığı evliliğin başarısı ya da görünümüne katkı vermek şeklinde görmüştür. Benzer biçimde, aynı dinsel mezhebi paylaşmakta olan ilk evliliklerini yapan eşler, değişik mezheplere sahip olan eşlerden daha fazla evlilik uyum puanları bildirmektedir (Schram vd., 2012). Değişik dinsel kökenden gelen eşlerin müşterek bir aile kurmasıyla evliliği ve uyumu devam ettirmesi güçtür. Eşlerin aileyle hayat biçimleri üstünde dinsel geleneklerin de etkisi bulunmaktadır (Curtis ve Ellison, 2002).

Dinle ilişkiler üstüne yapılmış olan deneysel çalışmaların büyük bir kısmı dindarlıkla evliliğin kalitesi arasında tutarlı bir ilişki düşüncesini desteklemiş olsa da karışık ve çelişkili çıktılar ifade edilmiştir. Booth vd. (1995), dindarlık artışlarıyla evlilik kalitesinde oluşan bir gelişme arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır. Bulgularını "genel olarak din ve evlilik kalitesi arasındaki bağın hem karşılıklı hem de zayıf olduğunu" ifade ederek özetlemiştir.

Eşlerin serbest zaman etkinlikleri konularında konuşabilmesi, söz konusu aktivitelere bir arada karar vermesi ve aldıkları kararları uygulaması beklenmektedir. Mecburi faaliyetlerin haricindeki aktivitelerin bilhassa bir arada gerçekleştirilmesinin evliliği pozitif etkilediği uzmanlar tarafından benimsenen genel fikirdir. Evlenmiş olanların tamamı eşleri ile bir arada vakit geçirmek istemektedir fakat söz konusu farklı ilgileri bulunan eşlerin birbirinden ayrı vakit geçirmeyecekleri manasına gelmemektedir. Eşler kimi aktiviteler için bağımsız vakit geçirmek üzere anlaşabilmektedir. Bunun yanı sıra birbirinin ilgi alanlarına ilişkin bilgi sahibi olup, hoşlarına giden müşterek ilgileri geliştirip aralarında problemler yaşanmasının önüne geçebilmektedir (Şener, 2002). Doyum verici bir ilişki oluşturmak üzere fiziki yakınlığa gereksinim hissedilmektedir. TV seyretmek veya bir oyuna gitmek vb. akşam bir arada zaman geçiren evli bir çift, ilgi alanları ile daha fazla iletişim kurabilmektedir. Eşlerin etkileşim içinde oldukları ortak çalışmaların sayısı arttığında ilişki içindeki iletişim büyük ihtimalle artmaktadır, anlayış fazlalaşmaktadır ve eşlerde uyumlu davranışlar geliştirme fırsatı bulunmaktadır (Orthner, 1975).

Uyumlu çiftlerin birlikte pek çok aktiviteyi devam ettirme motivasyonunda olması ilişkiden duyulan doyum hissini doğurmaktadır. Birbirinin sevdiği aktiviteleri sevme oranı az olan çiftler, birbirine daha az yakınlaşacaktır (Crawford, 2002).

Bu konunun diğer bir tarafına değinmiş olan Knox (1972), değişik toplumsal çevrelerden gelmelerinden dolayı eşlerin birbirinin arkadaşlarından memnun olması veya eşlerden birisinin arkadaşları ile eşinden çok vakit geçirmeyi arzu etmesinin evlilik ilişkilerini negatif olarak etkilediğini belirtmiştir. Eşler arkadaşları ile ferdi olarak görüştüğü için eşler arasında paylaşım sağlanamamaktadır, bu da arkadaşlık ilişkilerinin kalitesiyle evlilikten alınan memnuniyeti azaltmaktadır. Bunun aynı sıra eşlerden birisinin arkadaşlarına çok güvenmesiyle onlarla normalden çok şeyi paylaşması eşlerin arasında anlaşmazlıklar oluşturmaktadır. Denge iyi oluşturulabildiğinde ve ilişkilerin

niteliği doyurucu olduğunda arkadaşlar ile olan paylaşımlar, evliliğin kalitesiyle evlilik ilişkisinde mutluluğu pozitif yönde etkiler. Neşenin, dostluğun yanı sıra acıların da arkadaşlar ile paylaşılması sorunları hafifleteceği için genellikle çiftlerin mutluluklarını ve evlilikteki uyumlarını artıran öne çıkan bir etken olarak işlev görmektedir (akt. Şener, 2002).

1.2.4 Evlilik uyumu ile ilgili kuramsal yaklaşımlar

Evlilik uyumu ile ilgili farklı kuramsal yaklaşımlar vardır. Bunlardan aşağıda özetle bahsedilmiştir.

Psikanalitik kuram: Evlilik uyumunu açıklamaya yönelik analitik yaklaşımlar arasında narsisizm kavramı öne çıkmaktadır. Mitchell ve Black (2012) narsisizm ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu bağlamda kendine libido ve nesneye libido kavramları önemlidir. Evlilik uyumunda azalma ya da artışın bireyin kendinden tatmin olmasına ve karşıdakini överek nesnenin cinsel tatminine bağlı olduğu gözlemlenmiştir. Bu noktalardan hareketle, psikanalitik kuramda evlilik uyumunu açıklamada cinsel doyumun önemli olduğu görülmektedir.

Bağlanma kuramı: Bağlanma teorisi temel olarak bir bebeğin birincil bakıcısıyla geliştirdiği duygusal ilişkinin önemini vurgulamaktadır. Bu teoriye göre bebekler, birincil bakıcının davranışına dayalı olarak güvenli bağlanmanın yanı sıra güvensiz, endişeli ve kaçınan bağlanma örüntüleri sergilemektedirler. Birincil bakım verenle olan bu bağlanma stilleri, bireyin gelecekteki yaşamında geliştireceği ilişkiler için model olarak kullanılmaktadır. Evlilikte çiftlerin bağlanma biçimlerinin evlilik uyumunda etkili olduğu düşünülmektedir. Çiftlerin birbirlerine ve evliliklerine yönelik görüş, duygu ve davranışları bağlanma stilleri ile şekillenmektedir. Bu bağlamda güvensiz, kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri olanların evlilik uyumunun daha düşük, güvenli bağlanma stillerine sahip olanların ise evlilik uyumunun daha yüksek olduğu bilinmektedir (Aydın ve Canel, 2018).

Yükleme kuramı: Yükleme kuramı, çiftlerin evlilik uyumu sorunlarıyla nasıl başa çıktıklarının belirleyici rolüne özellikle dikkat çekmektedir. Yükleme kuramında çiftler tarafından kullanılan sorumluluğun nedenselliği ve yüklemesi incelenmiştir. Nedensel ilişkilendirmede, sorunun neden olduğu önemli görülmektedir. Sorumluluk atfında

çiftin, sorunun ortaya çıkmasından diğer tarafın sorumlu olduğuna inandığı gerçeğinden bahsedilmektedir. Nedensel yüklemeyi, evlilik uyumu için sonuçları olan sorumluluk yüklemesinin izlediği bildirilmektedir (Davey ve diğerleri, 2001; Özer ve Güngör, 2012).

Sosyal biliş kuramı: Çiftlerin ilişki içinde eşlerin sevmedikleri veya hoşlanmadıkları özellikleri bulunabilmektedir. Sosyal biliş kuramı kişilerarası ilişkilerde bu istenilmeyen yönlerin ilişkiye etkilerine atıfta bulunmaktadır. Bu bağlamda çiftlerin evlilikleri içinde partnerinde olan istenmeyen özellikleri ne kadar kabul ettiği veya etmediği bu durumla ne kadar barışık olduğu evlilik uyumunda belirleyici olmaktadır. Ancak bu istenmeyen yanların değiştirilme çabası ve partnerin kişisel özelliklerine yön verme düşüncesi uyumu bozmaktadır (Davila ve ark., 1999).

1.2.4 Evlilik Uyumu ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırma Bulguları

Merikangas, Prusoff, Kupfer ile Frank'ın (1985) yaptığı araştırmada majör depresyonla evlilikteki uyum arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Çalışmaya 45 majör depresyon teşhisi konmuş birey ile 45 normal kişi dahil olmuştur. Araştırmanın sonucunda majör depresyon teşhisi konmuş kişilerin evlilik uyumu seviyelerinin majör depresyon teşhisi almamış olanların evlilik uyumu seviyelerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Ebeveynlik sürecine geçiş döneminde olan evli bireylerin evlilik uyumlarını araştıran Wallece ile Gotlib'in (1990) yaptığı çalışmaya 97 evli çift dahil olmuştur. Katılımcılardan erkeklerin yaşlarının ortalamasıyla 28.9 kadınların yaşlarının ortalaması 26.9, çiftlerin ortalama evlilik süresi 3.5 senedir. Katılımcılardan hamilelik aşamasında, doğumun ardından ilk ayın sonunda ve 6. ayın sonunda veriler elde edilmiştir. Bulgular çiftlerin ebeveynlik sürecine geçtiklerinde evlilik uyumu seviyelerinin zaman içinde düştüğünü göstermiştir.

Evlilik uyumu ve obsesif kompulsif bozukluk arasında ilişkili olup olmadığını inceleyen Emmelkamp, Haan ile Hoogduin'in (1990) yaptığı çalışmaya 50 obsesif-kompulsif sorunu olan kişi katılmıştır. Katılımcılar sekiz seans devam eden tedavi sürecinde eşlerinin desteğini alan ve eşlerinin desteğini almayan olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Sekiz tedavi seansının neticesinde sağlanan ön test-son test verilerine göre eş desteğini alan grup ile almayan grup arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bunun yanı sıra obsesif-kompulsif bozukluk sorunu bulunan kişilerin evlilik problemleri yaşadığı

gözlemlense bile obsesif-kompulsif bozuklukla evlilikteki uyum arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı anlaşılmıştır.

Fışıloğlu'nun (1992) lisansüstü öğrencilerin yaptığı çalışmada evlilikteki uyumu ele alınmıştır. Çalışmaya State University of New York'da lisansüstü öğrenim gören yetmiş evli insan dahil olmuştur. Araştırmanın neticesinde öğrenci statüsüyle eşin öğrenimi değişkenleri ile evlilik uyumu arasında anlamlı farklılık bulunmuş iken “cinsiyet, yaş, evlilik süresi, evlilik sayısı, din, meslek, lisansüstü eğitim derecesi, eşin yaşı ve eşin mesleği” değişkenleri arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır.

Sosyo-demografik düzey açısından evli bireylerin evlilik uyumu düzeylerini araştıran Yıldırım'ın (1993) yaptığı çalışmaya Ankara'nın merkez ilçelerinde yaşamını sürdüren farklı sosyo- ekonomik düzeydeki 1100 evli kişi katılmıştır. Üst sosyo ekonomik düzeydeki bireylerin alt sosyo ekonomik düzeydeki bireylere kıyasla evlilik uyumu daha yüksek olarak bulunmuştur.

Evli çiftlerin bağlanma stilleri, kullandıkları baş etme yöntemleri ve evlilik uyumları arasındaki ilişkiyi inceleyen Lussier ve arkadaşlarının (1997) yaptığı araştırmaya 263 çift katılmıştır. Güvenli bağlanma stili olan bireylerin sorumluluk odaklı, kaygılı bağlanma stili olan kişilerin duygu odaklı ve kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin ise belirsiz bir baş etme yöntemi kullandıkları ve evlilik uyumlarının düşük düzeyde olduğu bulunmuştur.

Demografik değişkenlerle empatinin evlilik uyumunu yordamadaki etkisi ele alan Tutarel-Kışlak ile Çabukça'nın (2002) yaptığı çalışmaya yüz elli evli kişi katılmıştır. Demografik değişkenlerle evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki bulunmamışken empatiyle evlilik uyumu arasında olumlu yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Kalkan'ın (2002) yaptığı araştırmada evlilik ilişkisini geliştirme programının evli çiftlerin evlilik uyumu seviyelerine etkisi ele alınmıştır. Çalışmaya 14 birey kontrol grubu, 14 birey deney grubu olmak üzere toplamda 28 birey katılmıştır. Katılımcılara Tutarel- Kışlak'ın uyarlamasını yaptığı “Evlilik Uyum Ölçeği” uygulanmıştır. Evliliği geliştirme program oturumları 2,5 saat olmak üzere 10 hafta devam etmiştir. “Evlilik Uyum Ölçeği” ön-test ve son-test analizlerinin sonucunda evlilik ilişkisini geliştirme grubuna dahil olmanın evlilerin evlilik uyumu seviyelerini artırdığı tespit edilirken deney ve kontrol grubundaki kişilerin evlilik uyumlarının cinsiyet çerçevesinde

değişmediği bulunmuştur.

Evlilik uyumu cinsiyet rolleri ve ev işi paylaşımları arasındaki ilişkiyi inceleyen McGovern ile Meyers'ın (2002) yaptığı araştırmaya 85 evli çift katılmıştır. Geleneksel erkek eşlerin modern erkek eşlere göre daha düşük düzeyde evlilik uyumuna sahip oldukları bulunmuştur. Cinsiyete dayalı roller ve ev işleriyle ilgili görevlerin eşler tarafından yapılmasının evlilik uyumunu arttırdığı bulunmuştur.

Ailede çiftler arasındaki uyuma etki eden faktörleri araştıran Şener'in (2002) yaptığı çalışmaya Ankara Hacettepe Üniversitesi'nde görevli 413 evli çalışan ve eşleri katılmıştır. Demografik, ve sosyo-ekonomik değişkenler açısından değerlendirilen çalışmanın sonucunda evlilik uyumu, erkeklerin kadınlardan yüksek; eşlerin her ikisi de çalışanların, eşlerden biri çalışmayanlara göre yüksek; eğitim seviyesi düşük olanların, eğitim seviyesi yüksek olanlardan daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Ekonomik stresle evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen Kinnunen ile Feldt'in (2004) yaptığı araştırmaya 608 Finlandiyalı evli çift katılmıştır. Araştırma ekonomik sorunlar ile evlilik uyumu arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğunu tespit etmiştir. Ekonomik sıkıntıların evlilik uyumunu düşürdüğünü tespit etmiştir.

Kişilerarası ilişkiler beceri eğitimi programının evlilerin evlilik uyumu seviyesi üstündeki etkisi inceleyen Sardoğan ile Karahan'ın (2005) araştırma grubu programa gönüllü katılım sağlayan 24 evli kişi ile gerçekleştirmiştir. Araştırmanın deseni olarak kontrol gruplu ön- test son-test model kullanılmıştır ve 12 kişi deney 12 kişi de kontrol grubuna dahil edilmiştir. Kişilerarası ilişkiler beceri eğitimi programının evli kişilerin evlilik uyumu seviyelerini olumlu yönde etkilediğine dair bulgular elde edilmiştir.

Cordova, Gee ile Warren'ın (2005) yaptığı araştırmada duygusal beceriklilikle evlilik uyumu arasındaki ilişki ele alınmıştır. Çalışmanın 92 evli çift katılmıştır. Araştırma duyguları tanımlamayla iletişim kurma kabiliyetinin evlilik uyumu arasında anlamlı negatif ilişki bulunmuştur.

Evlilik uyumunun demografik değişkenlere dayalı olarak farklılık arz edip etmediğini ele alan Demiray'ın (2006) yaptığı çalışmaya 51 çift katılmıştır. Evlilik uyumu ile aile ziyaretleri, evlilik süreleri ve yaş arasından pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken; evlilik şekli, öğrenim düzeyi, çalışma durumu, cinsiyet, çocuk sayısı, gelir durumu ve

aile türü arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Kadınların öğrenim düzeyi ve çalışma durumları ile evlilik uyumları arasındaki ilişkileri inceleyen Singh vd.'nin (2006) yaptığı araştırmaya 300 Hindistanlı evli kadın katılmıştır. Araştırmada kadınların öğrenim düzeyi ve çalışma durumları ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Evli çiftlerin bağlanma tarzları, iletişim çatışmaları, depresyon düzeyleriyle evlilik uyumu arasındaki ilişkileri inceleyen Heenne vd.'nin (2007) yaptığı çalışmaya psikiyatrik tanı alan 69 kişiyle ve psikiyatrik tanı konmamış 69 birey dahil olmuştur. Araştırmada iletişim çatışması yüksek olanların evlilik uyumlarının düşük olduğu ve güvensiz bağlanma tarzına sahip olduğu, kadınların evlilik uyumlarının erkeklere göre düşük olduğu tespit edilmiştir.

Evlilik uyumu, stres ve depresyon arasındaki ilişkiyi araştıran Hashmi, Khurshid ile Hassan'ın (2007) yaptığı çalışmaya, çalışan ve çalışmayan 75'er olmak üzere toplam 150 evli kadın katılmıştır. Yaşları 18 ile 50 arasında değişen katılımcıların olduğu araştırmanın sonucunda depresyon ve stresle evlilik uyumu arasında negatif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Evlilik uyumunda kişilik özelliklerini inceleyen Chen, Tanaka, Uji, Hiramura, Shikai, Fujihara ve Kitamura'nın (2007) yaptığı araştırmaya evli 66 Japon çift katılmıştır. Katılan kişilere Locke ile Wallace "Evlilik Uyum Ölçeği" ile "Eysenck Kişilik Testi" uygulanmıştır. Kişilik ve evlilik uyumu arasında dışa dönük bireylerin içe dönük bireylere göre pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.

Şener ile Terzioğlu'nun (2008) yaptığı araştırmada sosyo ekonomik ve demografik değişkenlerle iletişimin eşler arasındaki uyum düzeyine etkisi araştırılmıştır. 413 kişinin katıldığı çalışmada sosyo-ekonomik ve demografik değişkenler (öğrenim düzeyi, cinsiyet, aylık gelir, evlenme süresi, evlenme yaşı) ve iletişim ile eşlerin evlilik uyumu arasında ilişki incelenmiştir. Eşlerin öğrenim düzeyi arttıkça evlilik uyumu artmış azaldıkça evlilikteki uyum azalmıştır. Erkek ve kadınlarda evlilikte geçirilen süre "0-5" yıl olanların evlilik uyum puan ortalamaları "6-20" sene olanlardan, bununla birlikte kadınlarda evlilik süresi, "21 ve üzeri" olanların evlilik uyum puan ortalamaları da evlilik süresi "11-20" yıl olanlardan önemli oranda yüksektir.

Evlilik yaşı düştükçe evlilikteki uyum düşmekte evlilik yaşı yükseldikçe evlilikteki uyum da yükselmektedir. Aylık gelir düzeyi arttıkça evlilikteki uyum düzeyi artmakta aylık gelir düzeyi azaldıkça evlilikteki uyum azalmaktadır. İletişim düzeyi arttıkça evlilikteki uyum artmakta iletişim düzeyi azaldıkça evlilikteki uyum azalmaktadır.

Evlilik uyumuyla evlilik çatışma seviyelerinin demografik değişkenler çerçevesinde farklılık arz edip etmediğini inceleyen Şendil ile Korkut'un (2008) yaptığı araştırmaya 171 birey dahil olmuştur. Araştırmada Evlilik uyumu ve evlilik çatışma seviyelerinin demografik değişkenlere (çocuk sayısı, evlenme türleri ve evlilik süresi, eğitim ve ekonomik durum) göre anlamlı ilişki gösterdiği bulunmuştur. Bulgular, düşük ekonomik seviyede ve düşük eğitim seviyesindeki bireylerin çift uyumlarının da düşük olduğunu ve anlaşma içinde evlenen kişilerin, görücü usulü yoluyla evlenenlere göre çift uyumlarının yüksek düzeyde olduğunu bulunmuştur. Son olarak evlilik çatışması ve çocuk sayısındaki artışın çiftlerin uyumundaki düşüşü yordadığı bulunmuştur

Genç yetişkinlerin başlangıç seviyesindeki duygusal yakınlıkla evlilik uyumunun 25 sene içindeki değişimini inceleyen Boden, Fischer ile Niehuis'in (2009) yaptığı araştırmaya 144 evli kişi katılmıştır. Çalışmaya katılan kişilerden 15 yıl içinde farklı zamanlarda beş kez toplanan veriler neticesinde seneler içinde kişilerin duygusal yakınlığının arttığı ve buna bağlı olarak da evlilik uyumlarının artmış olduğu bulunmuştur.

Evli kişilerin bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerinin evlilik uyumlarıyla ilişkisini inceleyen Erişti'nin (2010) yaptığı araştırmaya 174 evli kişi katılmıştır. Araştırmada evli kişilerin bağlanma stilleri ve kişilik özellikleri ile evlilik uyumları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Kaygılı ve kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik uyum düzeyleri düşük bulunmuştur. Dışadönüklük kişilik özelliği, uyumlu ve uyumsuz evliliklerde farklılaşma göstermemektedir. Olumsuz değerlik ve duygusal tutarlık kişilik özelliğine sahip bireylerin evlilik uyumu düşük iken sorumluluk ve uyumluluk kişilik özelliğine sahip bireylerin evlilik uyumu daha yüksek çıkmıştır.

Yeni evlilerde dinsel sadakat, yetişkin sadakati ve evlilik uyumu arasındaki ilişkileri inceleyen Lopez vd.'nin (2011) yaptığı araştırmaya 92 evli ve çocuksuz çift katılmıştır. Araştırmada dinsel bağlılık ile evlilik uyumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra kaygılı (saplantılı-kararsız) bağlanma ile evlilik uyumu

arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Eğitim programının evli kadınlarda Evlilik uyumuna ve aile sistemine etkisini inceleyen Ekşi ile Kahraman'ın (2012) yaptığı araştırmaya toplamda 20 birey katılmıştır ve tarafsız atamayla 10 birey deney, 10 birey de kontrol grubunu oluşturmuştur. Deney grubunda her oturumu 75 dakika süren 12 oturumluk aile eğitim programı uygulanmıştır. Araştırmada aile eğitim programının evlilik uyumu ile aile sistemi içindeki duygusal tepkide bulunabilme halini arttırmada etkili olduğu tespit edilmiştir. Fakat aile eğitim programının aile sistemi içerisindeki sorun çözme, iletişim, gereken ilgiyi ortaya koyma, roller, davranışların kontrolüyle genel işlevde etkisinin bulunmadığı saptanmıştır.

Schramm vd.'nin (2012) yaptığı araştırmada “dindarlık, mezhepler arası homogami, dindarlık homogamyası ve evlilik uyumu” arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Çalışmanın örneklemini ilk evliliği olan 1394 kişi ile ikinci evliliği olan 601 birey dahil olmuştur. Araştırmanın neticesinde ilk evliliklerle yeniden evlilikte, ikisi de dindar olduğunu ifade eden eşlerin, her iki eşin de dindar olmadığını veya yalnızca eşinin dindar olduğunu belirten eşlerden daha çok evlilik uyumu puanına sahip olduğu saptanmıştır.

Demografik değişkenler, depresyon, duyguların dışavurumu, empati ile evlilik uyumu arasındaki ilişkileri inceleyen Tutarel-Kışlak ile Göztepe'nin (2012) yaptığı çalışmaya 167 evli birey katılmıştır. Araştırmada depresyon, duyguların dışavurumu, empati ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki bulunmuş iken; demografik değişkenler (yaş, eşin yaşı, evlilik yaşı, gelir düzeyi, evlilik süresi, evlilik türü, eğitim düzeyi ve çocuk sayısı) ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmemiştir.

Evli kişilerin evlilikteki uyumlarıyla değer seçimleri ve öznel mutlulukları arasındaki ilişkileri inceleyen Kublay'ın (2013) yaptığı araştırmaya 2013 senesinde Rize kentinde yaşayan 452 evli kişi katılmıştır. Araştırmada evlilik uyumu ile değer seçimleri arasındaki ilişkiler incelendiği zaman özgürlük, romantik değerler, maneviyat, entelektüel değerler, insan onuru, kariyer değerleri ve sosyal değerler ile evlilik uyumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuşken; materyalist değerlerle evlilik uyumu arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmemiştir. Evlilik uyumu ile öznel mutluluk arasındaki ilişki incelendiği zaman bu iki değişken arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bunun yanı sıra evlilik uyumunun demografik değişkenlere

(cinsiyet, eğitim düzeyi, meslek ve evlenme biçimi) göre farklılık arz etmediği saptanmıştır.

Evlilerin evlilikteki çatışmaları, çatışma çözümleme stilleriyle evlilik uyumları arasındaki ilişkileri inceleyen Şengül Öner'in (2013) yaptığı araştırmaya İzmir kentinde yaşayan 113 evli çift katılmıştır. Araştırmada “çatışma yaygınlık, çatışma sıklık, olumsuz çatışma çözüm stilleri, olumlu çatışma çözüm stilleri, boyun eğme, geri çekilme ve evlilik uyumunda çiftlerin evlilik kararlarına göre önemli bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir.

Evlilerin öfkeyi ifade etme tarzları ile evlilik uyumu arasındaki ilişkileri inceleyen Hoşgör'ün (2013) yaptığı çalışmaya İzmir kentinde yaşayan 216 evli kişi katılmıştır. Araştırmada evlilerin öfkelerini ifade tarzlarıyla evlilik uyumu arasında öfkeyi içe ve öfkeyi dışa atan bireylerin evlilik uyumu negative yönde anlamlı olurken öfke kontrolü yapan bireylerin evlilik uyumları pozitif yönde anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Evli çiftlerin evlilik uyumları ile kişilik özellikleri ve romantik ilişkilerdeki toplumsal ilgileri inceleyen Özeydincik'in (2014) yaptığı çalışmaya 100 evli çift katılmıştır. Araştırmada evli çiftlerin evlilik uyumuyla deneyime açık olma, sorumluluk, dışadönüklükle yumuşak başlılık kişilik özellikleri alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki; evlilik uyumu ile duygusal dengesizlik kişilik özellikleri alt boyutları arasında ise negatif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Bunun yanı sıra evli çiftlerin evlilik uyumu ile romantik ilişkilerdeki toplumsal ilişkileri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Evli kişilerin evlilik uyumu ile tolerans seviyeleri arasındaki ilişkileri inceleyen Özcan'ın (2016) yaptığı çalışmaya Samsun kentinde yaşayan 300 evli kişi katılmıştır. Araştırmada evli kişilerin evlilik uyumu ile tolerans seviyeleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı saptanmıştır. Bunun yanı sıra evlilik uyum seviyelerinin kişinin kendisiyle eşinin eğitim durumuna, algıladığı mutluluk düzeyiyle yaşadığı yerleşim yerine dayalı olarak farklılaştığı; cinsiyet, yaş, evlilik süresiyle ve algılanan sosyoekonomik seviyeye dayalı olarak farklılaşmadığı saptanmıştır.

Akraba evliliğinin Türkiye'de sık başvurulmuş bir evlilik şekli olduğunu dile getiren Fırlıoğlu (2001), akraba evliliğinin evlilik geçişi üzerindeki etkilerini incelediği

araştırmaya 68 evli çiftin akraba evliliği 82 evli çiftinse akraba olmayan evlilikler olmak üzere toplam 150 çift katılmıştır. Bulgulara göre akraba evliliği olan çiftlerin daha düşük evlilik uyumu ve geniş aileleriyle daha yüksek çatışmaya sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

1.3. Psikolojik İyi Oluş

1.3.1. Psikolojik İyi Oluş Kavramı

Uzun zamanlar psikoloji alanında yapılan çalışmalarda olumsuz psikopatolojilere ve bunların nasıl tedavi edilebileceğine odaklanılmış ve bireyin olumlu yönlerine olan ilgi daha sınırlı kalmış ve bu konuya yeterli ilgi duyulmamıştır (Ryff, 1995). 19.yüzyılın ortasından itibaren psikolojik iyi oluş kavramı genelde kişilerin pozitif yönlerinin çok olması değil, negatif yönlerinin az olması olarak düşünülmüştür (Ryff, 1995). Ancak günümüzde artık bireyin sadece olumsuz taraflarına değil pozitif taraflarına da ilgi artmış ve bununla ilgili araştırmalar yapılmıştır (Springer ve Hauser, 2006). Psikolojik iyi oluş kavramı 1980 sonrası yapılan araştırmalarla çalışılmaya başlanmıştır (Keyes, Shmotkin ve Ryff, 2002). Seligman ve Csikszentmihalyi (2000) bu yeni kavramların ele alınmamasının temel sebebini 2. Dünya savaşından sonra psikolojinin iyileştirme bilimi olarak görülmesi olarak dile getirmişlerdir. Bu dönemlerde başlayan ilgi kişinin pozitif yönlerine odaklanarak pozitif psikoloji alanının doğmasına olanak sağlamıştır. Geçmişteki ilginin tersine artık bireyin güçlü yanları, deneyimlerindeki olumluluk, tutum, erdem, olumlu kişilik özelliği ve yaşam kalitesi gibi kavramlar daha sık yer almaya başlamıştır.

Psikolojik iyi oluş kavramını 1960'lı yıllarda ilk ortaya atan kişi Bradburn'dur. Bradburn'un ele aldığı kavram günümüzde öznel iyi oluş kavramı ile daha çok ilişkilidir (Timur, 2008). Bradburn'a göre olumlu duygulanım olumlu olmayan duygulanımdan fazla olduğu zaman bireyin psikolojik iyi oluşu yüksek seviyede olacak, bununla birlikte olumlu olmayan duygulanım olumlu olan duygulanımdan fazla olursa bireyin psikolojik iyi oluş seviyesi düşük olacaktır. Buna göre haz acıdan ne kadar fazla olursa iyi olma hali ve mutluluk da o derece artacaktır (Bradburn, 1969).

Keyes, Smotkin ve Ryff'a (2002) göre psikolojik iyi oluş bireyin yaşam amacında kendi gücünün ne derece farkında olduğu ve diğer insanlarla kurduğu iletişimin niteliğini ifade etmektedir. Bir diğer ifadede ise psikolojik iyi oluş, kişinin yaşam amaçlarını, potansiyelin farkındalık düzeyini ve diğer insanlarla kurduğu sosyal iletişimin nitelik derecesini kapsamaktadır. Myers, Sweeney ve Witmer'a (2000) göre aklın ve ruhun bir

arada olarak tüm alanlarda dolu bir hayat sürdürme olarak tanımlamaktadır.

Psikolojik iyi oluş her ne kadar içsel bir süreç olsa da dışsal süreçler tarafından biçimlenmektedir. Psikolojik iyi oluşu erken yaşantılar, ruh hali, beklentiler ve kişilik özellikleri biçimlendirmektedir (Özen, 2005). Ryan ve Deci (2001) patolojik durum olsa dahi psikolojik iyi oluşu pozitif işlevleri ile merkeze alan bir kavram olarak gördüklerini söylemişlerdir. Buna göre psikolojik iyi olma temel olarak psikolojik sağlık ve dengede olan bir yaşam ile ilgilidir. Psikolojik iyi oluşu, iyi oluşu engelleyen unsurların olmaması olarak görmüşlerdir. Psikolojik iyi oluş ve öznel iyi oluşa bakıldığında genel olarak bireyler, kendi özlerinde var olan daha iyi olana yönelme temelinde dünyada daha iyi olma, daha yaşanabilir, daha istenebilir bir yaşama sahip olma gibi anlayışlar temelinde hayatlarını sürdürmektedir (Gülaçtı, 2009).

Maloney (1990) psikolojik iyi oluşu üç maddede tanımlamıştır. Birincisi negatiflik modelidir. Psikolojik iyi olmayı psikopatolojinin olmaması ile tanımlanmaktadır. İkincisi ise normal (sağlıklı) modeldir. Sağlıklı olan birey: doyum sağlayan bir iş ve yakın çevreye sahip ve güçlü bir benlik algısı ile kendini mutlu olarak gören kişidir (Maloney,1990). Üçüncüsü de pozitif modeldir. Psikolojik anlamda sağlam olan birey; yaşam içinde ortalama bir uyumun ötesinde bir psikolojik yapıya sahip bireydir. Böyle bir kişi kendini iyi değil daha iyi olarak tanımlar (Akın, 2009).

Bugünkü şekliyle ele aldığımız psikolojik iyi oluş tanımını ise Ryff (1989) ortaya koymuştur. Ryff, öznel iyi oluşun psikolojik iyi oluşun temel yapısını tanımlamak için tasarlanmadığını belirtmiş ve “eudaimonia” kavramının mutluluk olarak tercüme edilmesine eleştiri getirmiştir (Ryff, 1989). Öznel iyi oluşun mutluluğa ilişkin hedonistik bir bakış açısı, psikolojik iyi oluşun ise olumlu bir işlevsel bakış açısı vardır. Öznel iyi oluş psikolojik iyi oluş için yeterli bir koşul değildir. Örneğin; manik dönem sırasında coşkulu duygular yaşayan bir kişi, hayatından oldukça memnundur. Bu kişi güdülerinden ve duygularından özgür olduğunu ve mutlu olduğunu söyleyebilir. Ancak bu bireyleri psikolojik açıdan tam sağlıklı olarak değerlendiremeyiz (Yetim, 2001). Öznel iyi oluş yaşam doyumunu ve problemlerin olmadığını söylerken, psikolojik iyi oluş kişisel gelişimi, meydan okumayı, özerk olmayı ve çabalamayı kapsamaktadır (Hamurcu, 2011).

1.3.2. Psikolojik İyi Oluşu Etkileyen Etmenler

Psikolojik iyi oluşu etkileyen birden fazla faktör vardır. Bireyin sahip olduğu demografik farklılık ve bireysel özellikler bu faktörlerdendir. Ayrıca bireyin sosyal çevresinden gördüğü destek, ekonomik durumu gibi çevresel faktörler de psikolojik iyi oluş durumunu etkilemektedir. Bunlarla birlikte bireyin duygusal durumu ve fiziksel ve biyolojik durumu da psikolojik iyi oluşu etkileyen etmenlerdendir (Austin, Saklofke ve Egan, 2005).

Bir diğer faktör ise bireylerin medeni durumlarıdır (Birsel, 2010; akt. Dünder ve Demirli, 2018). Yapılan araştırmalara göre kişilerin psikolojik iyi olma düzeyinde, evliliğin önemli bir etkisinin olduğu görülmüştür. Bu etki, evliliğin özelliğinden bağımsızdır (Kim ve Mckenry, 2002). Gove, Hughes ve Style (1990)'ın yaptıkları araştırmalarda evli kişilerin psikolojik iyi oluş seviyelerinin evli olmayan kişilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (akt. Timur, 2008). Yapılan farklı bir çalışmada evlilik ilişkisinin bozulmasının, bireyin psikolojik iyi oluş düzeyine olumsuz etkiye bulunduğu ortaya çıkmıştır (Hawkins ve Booth, 2005). Ülkemizde'de 2016' da yapılan bir yaşam memnuniyeti araştırmasında evli bireylerin evli olmayan bireylerden daha mutlu olduğu sonucunu bulmuşlardır (TÜİK, 2017).

1.3.3 Psikolojik İyi Oluş İle İlgili Kuramsal Yaklaşımlar

Psikoanalitik kuram zihin yapısının çocukluk yıllarında şekillendiğini belirtmektedir. Bu yüzden, zihin doğuştan hazır halde gelmemekte, süreç içinde gelişmektedir (Poster, 1989; Akt. Halisdemir, 2013). Freud gelişim evrelerinin sorun olmadan yaşanmasının ruhsal yapıdaki sağlıkla ilgili olduğunu söylemiştir (Freud, 1914; Akt. Halisdemir). Çocukluk yıllarına denk gelen bu gelişim evrelerinde herhangi bir saplantı olmadan bu evrelerin yaşanması sağlıklı bir iyi oluşun ortaya çıkmasına yardımcı olan bir durum olarak ortaya çıkar, dolayısıyla herhangi bir saplantının yokluğu aynı zamanda iyi oluş için pozitif bir durum olarak da ele alınabilir (Burger, 2006).

Jung'a (1968) göre bireyin yaptığı davranışlar geçmiş yaşamından etkilenmekte ama bunu geleceğe dönük yapmaktadır. Jung (1968) bireyselleşme aşamalarını kişinin bir bütün olmadan geçemeyeceğini söyler. Bireyin yaşadığı dönemde yapması gereken ödevleri yaptıkça psikolojik sağlığı daha iyi seviyede olacaktır. Bu sayede

bireyselleşebilme ve bütün olma süreci daha hızlı yaşanacaktır. Jung ortak bir bilinçaltımız olduğu ve oradaki imgelerin arketipleri oluşturduğundan bahsemektedir. Birden fazla arketip olduğunu söyleyen Jung, bu arketipler sayesinde zıt olan yaşam olaylarına uyum sağlamamızın kolaylaştığını ve kendi içimizde bunu birleştirip bütünleştiğimizi söyler (Burger,2006). Bu açıdan bireyin içsel uyumu, psikolojik sağlığının iyi olmasına ve mutluluğuna katkı sağlayacaktır.

Bireysel psikoloji, bireyin kendi kaderini tayin edebilmesi kendi sorumluluğunu alabilmesi ve hayatına yön verebilmesini amaçlayan bir yaklaşımdır (Corey,2005). Adler bireyin uyum sağlamasının sosyal ilgi ile olduğunu, bunun da doğuştan geldiğini ve ilk önce aile içinde bebeklikten başlayarak ebeveynlerin çocuğa gösterdikleri ilgiyle başladığını ifade etmektedir. Bireysel psikolojide, sosyal bağların güçlü olması sayesinde bireyin mutlu ve başarılı bir birey olacağını savunmaktadır. Birey, kendini güvende ve değerli hissetmek ve toplum içinde kabul görmek gibi ihtiyaçlarını karşılamak için aile ve toplum içinde kendine yer edinmeye çalışmaktadır (Corey,2005). Uyum sağlamada sosyal ilginin önemli bir yere sahip olduğunu belirten Adler'e göre sosyal ilgi olarak tarif edilen davranışları (arkadaşlık kurma, yakın ilişki oluşturma, toplumsal katkı) bireyin sergileyebilmesi gerekmektedir. Bu davranışları sergileyebilmek psikolojik olarak sağlıklı olmak için önemli bir ölçüt olarak görülür.

Erikson, psikososyal gelişim dönemlerinin aşılması gereken krizler dönemi olduğunu ve yaşam boyunca devam ettiğini söyler. Erikson'a göre her bir yaşam döneminde yaşanan krizlerin aşılması ya da aşılmaması kişinin daha sonraki yaşam dönemlerini etkilemektedir. Bu kriz dönemlerinin atlatılma biçimi bireyin psikolojik iyi oluşunu önemli ölçüde etkilemektedir (Corey,2005).

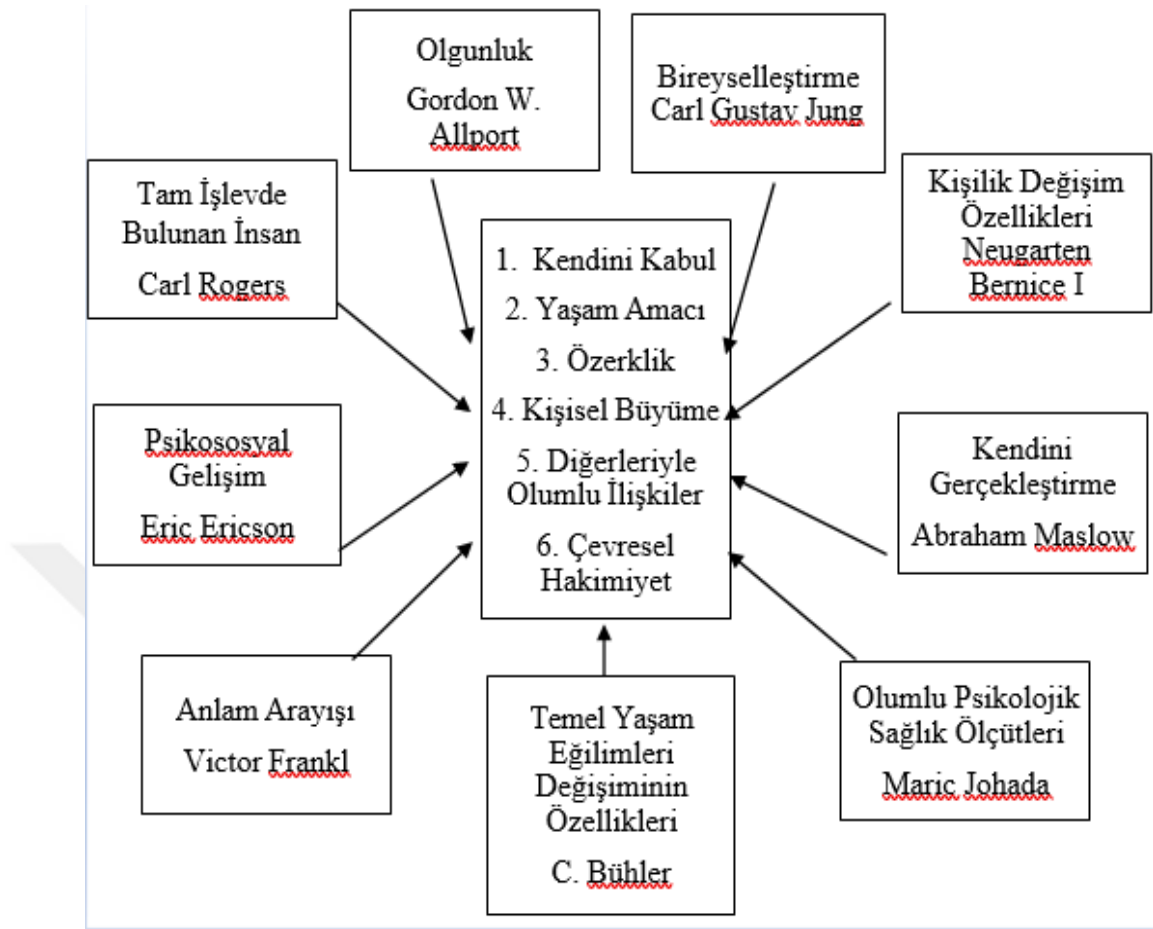
Hümanistik yaklaşım, her insanın doğduğu andan itibaren mutluluğunu aramakta ve kendi potansiyelini gerçekleştirme çabası içinde olduğunu söyler. Rogers, bireyin kendi yaşamında doyuma ulaşma amacı için çabaladığını ve buna ulaşmak için tüm potansiyelini kullandığına işaret etmektedir (Burger,2006). Schultz ve Schultz (2007) tam işlevde bulunan kişilerin kendi hayatına yön verebilen, mutlu olan, yaratıcı fikirleri olan düşünce ve davranışlarında özgür, kendi kararlarını alabilen kişiler olduğunu belirtmektedir.

İnsanın biricik olduğunu savunan varoluşçu yaklaşımın temelinde bireyin yaşadığı

zaman içinde kendini var edeceği ve bu sayede değiştireceği düşüncesi bulunmaktadır (Geçtan, 2002). Kişi yaşam içinde karşılaştığı problemlerde kendi özgür iradesini kullandığı ve sorumluluk duygusu edindiği sürece var olabilecek ve bu anlamlılıkla yaşamını sürdürebilecektir (Bezirci, 1997). İyi oluşa dair kuramların temelinde anlam kavramının olduğunu savunan Viktor Frankl'a göre anlamın varlığı iki ayrı boyuttadır. Anlamın varlığı, kişinin hayatını anlamlı ve önemli olduğunu belirlerken, anlam arayışı ise bireyin hayatının anlamı önemi ve amacını oluşturma ve arttırmaya yönelik arzu ve yapabilme iradesi olarak belirtir (Steger, Fraizer, Oishi, ve Kaler, 2006). Bu yaklaşım, insanın kaygı ve mutsuzluğunun sebebinin yaşamda anlam bulamama ve arayışlarından bir durum elde edememe, var olamama korkusu olduğunu düşünmektedir (Halisdemir, 2013).

Ryff, gelişim ve kişilik kuramcılarının kuramlarındaki psikolojik sağlığa yönelik olumlu yönleri bir araya getirerek çok boyutlu psikolojik iyi oluş kuramını geliştirmiştir (Ryff, 1989; Ryff ve Keyes 1995). Bu kurama göre bireyin psikolojik iyi oluşunun yüksek olması bazı yaşam alanlarında gösterdiği olumlu işlevsellik seviyesi ile ilgilidir. Ryff, bu alanları altı alt boyutta açıklamıştır. Bunlar: kendini kabul, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amacı, bireysel gelişim, çevresel hakimiyet ve otonomidir (Ryff, 1989). Bu boyutlar şu şekilde açıklanmıştır:

Birinci alt boyut kendini kabuldür. Bireyin kendini kabulü ve kendisine karşı olumlu tutumlar içinde olması psikolojik işlevlerin temelinde bulunur. İkincisi diğerleri ile olan olumlu ilişkilerdir. Bireyin diğer insanlarla kurduğu güven, sevgi ve empati gibi olumlu duyguları kapsar. Üçüncüsü yaşam amacıdır. Ryff, yaşam amacını bir amaca sahip olma, yaşamını anlamlı bulma ve sahip olduğu amaç uğruna yaşamına yön verme olarak tanımlamıştır. Dördüncüsü bireysel gelişimdir. Bireysel gelişim, kişinin kendini bulması ve mevcut potansiyelini geliştirmesidir ve bu gelişme kişiye en üst düzeyde psikolojik işlevsellik sağlayacaktır. Beşincisi çevresel hakimiyettir. Çevresel hakimiyet, kişinin kendi ruhsal koşullarına göre bir çevre seçmesi onu kontrol edebilmesi değiştirebilmesi ve ona uyum sağlama becerisi olarak tanımlanmaktadır. Altıncı ve sonuncusu da otonomi yani özerklidir. Otonomi kişinin sosyal baskılardan etkilenmeden düşünebilmesi karar verebilmesi eyleme geçebilmesi yani kendini yönetebilme becerisini ifade eder (Ryff, 1989; Ryff ve Singer, 1996).

Şekil 1: Ryff Modeli'nde Esas Alınan Kuramlar

1.3.4. Psikolojik İyi Oluş ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırma Bulguları

Topuz (2013) üniversite öğrencilerinin özgecilik düzeyleri ile öznel ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çeşitli fakültelerde öğrenim gören 443 öğrenciyi inceleyen araştırma, üniversite öğrencilerinin özgecilik, öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluşlarının ilişkili olduğunu bulmuştur. Katılımcıların öznel iyi oluşları ile psikolojik iyi oluşları ve alt düzeyleri arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca üniversite öğrencilerinin özgecilik ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği kadınların erkeklerden daha yüksek özgecilik ve psikolojik iyi oluşa sahip olduğu belirtilmiş, ancak öznel iyi oluşun değişmediği görülmüştür. Kadın katılımcıların, erkeklere göre daha yüksek düzeyde fedakarlık ve zihinsel sağlığa sahip oldukları bulundu. Ruh sağlığının alt boyutlarından biri olan çevresel avantajların da yaşla birlikte arttığı görülmektedir.

Akça-Koca (2013), evli annelerde evde eğitim programlarının evlilik doyumu, evlilik problemlerini çözme ve psikolojik iyi oluş üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırma, ön test ve son test eşleştirilmiş kontrol grupları ile tesadüfî desende yürütülmüş, deney ve kontrol grupları 22 kişiden oluşmuştur. Bulgular, evde eğitim programlarının evli annelerin evlilik doyumunu evlilikde problem çözme becerilerini ve psikolojik iyi oluş düzeyini pozitif yönde geliştirdiğini göstermektedir.

Brown ve Ryan (2003) tarafından yapılan bir çalışmada bilinçli farkındalık ve ruh sağlığı arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bulgulara dayalı olarak, psikolojik ve durumsal farkındalığa sahip olmanın, kendini yansıtırma davranışının ve olumlu duygu durumunun önemli bir yordayıcısı olduğu görülmüştür.

Yeşiltepe (2011) öğretmenlerin evlilik uyumu ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmaya 343 öğretmen katılmıştır. Bulgular, psikolojik iyi oluşun alt boyutları olan diğerleriyle olumlu ilişkiler ve kendini kabul arasında negatif yönde anlamlı ilişki, diğer alt boyutlar olan otonomi, bireysel gelişim, yaşam amacı, çevresel hakimiyet arasında pozitif yönde anlamlı ilişki belirlenmiştir.

Gove vd'nin (1983) yaptığı çalışmada evliliğin kişilerin psikolojik iyi oluşlarına olumlu etkisi olup olmadığı incelenmiş ve evliliğin akıl sağlığının en büyük yordayıcısı olduğunu ortaya koymuştur.

Ryff (1989) tarafından yapılan bir çalışmada bireylere psikolojik iyi oluş ölçeği uygulanmış ve sonuçlar yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmiştir. Örneklemi genç, orta yaşlı ve yaşlı yetişkinlere ayrılan 321 yetişkinden oluşmuştur. Her üç grup da yüksek eğitim düzeyine sahiptir. Katılımcıların çoğu finansal durumlarının mükemmel veya iyi olduğunu belirtmişlerdir. Neredeyse tüm genç yetişkinler bekar, orta yaşlıların çoğu evli ve yaşlıların yarısı evlidir. Çalışma sonucunda özerklik, çevresel güçlü yönler, yaşam amacı, kişisel gelişim gibi alanlarda anlamlı farklılıklar gözlenmiş, kendini kabul etme ve başkalarıyla olumlu ilişkilerde anlamlı yaş farklılıkları bulunmamıştır. Özellikle genç erişkinlikten orta yaşa doğru çevresel hakimiyet ve özerklik artarken, özellikle orta yaştan yaşlılığa doğru yaşam amacı ve kişisel gelişimin azaldığı görülmüştür. Cinsiyet açısından da önemli farklılıklar vardır. Kişisel gelişim ve diğerleri ile olumlu ilişki boyutlarında erkekler kadınlardan daha düşük puan almışlardır.

Ryff ve Keyes (1995) tarafından psikolojik iyi oluş üzerine yapılan başka bir çalışmada, örneklem 25 yaş ve üstü 1108 kişiyi içermektedir. Örneklemin %59'u kadın, %41'i erkektir. Evli kişiler örneklemin yüzde 70'ini oluşturmuş ve katılımcıların çoğunu lise mezunları oluşturmuştur. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, daha yaşlı katılımcılar yaşam hedefleri ve kişisel gelişim konusunda genç gruplardan önemli ölçüde daha düşük puanlar almıştır. Yaşlı grubun çevresel avantajı, genç grubunkinden önemli ölçüde daha yüksektir. Kendini kabul alanında yaş açısından anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Özerklik sadece gençlikten orta yaşa kadar artış göstermiştir. Diğerleri ile olumlu pozitif ilişkiler diğer iki genç gruba göre en yaşlı grupta daha yüksek bulunmuştur. Cinsiyet açısından ise sadece başkalarıyla olumlu ilişkiler alt boyutunda anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Kadınlar bu boyutta erkeklerden daha yüksek puan almıştır.

Marks ve Lambert (1996) tarafından yapılan bir çalışmada medeni durumun devamı ve medeni durumdaki değişikliklerin psikolojik iyi oluş üzerindeki boylamsal etkileri araştırılmıştır. Örneklem, 19-65 yaşları arasındaki 6948 katılımcıyı içeriyordu. Anket sonuçlarına göre, medeni durumun evli olması hem kadın hem de erkekler için psikolojik iyi oluşu artırırken, iyi oluşun özerklik ve kişisel gelişim gibi alt boyutlarında bekarların evlilere göre daha iyi durumda olduğu görülmüştür. Bekar veya bekar kalmanın orta yaşlıların ruh sağlığı üzerinde genç insanlara göre daha az olumsuz etkili olduğu bulunmuştur.

Khumalo, Temane ve Wissing (2012) tarafından yapılan bir çalışmada, Afrika toplumlarında sosyodemografik değişkenlerin genel psikolojik iyi oluş ve ruh sağlığı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Örneklem 459 Afrikalı erkek ve kadından oluşmuştur. Bulgular, sosyodemografik değişkenlerin Güney Afrika toplumunun psikolojik iyi oluşun belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir. Kentsel yaşam, çalışma durumu, eğitim ve evlilik, daha yüksek psikolojik iyi oluş düzeyleri ile ilişkili bulunmuştur. Yaş ve cinsiyet ile psikolojik iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Amato ve Booth (1991) tarafından yapılan bir çalışmada, yetişkin refahı, ebeveyn boşanması ve mutsuz evlilik açısından ölçülmüştür. Veriler 1980, 1983 ve 1988 yıllarında evli ve 55 yaş altı katılımcılardan toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, mutsuz ailelerde büyüyenlerin mutlu ailelerde yetişenlere göre daha düşük

mutluluk seviyelerine sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Düşük stresli ebeveyn boşanması yaşayanlar ile evde mutlu bir şekilde büyüyenler arasında iyi oluş açısından anlamlı bir fark görülmemiştir.

Amato'nun (1994) başka bir çalışmasında, ebeveyn-çocuk ilişkisinin yetişkinlikteki çocukların psikolojik iyi oluşuna etkisi araştırılmıştır. Örneklem 471 genç yetişkinden oluşmaktadır. Bireylerle telefon görüşmeleri 1980, 1983, 1988 ve 1992 yıllarında yapılmıştır. 1992 yılındaki katılımcılar 19 yaş üzeridir. Çoklu regresyon analizine göre anne- babaya yakınlık bireyin (çocukların) psikolojik iyi oluşunu yordamaktadır. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre kadınlardan, eğitilmiş, evli ve doğum yapmamış olanlarının iyilik hallerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Amato ve diğerleri (1995) tarafından yapılan başka bir çalışmada, 12 yıllık bir boylamsal çalışmanın verileri kullanılmıştır. Örneklem, 55 yaş ve altı 2.033 evli kişiyi içermiştir. Bulgulara göre, ebeveynler yüksek çatışmalı ailelerde birlikte kalmak yerine boşanmışsa ve düşük çatışmalı ailelerde boşanmak yerine ebeveynler birlikte kalıyorsa çocuklar genç yetişkinler olarak daha mutludur.

Timur (2008) tarafından yapılan bir çalışmada, evlenmiş olup boşanmış ve boşanma sürecinde olan kişilerin psikolojik iyi oluşlarını etkileyen faktörleri incelemek amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 119'u evli ve 105'i boşanma sürecinde olan 224 evli birey oluşturmuştur. Sonuçlar, yaş, cinsiyet, medeni durum, eş desteği ve evlilik uyumu gibi değişkenlerden sadece medeni durum değişkeninin psikolojik iyi oluşun anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir.

Yeşiltepe (2011) tarafından yapılan bir çalışmada öğretmenlerin evlilik uyumu psikolojik iyi oluş açısından incelenmiştir. Çalışma örneklemini 343 evli öğretmenden oluşmaktadır. Çoklu regresyon analizi sonucunda evli öğretmenlerin psikolojik iyi oluş puanlarında özellikle özerklik, kendini kabul ve kişisel gelişim alt boyutlarının evlilik uyumunun anlamlı yordayıcıları olduğu bulunmuştur.

Akça Koca (2013) tarafından yapılan araştırmada evde eğitim programlarının evli annelerin evlilik doyumu, evlilik sorunlarını çözme ve psikolojik iyi oluşuna etkileri incelenmiştir. Deney ve kontrol grubunda 22 kişi yer almıştır. 9 haftalık 11 kişilik deney grubu, her biri 2 saat süren 9 evde eğitim seansı uygulanmıştır. Bu anlamda kontrol grubu üzerinde herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bulgular, evde eğitim

programlarının evli annelerin evlilik doyumunu, evlilik problem çözme becerilerini ve psikolojik iyi oluşlarını geliştirdiğini göstermektedir.

Eroğlu (2017), evli bireylerde psikolojik iyi oluş ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Bu araştırmada örneklem grubunu evli ve 2-6 yaş arası çocuğu olan 47 erkek ve 288 kadın oluşturmuştur. Bulgular, psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumlarını etkilediğini göstermektedir. Elde edilen bulgulara göre, artan psikolojik iyi oluş düzeylerinin hoşgörü ve demokratik tutumları da artırdığı, ancak otoriter ebeveynlik tutumlarını azalttığı bulunmuştur.

1.4 Kök Aile İlişkileri, Evlilik Uyumu ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkiler

Kök aile, bireyin içerisine dünyaya geldiği, fiziki, duygusal ve ruhsal bağlamda içerisinde yaşayarak büyüdüğü aileyi belirtmektedir. Doğumdan itibaren gelişen süreçte kurulan bu ilişkinin, kişilik özelliklerinin ve kimliğin önemli bir kısmının inşasında ve geri kalan yaşamında belirleyici bir etki oluşturduğu görülmektedir (Tüzün, Sayar, 2006). Aile, bireyin ilk sosyalleştiği ortamdır. İlk ve en uzun süreli etkileşim aile içinde yaşandığından dolayı kişiliği oluşturan temel davranışlar ve yaşama dair alışkanlıklar da bu etkileşim yoluyla kazanılmaktadır (Kayhan ve Yazıcıoğlu, 2007). Bireyin erken çocukluk döneminde kök ailesi ile yaşadığı deneyimler de, sağlıklı ve sağlıksız aşk biçimlerinin nasıl ortaya çıktığını kavramsallaştırmak için bireye bir çerçeve sağlamakta (Stackert ve Bursik, 2003) ve bu çerçevenin bireyin evlilik ilişkisine yansımaları bulunmaktadır. Kök aile içinde yetişen birey, ebeveynlerinden öğrendiği, gözlemlediği davranış kalıplarını benimsemekte ve ilerleyen yaşantısında bu temelde davranışlar sergilemektedir (Conger, Cui, Bryant ve Elder, 2000).

Bowlby'e göre bireylerin herhangi bir psikoseksüel gelişim evresinde yaşamış olduğu yetersizlikler, diğer psikoseksüel evrede tamamlanamamaktadır. Bu nedenle mevcut süreçlerde yaşanan yetersizlikler, evlilik yaşamında da etkilerini göstermektedir (O'Leary ve Smith, 1991; Akt. Ersanlı ve Kalkan, 2008). Güvenli bağlanma stili olan bireyler sorumluluk odaklı, kaygılı bağlanma stili olan kişiler duygu odaklı ve kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler ise belirsiz bir baş etme yöntemi kullandıkları için evlilik uyumlarının düşük düzeyde olduğunu söylemek mümkündür. (Lussier ve arkadaşları 1997). Özden'in (2013) yaptığı çalışmada daha önce edinilen ve daha sonra kazanılan gelişimsel özelliklerin evlilikte çift uyumu üzerindeki etkisi ele aldığı çalışmasında

ebeveynleri tarafından özerklikleri desteklendiğini hisseden bireylerin evlilik uyum seviyelerinin yüksek olduğu özerkliği desteklenmeyen ve psikolojik control altında tutulduğunu algılayan bireyler evlilik uyumlarının düşük olduğunu tespit etmiştir. Kök ailede iç içe geçme durumu ve kontrollerin çocukların romantik ilişkilerinde etkilidir (Benson vd. 1993 ; Akt. Ülker, 2011).

Kök ailede yaşanan problemlerde ebeveynlerin çatışma çözme stilleri şimdiki çift yaşamında çatışma çözme becerilerini etkiler (Birch'in 1999). İnsanların en önemli sosyal bağlamlarından olan kök aile, yaşam üzerinde benzersiz etkilere sahiptir (Akar, 2019). Bireylerin kişiliğinin; kök ailede yaşanan deneyimlerle şekillendiği düşüncesi alanyazında yaygın olarak kabul görmektedir (Conger, Cui, Bryant ve Elder, 2000 ; Sabatelli, R. M. ve Bartle-Haring, S.). Falcke, Wagner ile Mosmann'ın (2008) kök aile ile evlilik uyumu arasında yaptığı araştırmaya göre kök ailenin evlilik uyumu üzerinde etkisinin olduğunu, kök ailede yaşanan olayların evlilik uyumunu etkilediğini bildirmiştir.

Evlilik çeşitli yönlerden araştırma konusu olmuştur. Evliliğin niteliği, evlilik uyumu ve evlilik doyumu da sıkça araştırılan konulardandır. Evlilikte uyum ailede çeşitli sorunlara yol açan etkenlerden biridir, evlilik uyumu hem partnerleri ve aile yapısını hem de toplum ile olan etkileşimi etkiler (Fırlıoğlu,1992). Bir bireyin psikolojik iyi oluş durumunu etkileyen birden fazla faktör vardır bunlardan biri bireyin medeni durumudur (Ryff,1995).Evlilik uyumunun düşük seviyede olduğu durumlarda, psikolojik iyi oluş düzeyinin de olumsuz etkilendiği görülmüştür (Hawkins ve Booth, 2005).

Çalışmalar kök aile ile ilişkiler ile psikolojik iyi oluş arasında ilişki olduğunu bize gösteriyor (Amato ve Sobolewski, 2001; Amato ve Booth, 1991; Amato, 1994; Amato ve Keith, 1991; Amato, Spencer Loomis ve Booth, 1995;). Amato'nun (1994) yaptığı çalışmada anne baba çocuk ilişkisinin çocukların genç yetişkinlikteki psikolojik iyi oluşlarını etkilediği bulunmuştur. Roberts ve Bengtson'un (1993) yaptığı araştırmada ebeveyn çocuk ilişkisinin geç ergenlik ve erken yetişkinlikte çocukların benlik saygısına katkı sağladığını ve bu katkının bireylerin psikolojik iyi oluşunu uzun vadede etkilediği görülmüştür. Ayrıca bazı çalışmalar göstermiştir ki, çatışmalı veya ebeveynleri boşanmış ailelerde olan yetişkin bireylerin daha düşük seviyede psikolojik iyi oluş ve evlilik uyumuna sahip olduğu bulunmuştur (Amato vd., 1995). Eroğlu (2017), bireylerde

psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumlarını etkilediğini ve artan psikolojik iyi oluş düzeyinin de aile içinde hoşgörü ve demokratik tutumları artırdığını söylemektedir.Yapılan alışmalar kök aile içinde yaşanan ilişkilerin evlilik uyumuna etkisini ve evlilik uyumunun kök aileye ve psikolojik iyi oluşa etkisini araştırmıştır. Evlilik uyum seviyeleri yüksek olan bireylerin psikolojik iyi oluşlarında yüksek seviyede olduğu, psikolojik iyi oluş seviyesi yüksek olan ailelerde ise kök aile ilişkilerinin yüksek seviyede olduğu görölmektedir.

BÖLÜM 2 ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölüm araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama araçları (ölçekler ve kişisel bilgi formu), verilerin toplanması ve toplanan verileri çözümleme tekniklerine ilişkin bilgileri kapsamaktadır.

2.1 Araştırma Modeli

Evli ve çocuklu bireylerin kök aile ilişkileri, evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkilerin çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu araştırma nicel bir araştırmadır ve ilişkisel tarama modeline göre yapılmıştır. Verilerin toplanması için anket yolu, çözümlenmesinde ve yorumlanmasında istatistiki metotlar kullanılmıştır.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın ana kütlesi, ülkemizdeki evli ve çocuklu bireylerden oluşturmaktadır.

Örneklem hesabında kullanılmış olan formül (Gürbüz ve Şahin (2016: 131) ve formülde kullanılan simgelerin anlamları aşağıda verilmiştir.

n = Örneklem büyüklüğü t = Güven düzeyine karşılık gelen tablo z değeri
N = Evren büyüklüğü s = Evren için kabul edilebilir standart sapma
d = Kabul edilebilir sapma toleransı

$$n = \frac{t^2 \cdot s^2 / d^2}{1 + (t^2 \cdot s^2 / d^2) / N} = \frac{(1,96)^2 \cdot 0.5^2}{1 + (1,96)^2 \cdot 0.5^2 / 60.000.000} = \frac{384}{1,00001} = 384$$

Veriler formüle yerleştirildiğinde; evreni temsil edebilecek örneklem sayısının, en az 384 olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. 1-30 Aralık 2021 tarihleri arasında Covid-19 Pandemisi koşullarında sosyal medya araçları kullanılarak uygulanan ankete, kolayda örnekleme yöntemi kullanılmış ve toplam 644 evli ve çocuklu birey katılım göstermiştir. Örneklem hesaplama sonucu dikkate alındığında, örneklem sayısının yeterli olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında kullanılan anket sosyo-demografik bilgi formu, kök aile ilişkileri ölçeği, evlilikte uyum ölçeği ve psikolojik iyi oluş ölçeği olmak üzere toplam 4 bölümden oluşmaktadır.

2.3.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan sosyo-demografik bilgi formunda yönerge ile birlikte katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, eğitim durumu, ailede çalışan sayısı, gelir durumu, evlilik süresi, çocuk sayısı, anne ve babanın eğitim durumu gibi toplam 11 soru yer almaktadır.

2.3.2. Kök Aile İlişkiler Envanteri

İkinci bölümde 21 maddeden oluşan “Kök Aile İlişkileri Envanteri”ne yer verilmiştir. Güngör (2007) tarafından 2007 senesinde, bireyin çocukluk yıllarında fiziksel, duygusal ve psikolojik olarak içinde yaşadığı ailenin özelliklerini ve yapısını belirlemek amaçlı bu envanteri geliştirmiştir. Cronbach alfa güvenirlik katsayılarının sırasıyla 0.70, 0.85 ve 0.95 olarak bulunduğu belirtilmektedir. geçerlik ve güvenirlikleri test edilmiştir. Envanter anne ile ilişkiler (1-7 sorular), baba ile ilişkiler (8-14 sorular) ve aile ile ilişkiler (15-21 sorular) olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Evet ve hayır cevaplarını içermekte, evet için “1”, hayır için “0” olarak puanlanmaktadır. Envanterdeki 3 madde (5nci, 11nci ve 13ncü Madde) ters puanlanmaktadır. Envanterden alınabilecek en yüksek puan, 21 puandır. Envanterden alınabilecek puanın yüksekliği, kök aile ile olan ilişki düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Kök aile ilişkiler ölçeği, çeşitli kamu kuruluşları ve çeşitli iş yerlerinde çalışan en az lise ve üstü eğitime sahip evli bireylere uygulanmıştır.

2.3.3. Evlilikte Uyum Ölçeği

Üçüncü bölümde, 15 maddeden oluşan “Evlilikte Uyum Ölçeği”ne yer verilmiştir. Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilmiştir. Puan arttıkça uyumluluk artmaktadır. Ölçek farklı kişilerle evli olan 118 erkek ve 118 kadının oluşturduğu gruba uygulanmıştır. Çalışmanın geçerliliği için boşanmış, boşanma aşamasında ya da evlilik terapisi gören 26 kadın ve 22 erkek ile yakınları tarafından uyumlu olarak

tanımlanan 48 bireyin uyum puanları karşılaştırılmıştır. Ölçeğin uyumlu ve uyumsuz grubu anlamlı olarak ayırt ettiği görülmüştür. Tutarel-Kışlak (1999) tarafından Türkçe uyarlaması, geçerlik ve güvenilirliği yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı 84’’tür. Orjinal Ölçeğin iç tutarlılığı orjinalinde ise 90’’dır. Ölçeğin iki yarım test güvenilirliği $r=.84$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin test tekrar test güvenilirliği için 15 gün ara ile ölçek tekrar uygulanmış ve iki uygulamadan elde edilen korelasyon katsayısı. 57’’dir ($p<.01$). Ölçek, genel uyum ve duygu, cinsellik, toplumsal kurallar (1-9 sorular) ve boş zaman etkinlikleri, çatışma çözme, güven (10-15 sorular) olmak üzere 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Uyum puanı en düşük 1, iken 60 ise en yüksek puandır. Uyum düzeylerinin ayırt edilmesini sağlayan kesme noktası ise 43.5’’tir. Öçekten alınan puanın yüksekliği, evlilikte uyum düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Öçek evliliğinin birinci yılını tamamlamış 20 yaş üzeri evli bireyler üzerinde yapılmıştır. Yaklaşık 25 dakika sürmektedir.

2.3.4. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Dördüncü bölümde, 36 maddeden oluşan “Psikolojik İyi Oluş Ölçeği”ne yer verilmiştir. Öçek, Egglesston vd. (2001) tarafından Endonezya’daki kadınların psikolojik iyi oluşunu ölçmek için geliştirilmiştir. Özmete (2016) tarafından Türkçe uyarlaması, geçerlik ve güvenilirliği yapılmıştır. Ölçeğin güvenirlik çalışmasında Cronbach Alpha İç Tutarlılık Katsayısı "genel duygular" için.86, "ekonomik, aile ve bireysel koşullardan duyulan memnuniyet " için .88 ve "ev dışındaki aktiviteleri sürdürebilme" için .86 olarak bulunmuştur. Yapılan Doğrulayıcı Faktör analizi sonucunda ise, uyum indeksleri $\chi^2=1243.62$, $X^2/sd= 2.11$, $RMSEA=0.069$, $CFI=0.92$, $NNFI=0.91$ ve $IFI=0.92$ olarak saptanmıştır (Özmete, 2016). Öçek, genel duygular (1-18 sorular), ekonomik, aile ve bireysel koşullardan duyulan memnuniyet (19-32 sorular) ve ev dışındaki aktiviteleri sürdürebilme (33-36 sorular) olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. “Kesinlikle katılmıyorum” ile “kesinlikle katılıyorum” ifadelerini içeren 5’li Likert ölçeği kullanılmıştır. Bu araştırma evli olup kamu sektöründe çalışan 117 kadın ve 116 erkek olmak üzere toplam 233 kişi basit rastgele örnekleme yöntemi kadın ve erkek katılımcıyla yapılmıştır. Öçekten alınabilecek puan 36 ile 180 arasında değişmektedir. Öçek de bazı maddeler ters puanlanmaktadır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Tercihen sosyal bilimlerde kullanılan ve ekonomik olmasından dolayı çokça tercih edilen yöntem olması sebebiyle, veri toplamak için anket yöntemine başvurulmuştur. COVID-19 pandemisi, düşük maliyet ve katılımcılara kolay ulaşmak gibi nedenlerden ötürü, Google formlar aracılığı ile veri toplama işlemi yapılmıştır.

Verilerin IBM SPSS 26 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, normallik analizi yapılmış ve çarpıklık-basıklık değerleri kontrol edilmiştir. Normal dağılıma sahip verilere parametrik testler uygulanmakta iken, normal dağılıma sahip olmayan verilere non-parametrik testler uygulanmaktadır.

Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında yer alması, verilerin normal bir dağılıma sahip olduğunu göstermektedir (Tabachnick ve Fidell; 2013). Verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığının tespit edilebilmesi için yapılmış olan analiz sonuçları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.
Normallik Testi Sonuçları

Ölçekler ve Alt Boyutları	Çarpıklık	Basıklık
Kök Aile İlişkileri Envanteri	-,306	-,871
Anne ile İlişkiler	-,382	-1,102
Baba ile İlişkiler	-,166	-1,180
Aile ile İlişkiler	-,644	-,824
Evlilikte Uyum Ölçeği	-,607	,134
Genel Uyum ve Duygu, Cinsellik, Toplumsal Kurallar	-,775	,938
Boş Zaman Etkinlikleri, Çatışma Çözme, Güven	-,407	-,867
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	-,112	-,620
Genel Duygular	-,180	-,629
Ekonomik, Aile ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet	-,392	,148
Ev Dışındaki Aktiviteleri Sürdürebilme	-,079	-,547

Analiz sonuçları incelendiğinde; tüm ölçeklerin ve alt boyutlarının normal dağılım gösterdiği görülmektedir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, ölçeklerin ve alt boyutlarının normal dağılıma sahip olduğu tespit edildiğinden, hipotezlerin test edilmesi amacıyla parametrik analiz teknikleri uygulanmıştır. Ölçeklerin güvenirlik düzeyleri, cronbach alpha katsayısı ile test edilmiştir.

Araştırmalarda güvenirlilik analizi yapmak için, genellikle Cronbach Alpha katsayısı kullanılmaktadır. Cronbach Alpha katsayısının en az 0,7 olması arzu edilmektedir (Altunışık vd; 2012, s.126).

Ölçeklere ve alt boyutlarına yönelik yapılmış olan Cronbach's Alpha testinin sonucu, Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2
Güvenirlilik Analizi

Ölçekler ve Alt Boyutları	Cronbach's Alpha Katsayısı	Madde Sayısı
Kök Aile İlişkileri Envanteri	,881	21
Anne ile İlişkiler	,802	7
Baba ile İlişkiler	,790	7
Aile ile İlişkiler	,812	7
Evlilikte Uyum Ölçeği	,893	15
Genel Uyum ve Duygu, Cinsellik, Toplumsal Kurallar	,878	9
Boş Zaman Etkinlikleri, atışma özme, Güven	,712	6
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	,938	36
Genel Duygular	,909	18
Ekonomik, Aile ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet	,865	14
Ev Dışındaki Aktiviteleri Sürdürebilme	,726	4

Analiz sonuçları incelendiğinde; ölçeklerin ve altı boyutlarının güvenilir olduğu görülmektedir.

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımlarını incelemek amacıyla frekans analizi yapılmıştır. Hipotezlerin testi amacıyla T-Testi, Anova Analizi, korelasyon analizi ve basit regresyon analizi kullanılmıştır.

BÖLÜM 3: BULGULAR

3.1 Betimleyici İstatistikler

Anketin ilk bölümünde yer alan verilere ilişkin analiz sonuçları, katılımcılara yönelik ve aileye yönelik olmak üzere 2 başlık altında ele alınmıştır.

Katılımcıların özelliklerini belirlemek amacıyla, frekans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3 ve Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 3
Katılımcılara Yönelik Bulgular-1

Değişkenler	Cevaplar	n	%
Yaş	30 Yaş ve Altı	97	15,1
	31-40 Yaş	298	46,3
	41-50 Yaş	205	31,8
	51 Yaş ve Üstü	44	6,8
Cinsiyet	Kadın	529	82,1
	Erkek	115	17,9
Eğitim Durumu	İlkokul	32	5,0
	Ortaokul	23	3,6
	Lise	81	12,6
	Önlisans	75	11,6
	Lisans	343	53,2
	Lisansüstü	90	14,0
Kişisel Özellik	İçe Dönük	220	34,2
	Dışa Dönük	424	65,8
TOPLAM		644	100

Tablo 3 incelendiğinde;

Katılımcıların %15,1’i 30 yaş ve altında, %46,3’ü 31-40 yaş aralığında, %31,8’i 41-50 yaş aralığında ve %6,8’i 51 yaş ve üstündedir.

Katılımcıların %82,1’i kadın, %17,9’u erkektir.

Katılımcıların %5’i ilkokul, %3,6’sı ortaokul, %12,6’sı lise, %11,6’sı önlisans, %53,2’si lisans ve %14’ü lisansüstü eğitim durumuna sahiptir.

Katılımcıların %34,2’si kendini içe dönük olarak tanımlarken, %65,8’i dışa dönük olarak tanımlamaktadır.

Katılımcıların kardeş sayısı ve doğum sırasına ilişkin bilgiler Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4
Katılımcılara Yönelik Bulgular-2

Değişkenler	Cevaplar	n	%	Değişkenler	Cevaplar	n	%
Kardeş Sayısı	0 Kardeş	17	2,6	Doğum Sırası	1nci	230	35,7
	1 Kardeş	113	17,5		2nci	147	22,8
	2 Kardeş	186	28,9		3ncü	120	18,6
	3 Kardeş	111	17,2		4ncü	65	10,1
	4 ve Üstü Kardeş	217	33,8		5nci ve sonrası	36	12,8
TOPLAM		644	100			644	100

Katılımcıların %2,6’sı 0 kardeş, %17,5’i 1 kardeş, %28,5’i 2 kardeş, %17,2’si 3 kardeş ve %33,8’i 4 kardeş ve üzerine sahiptir.

Katılımcıların %35,7’si 1nci doğum sırası, %22,8’i 2nci doğum sırası, %18,6’sı 3ncü doğum sırası, %10,1’i 4ncü doğum sırası ve yüzde %12,8’i 5nci ve sonrası doğum sırasına sahiptir.

Ailenin özelliklerini belirlemek amacıyla, frekans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5.
Aileye Yönelik Bulgular

Değişkenler	Cevaplar	n	%	Değişkenler	Cevaplar	n	%
Çalışan Sayısı	1 Kişi	342	53,1	Eğitim Durumu	Baba İlkokul	267	41,5
	2 Kişi	302	46,9		Ortaokul	46	7,1
Gelir	5.000 TL ve Altı	234	36,3		Lise	70	10,9
	5.001-10.000 TL	243	37,7		Önlisans	28	4,3
	10.001-15.000 TL	103	16,0		Lisans	88	13,7
	15.000 TL ve Üstü	64	9,9		Lisansüstü	9	1,4
Evlilik Yılı	5 Yıl ve Altı	100	15,5	Anne Eğitim Durumu	Okur-Yazar	136	21,1
	6-10 Yıl	133	20,7		İlkokul	242	37,6
	11-15 Yıl	163	25,3		Ortaokul	76	11,8
	16 Yıl ve Üstü	248	38,5		Lise	114	17,7
Çocuk Sayısı	1 Çocuk	222	34,5		Önlisans	34	5,3
	2 Çocuk	299	46,4		Lisans	113	17,5
	3 Çocuk	94	14,6		Lisansüstü	17	2,6
	4 Çocuk	24	3,7		Okur-Yazar	48	7,5
	5 Çocuk	4	0,6				
	6 Çocuk	1	0,2				

Analiz sonuçları incelendiğinde;

Ailelerin %53,1’inde 1 kişi çalışmakta iken, %46,9’unda 2 kişi çalışmaktadır. Ailelerin %36,3’ü 5.000 TL ve altında, 37,7’si 5.001-10.000 TL aralığında, %16’sı 10.001-15.000 TL aralığında ve %9,9’u 15.001 TL ve üstünde gelire sahiptir.

Eşlerin %15,5’i 5 yıl ve altında, %20,7’si 6-10 yıl aralığında, %25,3’ü 11-15 yıl aralığında ve %38,5’i 16 yıl ve üstünde evlilik süresine sahiptir.

Ailelerin %34,5’i 1 çocuk, %46,6’sı 2 çocuk, %14,6’sı 3 çocuk, %3,7’si 4 çocuk, %0,6’sı 5 çocuk ve %0,2’si 6 çocuk sahibidir.

Anne ve babaların eğitim seviyesine ilişkin bilgiler incelendiğinde, annelerin daha eğitilmiş olduğu görülmektedir.

Aylık geliri gruplandırması 5000 TL ve altı için 2022 Ocak ayı net asgari ücret geliri referans alınarak yapılmıştır.

Katılımcıların vermiş oldukları cevapların ortalama değerleri Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6.
Ölçeklere İlişkin Bulgular

Ölçek	$\bar{X}$	S.s.	Medyan	Minimum	Maksimum
Kök Aile İlişkileri	12,74	5,40	13,00	0	21
Evlilikte Uyum	42,67	9,94	44,00	6	60
Psikolojik İyi Oluş	3,59	,65	3,64	1,83	5,00

Analiz sonuçları incelendiğinde;

Kök aile ilişkileri toplam puan ortalamasının 12,74 olduğu tespit edilmiştir. Envanterden alınabilecek en yüksek puanın 21 olabileceği dikkate alındığında, katılımcıların kök aile ilişkilerinin orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Evlilikte uyum toplam puan ortalamasının, 42,67 olduğu tespit edilmiştir. Uyumlu ve uyumsuz evli bireylerin ayırt edilmesini sağlayan kesme noktasının ise 43.5 olduğu dikkate alındığında, katılımcıların uyumsuz evliliğe sahip olduğu görülmektedir.

Psikolojik iyi oluş ortalamasının ise 3,59 olduğu görülmektedir. Psikolojik iyi oluş halinin en fazla 5 ortalamaya sahip olabileceği dikkate alındığında, katılımcıların yüksek düzeyde psikolojik iyi oluşa sahip oldukları görülmektedir.

3.2. Korelasyon Analizi Bulguları

H1 Hipotezine Yönelik Analiz Sonuçları

Kök aile ilişkileri, evlilikte uyum ve psikolojik iyi oluşun, demografik değişkenlerle arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmış olan korelasyon analizi sonuçları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7
Demografik Değişkenler ve Ölçeklere İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları
(Tabloda sadece anlamlı olan değerler gösterilmiştir)

	Kök Aile İlişkileri	Evlilikte Uyum	Psikolojik İyi Oluş
Yaş	,101**		,179**
Evlilik Süresi			,140**
Kardeş Sayısı			
Doğum Sırası	,098**		
Eğitim Durumu	,090*	,080*	
Gelir Durumu	,068*	,113**	,162**
Çocuk Sayısı	-,079*		
Büyükanne Eğitim Durumu			
Büyükbaba Eğitim Durumu			

*p<,05; **p<,01

Elde edilen bulgulara göre;

Yaş değişkeni ile kök aile ilişkileri ($r=,101$; $p<,01$) ve psikolojik iyi oluş ($r=,179$; $p<,01$) arasında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Evli ve çocuklu bireylerin yaşları arttıkça kök aile ilişkileri ve psikolojik iyi oluş düzeyleri de artmaktadır. Ancak yaş değişkeni ile evlilikte uyum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($r=,064$; $p>,05$)

Evlilik süresi değişkeni ile ve psikolojik iyi oluş ($r=,140$; $p<,01$) arasında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bulgu katılımcılarda evlilik süresi arttıkça psikolojik iyi oluş düzeylerinin de arttığı anlamına gelmektedir. Ancak evlilik süresi değişkeni ile kök aile ilişkileri ($r=-,013$; $p>,05$) evlilikte uyum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($r=,024$; $p>,05$).

Kardeş sayısı değişkeni ile kök aile ilişkileri ($r=,021$; $p>,05$), evlilikte uyum ($r=-,065$; $p>,05$) ve psikolojik iyi oluş ($r=-,031$; $p>,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

Doğum sırası değişkeni ile kök aile ilişkileri ($r=,098$; $p<,01$) arasında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Doğum sırası arttıkça kök aile ilişkileri de artmaktadır. Ancak doğum sırası değişkeni ile evlilikte uyum ($r=,018$; $p>,05$) ve psikolojik iyi oluş ($r=,028$; $p>,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

Eğitim durumu değişkeni ile kök aile ilişkileri ($r=,090$; $p<,05$) ve evlilikte uyum ($r=,080$; $p<,05$) arasında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi arttıkça kök aile ilişkileri ve evlilik uyumu düzeyleri de artmaktadır. Ancak eğitim durumu değişkeni ile psikolojik iyi oluş ($r=,028$; $p>,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

Gelir değişkeni ile kök aile ilişkileri ($r=,068$; $p<,05$), evlilikte uyum ($r=,113$; $p<,01$) ve psikolojik iyi oluş ($r=,162$; $p<,01$) arasında zayıf düzeyde ve pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Katılımcıların gelirleri arttıkça kök aile ilişkileri, evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluş düzeyleri de artmaktadır.

Çocuk sayısı değişkeni ile kök aile ilişkileri arasında negatif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bir ilişki tespit edilmiştir ($r=-,079$; $p<,05$). Çocuk sayısı arttıkça kök aile ilişkileri zayıflamaktadır.

Büyükanne ve büyükbabanın eğitim durumları ile kök aile ilişkileri, evlilikte uyum ve psikolojik iyi oluş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p < .05$).

H₂ Hipotezine Yönelik Analiz Sonuçları

Kök aile ilişkileri ve alt boyutları, evlilikte uyum ve alt boyutları ile psikolojik iyi oluş ve alt boyutları arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmış olan korelasyon analizi sonuçları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8
Ölçekler ve Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	1a	1b	1c	2	2a	2b	3	3a	3b	3c
1.Kök Aile İlişkileri	1	,784**	,759**	,872**	,357**	,337**	,338**	,453**	,438**	,404**	,282**
1a.Anne ile İlişkiler		1	,308**	,572**	,302**	,290**	,274**	,361**	,351**	,325**	,207**
1b.Baba ile İlişkiler			1	,537**	,216**	,199**	,217**	,299**	,295**	,247**	,214**
1c. Aile ile İlişkiler				1	,343**	,324**	,325**	,435**	,412**	,402**	,261**
2.Evlilikte Uyum					1	,981**	,848**	,717**	,680**	,694**	,355**
2a.Genel Uyum ve Duygu, Cinsellik, Toplumsal Kurallar						1	,728**	,683**	,637**	,670**	,353**
2b.Boş Zaman Etkinlikleri, Çatışma Çözme, Güven							1	,665**	,660**	,615**	,288**
3.Psikolojik İyi Oluş								1	,943**	,902**	,687**
3a.Genel Duygular									1	,732**	,534**
3b.Ekonomik, Aile ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet										1	,581**
3c.Ev Dışındaki Aktiviteleri Sürdürebilme											1

**p<,01

Elde edilen bulgulara göre;

Ölçeklerin ve alt boyutların tümü arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Kök aile ilişkileri ölçeği ile evlilikte uyum ($r=,357$; $p<,01$) arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Kök aile ilişkileri ölçeği ile genel uyum ve duygu, cinsellik, toplumsal kurallar ($r=,337$; $p<,01$) ve boş zaman etkinlikleri, çatışma çözme, güven ($r=,338$; $p<,01$) boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Kök aile ilişkileri ölçeği ile psikolojik iyi oluş ($r=,453$; $p<,01$) arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Kök aile ilişkileri ölçeği ile genel duygular ($r=,438$; $p<,01$), ekonomik, aile ve bireysel koşullardan duyulan memnuniyet

($r=,404$ $p<,01$) ve ev dışındaki aktiviteleri sürdürebilme ($r=,282$; $p<,01$) boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Evlilikte uyum ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,717$; $p<,01$). Evlilikte uyum ölçeği ile genel duygular ($r=,680$; $p<,01$), ekonomik, aile ve bireysel koşullardan duyulan memnuniyet ($r=,694$ $p<,01$) ve ev dışındaki aktiviteleri sürdürebilme ($r=,355$; $p<,01$) boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir

3.3. Gruplararası Karşılaştırmalar

H₃ Hipotezine Yönelik Analiz Sonuçları

Katılımcıların “cinsiyet”ine göre, bağımlı değişkenlerin farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla, bağımsız örneklem T-Testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9
Cinsiyete İlişkin T Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{X}$	t	p
Kök Aile İlişkileri	Kadın	529	12,58	-1,532	126
	Erkek	115	13,42		
Evlilikte Uyum	Kadın	529	42,32	-2,164	,032*
	Erkek	115	44,26		
Psikolojik İyi Oluş	Kadın	529	3,57	-2,402	,017*
	Erkek	115	3,75		

* p<.05

Analiz sonuçları incelendiğinde;

Kök aile ilişkilerinin, katılımcıların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (t=-1,532; p>.05).

Evlilikte uyumun, katılımcıların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (t=-2,164; p<.05). Toplam puanlara bakıldığında; erkeklerin (Toplam=44,26), kadınlara (Toplam=42,32) oranla daha yüksek düzeyde evlilikte uyumuna sahip oldukları görülmektedir.

Psikolojik iyi oluşun, katılımcıların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (t=-2,402; p<.05). Ortalama değerlere bakıldığında; erkeklerin ($\bar{X}$ =3,75), kadınlara $\bar{X}$ =3,57) oranla daha yüksek oranda psikolojik iyi oluşa sahip oldukları görülmektedir.

H₄ Hipotezine Yönelik Analiz Sonuçları

“Ailede çalışan sayısı”na göre, bağımlı değişkenlerin farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla, bağımsız örneklem T-Testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10
Ailede Çalışan Sayısına İlişkin T Testi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	t	p
Kök Aile İlişkileri	1 Kişi Çalışıyor	342	12,61	-,609	,542
	2 Kişi Çalışıyor	302	12,87		
Evlilikte Uyum	1 Kişi Çalışıyor	342	42,75	,207	,836
	2 Kişi Çalışıyor	302	42,58		
Psikolojik İyi Oluş	1 Kişi Çalışıyor	342	3,57	-,918	,359
	2 Kişi Çalışıyor	302	3,62		

* p<.05

Analiz sonuçları incelendiğinde;

Kök aile ilişkileri (t=-,609; p>.05), evlilikte uyum (t=,207; p>.05) ve psikolojik iyi oluşun (t=- ,918; p>.05), “ailede çalışan sayısı”na göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

H₅ Hipotezine Yönelik Analiz Sonuçları

Katılımcıların “kişilik özelliği”ne göre, bağımlı değişkenlerin farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla, bağımsız örneklem T-Testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11
Kişilik Özelliğine İlişkin T Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{X}$	t	p
Kök Aile İlişkileri	İçe Dönük	220	12,04	-2,360	,019**
	Dışa Dönük	424	13,10		
Evlilikte Uyum	İçe Dönük	220	40,74	-3,589	,001**
	Dışa Dönük	424	43,67		
Psikolojik İyi Oluş	İçe Dönük	220	3,37	-6,380	,001**
	Dışa Dönük	424	3,71		

* p<.05

Analiz sonuçları incelendiğinde;

Kök aile ilişkilerinin, katılımcıların “kişilik özelliği”ne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (t=-2,360; p<.05). Toplam puanlara bakıldığında; dışa dönük kişilerin (Toplam=44,26), içe dönük kişilere (Toplam=42,32) oranla daha yüksek düzeyde kök aile ilişkilerine sahip oldukları görülmektedir.

Evlilikte uyumun, katılımcıların “kişilik özelliği”ne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (t=-3,589; p<.01). Toplam puanlara bakıldığında; dışa dönük kişilerin (Toplam = 43,67), içe dönük kişilere (Toplam = 40,74) oranla daha yüksek düzeyde evlilikte uyuma sahip oldukları görülmektedir.

Psikolojik iyi oluşun, katılımcıların “kişilik özelliği”ne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (t=-6,380; p<.01). Ortalama değerlere bakıldığında; dışa dönük kişilerin ($\bar{X}$ =3,71), içe dönük kişilere ($\bar{X}$ =3,37) oranla daha yüksek düzeyde psikolojik iyi oluşa sahip oldukları görülmektedir.

H₆ Hipotezine Yönelik Analiz Sonuçları

Katılımcıların “evlilik süresi”ne göre, bağımlı değişkenlerin farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla, Anova Analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12
Evlilik Süresine İlişkin Anova Analizi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	$\bar{X}$	F	p
Kök Aile İlişkileri	5 Yıl ve Altı	100	13,28	,456	,713
	6-10 Yıl	133	12,48		
	11-15 Yıl	163	12,63		
	16 Yıl ve Üstü	248	12,72		
Evlilikte Uyum	5 Yıl ve Altı	100	42,18	,163	,921
	6-10 Yıl	133	42,43		
	11-15 Yıl	163	42,92		
	16 Yıl ve Üstü	248	42,83		
Psikolojik İyi Oluş	5 Yıl ve Altı	100	3,49	4,334	,005**
	6-10 Yıl	133	3,50		
	11-15 Yıl	163	3,58		
	16 Yıl ve Üstü	248	3,70		

** p<.01

Analiz sonuçları incelendiğinde;

Kök aile ilişkileri (F=,456; p>.05) ve evlilikte uyumun (F=,163; p>.05), katılımcıların “evlilik süresi”ne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Psikolojik iyi oluşun, katılımcıların “evlilik süresi”ne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (F=4,334; p<.01). Ortalama değerlere bakıldığında; 16 yıl ve üzerinde evlilik süresine sahip kişilerin en yüksek ($\bar{X}$ =3,70) psikolojik iyi oluşa sahip oldukları görülmektedir. Hangi gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olduğunu tespit edebilmek için yapılmış ve Tablo 13’te gösterilmiş olan Tukey Testi sonucuna göre; 16 yıl ve üzerinde evlilik süresine sahip katılımcılar ile 5 yıl ve altı ile 6-10 yıl arasında evlilik süresine katılımcılara göre daha fazla psikolojik iyi oluş düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 13
Tukey Testi Sonuçları

Evlilik Süresi		Ortalama Fark	Standart Hata	p
16 Yıl ve Üzeri	5 Yıl ve Altı	,216	,07	,025*
	6-10 Yıl	,208	,06	,015*

* p<.05

H₇ Hipotezine Yönelik Analiz Sonuçları

Katılımcıların “gelir durumu”na göre, bağımlı değişkenlerin farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla, Anova Analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14
Gelir Durumuna İlişkin Anova Analizi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	F	p
Kök Aile İlişkileri	5.000 TL ve Altı	234	12,46	1,314	,269
	5.001-10.000 TL	243	12,54		
	10.001-15.000 TL	103	13,21		
	15.000 TL ve Üstü	64	13,73		
Evlilikte Uyum	5.000 TL ve Altı	234	41,27	3,095	,026*
	5.001-10.000 TL	243	43,04		
	10.001-15.000 TL	103	43,56		
	15.000 TL ve Üstü	64	44,95		
Psikolojik İyi Oluş	5.000 TL ve Altı	234	3,48	6,835	,001**
	5.001-10.000 TL	243	3,60		
	10.001-15.000 TL	103	3,69		
	15.000 TL ve Üstü	64	3,85		

* p<.05; ** p<.01

Analiz sonuçları incelendiğinde;

Kök aile ilişkileri katılımcıların “gelir durumu”na göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (F=1,314; p>.05).

Evlilikte uyumun, katılımcıların “gelir durumu”na göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (F=3,095; p<.05). Ortalama değerlere bakıldığında; 15.000 TL ve üzerinde gelire sahip kişilerin en yüksek (Toplam=44,95), 5.000 TL ve altında gelire sahip olan kişilerin en düşük (Toplam=41,27) evlilikte uyuma sahip oldukları görülmektedir. Gelir düzeyi arttıkça, evlilikte uyum düzeyi artmaktadır.

Psikolojik iyi oluşun, katılımcıların “gelir durumu”na göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (F=6,835; p<.01). Ortalama değerlere bakıldığında; 15.000 TL ve üzerinde gelire sahip kişilerin en yüksek $\bar{X}$ =3,85), 5.000 TL ve altında gelire sahip olan kişilerin en düşük $\bar{X}$ =3,48) psikolojik iyi oluşa sahip oldukları görülmektedir. Gelir düzeyi arttıkça, psikolojik iyi oluş düzeyi artmaktadır.

Hangi gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olduğunu tespit edebilmek için yapılmış ve Tablo 15’te gösterilmiş olan Tukey Testi sonucuna göre; 15.001 TL ve üzeri gelire sahip katılımcılar ile 5.000 TL ve altında gelire sahip olan katılımcılara göre daha fazla evlilikte uyum düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca; 15.001 TL ve üzeri gelire sahip katılımcılar ile 5.000 TL ve altında ve 5.001-10.000 TL arasında gelire sahip olan katılımcılara göre daha fazla psikolojik iyi oluş düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 15
Tukey Testi Sonuçları

Ölçekler	Gelir Durumu		Ortalama Fark	Standart Hata	p
Evlilikte Uyum	15.001 TL ve Üstü	5.000 TL ve Altı	3,69	1,39	,042*
	15.001 TL ve Üstü	5.001-10.000 TL	,252	,09	,028*
Psikolojik İyi Oluş	15.001 TL ve Üstü	5.000 TL ve Altı	,377	,09	,001*
	15.001 TL ve Üstü	5.001-10.000 TL	,252	,09	,028*

* p<.05

3.4. Regresyon Analizi Bulguları

H₈ Hipotezine Yönelik Analiz Sonuçları

Kök aile ilişkisi ve alt boyutlarının, evlilikte uyum üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik basit regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 16’te gösterilmiştir.

Tablo 16
Kök Aile-Evlilik Uyumuna İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	Model Özeti		Anova Analizi		Katsayılar	
	R	R ²	F	Sig	B	Sig
Kök Aile İlişkileri	,357	,127	93,681	,001	,656	,001**
Anne ile İlişkiler	,302	,091	64,559	,001	1,312	,001**
Baba ile İlişkiler	,216	,047	31,340	,001	,969	,001**
Aile ile İlişkiler	,343	,118	85,601	,001	1,541	,001**

(Bağımlı Değişken: Evlilikte Uyum); ** p<.01

Analiz sonuçları incelendiğinde;

Kök aile ilişkilerinin, evlilikte uyum üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (B=,656, p<,01).

Anne ile ilişkiler alt boyutunun, evlilikte uyum üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (B=1,312, p<,01).

Baba ile ilişkiler alt boyutunun, evlilikte uyum üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (B=,969, p<,01).

Aile ile ilişkiler alt boyutunun, evlilikte uyum üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (B=1,541, p<,01).

R² değerine baktığımızda kök aile ilişkileri evlilik uyumunu % 12,7 alt boyutlardan anne ile ilişkiler 9,1 baba ile ilişkiler 4,7 ve aile ile ilişkiler ise 11,8 oranında açıklamaktadır.

H₉ Hipotezine Yönelik Analiz Sonuçları

Kök aile ilişkisi ve alt boyutlarının, psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik basit regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 17’te gösterilmiştir.

Tablo 17
Kök Aile-Psikolojik İyi Oluşa İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	Model Özeti		Anova Analizi		Katsayılar	
	R	R ²	F	Sig	B	Sig
Kök Aile İlişkileri	,453	,205	165,909	,001	,055	,001**
Anne ile İlişkiler	,361	,130	96,238	,001	,103	,001**
Baba ile İlişkiler	,299	,089	62,870	,001	,088	,001**
Aile ile İlişkiler	,435	,189	149,417	,001	,129	,001**

(Bağımlı Değişken: Psikolojik İyi Oluş); ** p<.01

Analiz sonuçları incelendiğinde;

Kök aile ilişkilerinin, psikolojik iyi oluş üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (B=,055, p<,01).

Anne ile ilişkiler alt boyutunun, psikolojik iyi oluş üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (B=,103, p<,01).

Baba ile ilişkiler alt boyutunun, psikolojik iyi oluş üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (B=,088, p<,01).

Aile ile ilişkiler alt boyutunun, psikolojik iyi oluş üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (B=,129, p<,01).

R² değerine baktığımızda kök aile ilişkileri psikokolojik iyi oluşu % 20,5 alt boyutlardan anne ile ilişkileri 13,0 baba ile olan ilişkileri 8,9 ve aile olan ilişkileri ise 18,9 oranında açıklamaktadır.

H₁₀ Hipotezine Yönelik Analiz Sonuçları

Evlilikte uyum ve alt boyutlarının, psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik basit regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 18’da gösterilmiştir.

Tablo 18
Evlilikte Uyum-Psikolojik İyi Oluşa İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	Model Özeti		Anova Analizi		Katsayılar	
	R	R ²	F	Sig	B	Sig
Evlilikte Uyum	,717	,514	679,888	,001	,047	,001**
Genel Uyum ve Duygu, Cinsellik, Toplumsal Kurallar	,683	,466	560,444	,001	,058	,001**
Boş Zaman Etkinlikleri, Çatışma Çözme, Güven	,65	,442	507,641	,001	,154	,001**

(Bağımlı Değişken: Psikolojik İyi Oluş); ** p<.01

Analiz sonuçları incelendiğinde;

Evlilikte uyumun, psikolojik iyi oluş üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (B=,047, p<,01).

Genel uyum ve duygu, cinsellik, toplumsal kurallar alt boyutunun, psikolojik iyi oluş üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (B=,058, p<,01).

Boş zaman etkinlikleri, çatışma çözme, güven alt boyutunun, psikolojik iyi oluş üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (B=,154, p<,01).

R² değerine baktığımızda evlilik uyumunun psikolojik iyi oluşu % 51,4 alt boyutları olan genel uyum ve duygu, cinsellik, toplumsal kuralları 46,6 boş zaman etkinlikleri, çatışma çözme, güveni ise 44,2 oranında açıklamaktadır.

H₁₁ Hipotezine Yönelik Analiz Sonuçları

Psikolojik iyi oluş ve alt boyutlarının, evlilikte uyum üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik basit regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 19’de gösterilmiştir.

Tablo 19
Psikolojik İyi Oluş-Evlilikte Uyuma İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	Model Özeti		Anova Analizi		Katsayılar	
	R	R ²	F	Sig	B	Sig
Psikolojik İyi Oluş	,717	,514	679,888	,001	10,887	,001**
Genel Duygular	,680	,463	553,308	,001	9,014	,001**
Ekonomik, Aile ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet	,694	,481	594,981	,001	10,383	,001**
Ev Dışındaki Aktiviteleri Sürdürebilme	,355	,126	92,493	,001	3,940	,001**

(Bağımlı Değişken: Evlilikte Uyum); ** p<,01

Analiz sonuçları incelendiğinde;

Psikolojik iyi oluşun, evlilikte uyum üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (B=10,887, p<,01).

Genel duygular alt boyutunun, evlilikte uyum üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (B=9,014, p<,01).

Ekonomik, aile ve bireysel koşullardan duyulan memnuniyet alt boyutunun, evlilikte uyum üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (B=10,383, p<,01).

Ev dışındaki aktiviteleri sürdürebilme alt boyutunun, evlilikte uyum üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (B=3,940, p<,01). R² değerine baktığımızda psikolojik iyi oluşun evlilikte uyumu % 51,4 alt boyutlardan genel duyguları 46,3 ekonomik, aile ve bireysel koşullardan memnuniyeti 48,1 ev dışındaki aktiviteleri ise 12,6 oranında açıklamaktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Tezin bu bölümünde, araştırmada elde edilen bulgular, ilgili alanyazın temelinde tartışılmış ve yorumlanmıştır. Bulgulardan yola çıkarak, kök aile ile ilişkiler, evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluş ile ilgili literatür araştırmaları ile karşılaştırılmış ve desteklenmiştir. Alanyazın incelemesinde kök aile, evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkileri bu üç değişkeni birlikte ele alarak inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu araştırmanın amacı; kök aile ile ilişkiler, evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluşa dair genel bilgilerin elde edilmesi ile bu değişkinlerin arasındaki ilişkilerin analiz edilmesidir. Bu amaçla, araştırma bulgularına sosyo-demografik bilgiler, kök aile ilişkileri ölçeği, evlilikte uyum ölçeği ve psikolojik iyi oluş ölçeği olmak üzere 4 anket ile erişilmiştir. ‘Kök Aile İlişkileri Envanteri’ Güngör (2007) tarafından geliştirilmiş olup, envanterden alınabilecek en yüksek puan, 21 puandır. Envanterden alınabilecek puanın yüksekliği, kök aile ile olan ilişki düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. “Evlilikte Uyum Ölçeği”, Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilmiş olup, ölçekten alınan puanın yüksekliği, evlilikte uyum düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. “Psikolojik İyi Oluş Ölçeği”ne yer verilmiştir. Ölçek, Egglesston vd. (2001) tarafından geliştirilmiş olup, Özmete (2016) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Psikolojik İyi Oluş ölçeğinden alınacak puanın yüksekliği, bireyin iyi oluş halinin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçekler 644 evli ve çocuk sahibi bireye uygulanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda ele alınan sosyo-demografik değişkenlerle (yaş, gelir düzeyi vb.) bağımlı değişkenler (kök aile ilişkileri, evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluş) arasındaki ilişkiler incelenmiş; sosyo-demografik değişkenler temelinde oluşturulan gruplar (yaş, evli olma süresi, kardeş sayısı vb.) arasında bağımlı değişken düzeyleri bakımından farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Katılımcılara yönelik bulgulara baktığımızda, kişisel özellikleri (içe dönük,dışa dönük) sosyo-demografik bilgilere dahil edilmiş olup, önemli bir bölümünün kendini dışa dönük olarak tanımladığı görülmüştür. Ailelerinde çalışan kişi sayısına bakıldığında ise 1 kişi ile 2 kişi çalışanlarının oranının birbirine yakın olduğu, ailede çalışan kişi sayısının 1 olduğu ailelerin çoğunlukta olduğu görülmüştür. Ölçeklere ilişkin bulgulara baktığımızda, katılımcıların kök aile ilişkilerinin orta düzeyde olduğu, evlilikte uyumlarına bakıldığında uyumsuz evliliğe

sahip oldukları görülmüştür. Katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeylerinin ise yüksek düzeyde olduğu ölçülmüştür.

Araştırmanın birinci hipotezi olan, sosyo-demografik değişkenler ile bağımlı değişkenler arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla, korelasyon analizi gerçekleştirildiğinde, yaş değişkeni, doğum sırası, eğitim durumu, gelir değişkenleri ile kök aile ilişkileri arasında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Evlilik süresi ve kardeş sayısı değişkenleri ile kök aile ilişkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Çocuk sayısı değişkeni ile kök aile ilişkileri arasında ise negatif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çocuk sayısının artması ile kök aile ilişkileri zayıflamaktadır. Eğitim durumu ve gelir değişkeni ile evlilik uyumu arasında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Şener ile Terzioğlu'nun (2008) yılında gerçekleştirdiği sosyo ekonomik ve demografik değişkenlerle, iletişimin eşler arasındaki uyum düzeyine etkisi araştırması ile uyumludur. Literatürde bulunan Singh vd.'nin (2006) evli kadınlar ile yaptığı öğrenim düzeyi ve çalışma durumları ile evlilik uyumları arasındaki ilişkilere baktığı araştırmasında ise anlamlı bir ilişki bulunamadığından ötürü, sonuçlar bakımından uyumlu bulunmamıştır. Yaş, evlilik süresi, kardeş sayısı, doğum sırası ve çocuk sayısı değişkenleri ile evlilik uyumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Literatüre bakıldığında Şener ile Terzioğlu'nun (2008) yaptığı araştırmada sosyo ekonomik ve demografik değişkenlerle iletişimin eşler arasındaki uyum düzeyine etkisine bakıldığında, erkek ve kadınlarda evlilikte geçirilen süre "0-5" yıl olanların evlilik uyum puan ortalamaları "6-20" sene olanlardan, bununla birlikte kadınlarda evlilik süresi, "21 ve üzeri" olanların evlilik uyum puan ortalamaları da evlilik süresi "11-20" yıl olanlardan önemli oranda yüksek çıkmış olduğunu ve bu açıdan araştırmamız ile uyumlu olmadığını görmekteyiz. Göztepe'nin 2012 yılında yaptığı araştırmada ise demografik değişkenler (yaş, eşin yaşı, evlilik yaşı, gelir düzeyi, evlilik süresi, evlilik türü, eğitim düzeyi ve çocuk sayısı) ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmemiştir. Bu açıdan ilgili literatür ile araştırmamız uyumludur. Yaş, evlilik süresi, gelir durumu değişkenleri ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Büyük anne ve büyükbabanın eğitim durumları ile bağımlı değişkenlerin hiçbirisi ile istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki yoktur.

Araştırmanın ikinci hipotezi olan kök aile ilişkileri, evlilik uyumu, psikolojik iyi oluş ve alt boyutları arasındaki ilişkileri ölçmek maksadıyla gerçekleştirilen korelasyon analizinde, ölçeklerin ve alt boyutların tümü arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Kök aile ilişkileri ölçeği ile evlilikte uyum ve psikolojik iyi oluş arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken; evlilikte uyum ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Birch'in 1999 yılında yaptığı araştırmada kök ailedeki problemlerin şimdiki çiftlerin yakınlıklarına etkisinin ele alındığı araştırmada da, çiftlerin kök ailede öğrendiği sorun çözme ve iletişim yeteneklerinin şimdiki çift yakınlığına etkide bulunduğu ve bunun yanı sıra kök ailede problem yaşamakta olan kişilerin evliliklerinde de problemler yaşadığı sonuçları ile araştırmamızın bulguları desteklenmektedir. Benzer bir araştırma olan Sabatelli ile Bartle-Haring'in 2003 yılında yaptığı araştırmada evli çiftlerin kök aile deneyimleriyle evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiş ve araştırmanın sonucunda erkek ve kadın bireylerin kök aile deneyimlerinin evlilik uyumlarını etkilediğini bildirmiş ve bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiş olduğu araştırmanın analiz sonuçları da araştırma sonuçlarımız ile tutarlı görülmüştür. Yeşiltepe (2011) evlilik uyumu ile psikolojik iyi oluş arasındaki araştırmasının sonuçları ile uyumlu olduğu görülmüştür.

Araştırmanın üçüncü hipotezi olan, kök aile ilişkileri, evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluşun cinsiyete göre farklılık gösterme durumunu ölçmek maksadıyla ikili (Kadın,Erkek,) ve bağımsız gruplar için uygun bulunan T-Testi kullanılmıştır. Kök aile ilişkilerinin, katılımcıların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediği bulunurken, evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluşun cinsiyetlere göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. Erkeklerin, kadınlara oranla daha yüksek evlilik uyumu gösterdiği; daha yüksek oranda psikolojik iyi oluşa sahip oldukları görülmüştür. Falcke, Wagner ile Mosmann'ın 2008 senesinde yaptığı araştırmada evlilerin kök aile ile evlilik uyumları arasındaki ilişkini ele alan araştırmanın sonucunda evli çiftlerin kök aile ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş olup, bunun yanı sıra kök ailedeki deneyimlere göre erkek bireylerin evlilik uyumları kadın bireylerden yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, araştırma bulgularımız ile birebir tutarlı görülmüştür. Benzer başka bir araştırma olan Ghoroghi, Hassan ile Baba'nın (2012) yaptığı araştırmada kök aile ilişkileriyle evlilik uyumu arasındaki ilişkinin ele alınması ile edinilen analiz bulgularında, cinsiyete dayalı olarak kök aileyle ilişkiler ve evlilik

uyumu arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir. Literatürdeki ilgili araştırma bulgusu ile analiz sonucunun tutarlı olmadığı görülmüştür. Sabatelli ile Bartle-Haring'in (2003) yaptığı çalışmada evli çiftlerin kök aile deneyimleriyle evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmaya dahil olan 125 çiftin yaş ortalaması 47; evlilik süresi 5 ile 37 sene arasında değişmektedir ve ortalamadaki evlilik süresi 23 senedir. Araştırmanın sonucunda erkek ve kadın bireylerin kök aile deneyimlerinin evlilik uyumlarını etkilediğini bildirmiş ve bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Cihan Güngör'ün (2007) evlilik tatminini açıkladığı evliliğe hazır olma seviyesi, evlilikteki öz-yetkinlik, psikolojik belirtiler, stres ile mücadele etme stillerinden olan etkin planlama ve gelişmeye açıklık, duygusal tutarsızlık, özenetim ve yumuşak başlılık kişilik özellikleri arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri ele almaya dönük bir yaklaşım ortaya konmuştur. Gerçekleştirilen araştırmanın neticesinde geliştirilmiş olan söz konusu yaklaşımın bütünsel olarak evlilik tatminini açıkladığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra eş benzerliği ve kök aile ile ilişkilerin, evlilik tatminini en fazla yordayan değişkenler olduğu ve erkek bireylerin evlilik tatminlerinin kadın bireylere nazaran daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın dördüncü hipotezinde kök aile ilişkileri, evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluşun ailede çalışan sayısına(1 kişi veya 2 kişi) göre farklılık gösterme durumu T-Testi ile ölçülmüş olup, istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Literatüre bakıldığında, çalışmamızdan farklı olarak, Şener'in (2002) yaptığı ailede çiftler arasındaki uyuma etki eden faktörleri araştırarak çalışmada demografik, ve sosyo-ekonomik değişkenler açısından değerlendirilen çalışmanın sonucunda evlilik uyumu, erkeklerin kadınlardan yüksek; eşlerin her ikisi de çalışanların, eşlerden biri çalışmayanlara göre yüksek; eğitim seviyesi düşük olanların, eğitim seviyesi yüksek olanlardan daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmamızdaki beşinci hipotezde, katılımcıların kişilik özelliklerine göre (dışa dönük,içe dönük), kök aile ilişkileri, evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluşun fark analizinin yapılması maksadıyla gerçekleştirilen T-Testi bize, alınan puanlar farklı olsa da, dışa dönük kişilerin, daha yüksek düzeyde kök aile ilişkilerine, evlilikte uyuma ve psikolojik iyi oluşa sahip olduklarını göstermiştir. Araştırmamızın bulgusu, Germann'ın (1988)'de gerçekleştirdiği, mizacın evliliklerde ilişki uyumuna etkisini ölçen çalışmada ortaya çıkan, mizaç ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişkiye

rastlanmadığını bulgusu ile uyuşmamaktadır. Literatüre bakıldığında Chen, Tanaka, Uji, Hiramura, Shikai, Fujihara ve Kitamura'nın (2007)'de yaptığı evlilik uyumunda kişilik özelliklerini inceleyen yaptığı araştırma ile sonuçların uyumlu olduğu bulunmuştur.

Araştırmamızdaki altıncı hipotez olan bağımlı değişkenlerin evlilik süresine göre farklılık gösterme durumunu Anova ile analiz ettiğimizde, kök aile ilişkileri ve evlilik uyumunun, katılımcıların evlilik süresine anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Psikolojik iyi oluşun ise katılımcıların evlilik süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark gösterdiği, ortalama değerlere bakıldığında 16 yıl ve üzerinde evlilik süresi olan kişilerin en yüksek psikolojik iyi oluşa sahip oldukları görülmüştür. Şener ile Terzioğlu'nun (2008) yaptığı araştırma ile uyumlu bulunmuştur.

Araştırmamızın yedinci hipotezinde kök aile ilişkileri, evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluşun gelir durumuna göre farklılıkları Anova analizine göre incelendiğinde, evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluşun, katılımcıların gelir durumuna göre anlamlı farklılıklar göstermekte olduğu sonucuna erişilmiştir. Gelir düzeyi arttıkça evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluş düzeyleri artmaktadır. Sosyo-demografik düzey açısından evli bireylerin evlilik uyumu düzeylerini araştıran Yıldırım'ın (1993) da yaptığı evli bireyler ile yaptığı çalışmada, üst sosyo ekonomik düzeydeki bireylerin alt sosyo ekonomik düzeydeki bireylere kıyasla evlilik uyumu daha yüksek olarak bulunmuştur. Kinnunen ile Feldt'in (2004) yaptığı araştırmaya göre de ekonomik sıkıntılar ile evlilik uyumu arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğunu ve ekonomik sıkıntıların evlilik uyumunu düşürdüğünü tespit etmiştir. Şener ile Terzioğlu'nun (2008) yaptığı araştırmada da sosyo ekonomik ve demografik değişkenlerle iletişimin eşler arasındaki uyum düzeyine etkisi araştırılmıştır. Aylık gelir düzeyi arttıkça evlilikteki uyum düzeyi artmakta ve aylık gelir düzeyi azaldıkça evlilikteki uyum azalmakta olduğu tutarlı sonuçları elde edilmiştir. Aylık gelir düzeyi arttıkça evlilikteki uyum düzeyi artmakta ve aylık gelir düzeyi azaldıkça evlilikteki uyum azalmakta olduğu tutarlı sonuçları elde edilmiştir.

Araştırmamızın sekizinci hipotezinde kök aile ilişkileri ve alt boyutlarının (anne ile ilişkiler, baba ile ilişkiler, aile ile ilişkiler), bağımlı değişken olan evlilik uyumu üzerindeki etkisi analiz edildiğinde, kök aile ilişkileri ve bütün alt boyutlarının, evlilikte uyum üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Literatür incelendiğinde, Özden'in (2013) yaptığı çalışmada daha önce

edinilen ve daha sonra kazanılan gelişimsel özelliklerin evlilikte çift uyumu üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışma bulguları ile uyumlu olduğu gözlenmiştir.

Araştırmamızın dokuzuncu hipotezinde kök aile ilişkileri ve alt boyutlarının psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik analiz yapıldığında, kök aile ilişkileri ve bütün alt boyutlarının, psikolojik iyi oluş üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmamızın onuncu hipotezinde evlilikte uyum ve alt boyutlarının, psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik analiz gerçekleştirildiğinde ise, evlilikte uyum ve alt boyutları olan (Genel uyum ve duygu, cinsellik, toplumsal kurallar ve boş zaman etkinlikleri, çatışma çözme, güven) noktaların, psikolojik iyi oluş üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Gove vd'nin (1983) yaptığı çalışmada evliliğin kişilerin psikolojik iyi oluşlarına olumlu etkisi olup olmadığı incelenmiş ve evliliğin akıl sağlığının en büyük yordayıcısı olduğunu ortaya koymuştur. Yapılan araştırmalara göre kişilerin psikolojik iyi olma düzeyinde, evliliğin önemli bir etkisinin olduğu görülmüştür (Kim ve Mckenry, 2002). Yapılan farklı bir çalışmada evlilik ilişkisinin bozulmasının, bireyin psikolojik iyi oluş düzeyine olumsuz etkide bulunduğu ortaya çıkmıştır (Hawkins ve Booth, 2005). Bu nedenle analiz sonuçlarının literatür ile tutarlı olduğu görülmüştür.

Araştırmamızın onbirinci hipotezinde psikolojik iyi oluş ve alt boyutlarının, evlilikte uyum üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik regresyon analizi gerçekleştirdiğimizde, pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etki görülmüştür. Psikolojik iyi oluşun alt boyutları: genel duygular, ekonomik, aile ve bireysel koşullardan duyulan memnuniyet ve ev dışındaki aktiviteleri sürdürebilme olarak ölçülmüştür. Literatüre bakıldığında Yeşiltepe'nin 2011 yılında öğretmenlerin evlilik uyumu ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmasının bulguları ile örtüşmektedir.

Araştırmamızda kök aile ilişkilerinin evlilik uyumuna ve psikolojik iyi oluşa etkisinin olduğu görülmüştür. Evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluş arasında ve psikolojik iyi oluş ve evlilik uyumu arasında da pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Yani evlilikte uyum düzeyi arttıkça psikolojik iyi oluş seviyesi de yükselmektedir. Kök ailedeki ilişki biçimlenmelerinin evlilik uyumuna etkisi olduğu bulunmuştur. Sosyo-

demografik değişkenlerin (yaş, doğum sırası, eğitim durumu, gelir düzeyi) kök aile ilişkilerinde önemli bir yerinin olduğu görölmüştür. Erkeklerin kadınlara göre kök aile ilişkileri evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluş düzeyinin daha fazla olduğu araştırmamızda tespit edilmiştir. Dışadönük kişilerin kök aile ilişkileri evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluş seviyeleri içedönük kişilere göre daha yüksek bulunmuştur. Evlilik süresinin psikolojik iyi oluşa olan etkisi gösterilmiştir. Kök aile ilişkileri daha iyi seviyeye geldikçe evlilikte olan uyumun da artış göstereceği ve bununla psikolojik iyi oluşu artıracak sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmamızın en önemli sonuçlarından bir tanesi de kök aile ilişkilerinde yaşanan ve öğrenilen davranışların evlilik uyumuna olan etkisidir. Kök aile ilişkileri ne kadar iyi seviyeye getirilirse evlilikte uyum seviyesi de artacaktır. Evlilikte uyumun olması da evlilik içinde yetişen çocukların kök aile ilişkilerine olumlu etki edeceği görölmüştür. Kök aile ilişkilerinin psikolojik iyi oluşa olan etkisi de çalışmamızda gösterilmiştir.

Bu bölümde sonuçları değerlendirerek, hem konuya ilgi duyan uygulamacılara hem de yapılması olası yeni araştırmalara ilişkin öneriler sunulmuştur.

Bu araştırma sonuçlarına bakılarak şu öneriler sıralanabilir:

- ✓ Katılımcıların evli ve çocuğu olan bireylerden olması ile belirlenen örnekleme, çoğunluğu kadınların oluşturduğu bir sonuç görmekteyiz. Araştırmanın pandemi koşullarında, online olarak gerçekleştirilmesi ile katılımcıların cinsiyet dengesini oluşturan dek bir süreç izlenememiş ve hedeflenmemiştir. Cinsiyet dengesi, yapılacak diğer çalışmalarda hedeflenebilir.
- ✓ Birbirleri ile evli olan katılımcıların ikisinin de dahil olması hedeflenmemiş ve evli-çocuklu olması katılım şartımızı sağlamıştır. Özellikle evlilik uyumunun ölçülmesinde, partnerlerin her ikisinin de dahil olduğu çalışmalar yapılması önemli olacaktır.
- ✓ Araştırmaya katılan bireylerin önemli bir kısmının eğitim seviyesi lisans ve üstü olması nedeniyle analiz sonuçlarının genelleştirilmesinde zorluklar görülebilir.
- ✓ Kök aile ilişkilerinin, bireylerin gelecekte kurduğu yetişkin ilişkilerinde temel belirleyicilerden olduğu ortadadır. Bu alanda çocukluk çağı travmalarının detaylı analiz edebilmesi için benzer çalışmaların nitel yöntemler kullanılarak da araştırılması önerilir.
- ✓ Evlilik de uyumun bir diğer faktörü de gelir durumudur. Kanun yapıcılar evlilik uyumuna etki eden bu durumu ve ailenin korunmasını sağlama amacını da göz önünde bulundurularak evli çiftlerin gelir durumlarında iyileştirmeleri daha yaşanabilir seviyeye çekmeleri evlilikte yaşanan sorunları daha aza indirecek ve mutsuzluktan dolayı oluşan zaman kaçağının önüne geçerek aslında maaşların iyileştirilmesi ile artan ekonomik yükü evlilik de yaşanan uyumla geri kazanacaklardır diye düşünülmektedir.
- ✓ Çalışmamızda evlilik süresinin evlilik uyumuna etkisi yoktur ama evlilik süresinin psikolojik iyi oluşa etkisi vardır. Bu etkiler göz önüne alındığında kanun koyucuların ve uygulayıcıların evliliğin ilk yıllarından itibaren hatta evlilik başlamadan çiftlerle evlilikte uyum programları düzenlenmesi sağlanabilir. Aile hekimliğine benzer bir

sistem ile aile danışmanlığı hizmeti yaygınlaştırılarak ailelere evlilikten önce ve ya evliliğin başlarında verilmeye başlanmasıyla çiftlerin uyumsuz davranışlarından doğan uyumsuzluk ve bunun getirdiği ruhsal rahatsızlıklardan doğan enerji kaybı önleyici destek ile geri kazanılabilir ve yıllar içinde bu enerji daha sağlıklı ailelerin ortaya çıkmasını sağlayabilir.

- ✓ Evli bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının da evlilik deneyimlerini ve psikolojik iyi oluşlarını etkileyebileceği düşünüldüğünde, ilgili değişkeni ölçmeye yarayan ölçeklerin de dahil edilmesi söz konusu olabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, T. & Voltan–Acar, N. (2013). “Babam Ve Oğlum” Filminin Çok Kuşaklı /Kuşaklararası Aile Terapisi’ nin Temel Kavramları Açısından Değerlendirilmesi. Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 13(1), 37–53.
- Akar, K. (2019). *The Role Of Differentiation Of Self And Attachment Anxiety In The Association Between Family Of Origin Functioning And Couple Relationship Quality (Unpublished Master's Thesis)*. Ozyegin University, Istanbul, Turkey
- Akça-Koca, D. (2013). *Bir Aile Eğitim Programının Evli Annelerin Evlilik Doyumu, Evlilikte Sorun Çözme Becerisi Ve Psikolojik İyi Oluşuna Etkisi*. Marmara Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akdağ, F. (2014). *Evli Bireylerde Psikolojik İyi Oluşun Kök Aile İle İlişkiler, Benlik Saygısı Ve Evlilik Doyumu Açısından Yordanması*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
- Akın, A. (2009). *Akılcı Duygusal Davranışçı Terapi Odaklı Grupla Psikolojik Danışmanın Psikolojik İyi Olma Ve Öz-Duyarlık Üzerindeki Etkisi*. Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Altunışık, R. R.Coşkun, S. Bayraktaroğlu Ve E. Yıldırım (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, 7. Baskı, Sakarya Yayıncılık, İstanbul.
- Aliakbari, D. M. (2010). *Relationship Between Women Sexual Function And Marital Adjustment*. Journal Of Behavioral Sciences, 4 (3), 199-206.
- Almas, G. (2010). *Evlilikte Uyum Ve İnanç Gelişimi Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Sivas.
- Al-Othman, H. M. (2012). *Marital Happiness Of Married Couples In The UAE Society: A Sample From Sharjah*. Asian Social Science, 8 (4), 217-224.
- Amato, P. R. & Booth, A. (1991). *Consequences Of Parental Divorce And Marital Unhappiness For Adult Well-Being*. Social Forces, 69(3), 895-914.
- Amato, P. R. (1994). *Father-Child Relations, Mother-Child Relations, And Offspring Psychological Well-Being In Early Adulthood*. Journal Of Marriage And Family,

56(4), 1031-1042.

Amato, P. R. & Keith, B. (1991). *Parental Divorce And Adult Well-Being: A Meta Analysis*. Journal Of Marriage And Family, 53 (1), 43-58. Doi.Org/10.2307/353132

Amato, P. R. & Sobolewski, J. M. (2001). *The Effects Of Divorce And Marital Discord On Adult Children's Psychological Well-Being*. American Sociological Review, 66 (6), 900-921. Doi.Org/10.2307/3088878

Amato, P. R. Spencer Loomis, L. & Booth, A. (1995). *Parental Divorce, Marital Conflict And Offspring Well-Being During Early Adulthood*. Social Forces, 73(3), 895-915.

Anderson, J. R. Johnson, M. D., Liu, W. Zheng, F. Hardy, N. R. Ve Lindstrom, R. A. (2014). *Young Adult Romantic Relationships In Mainland China: Perceptions Of Family Of Origin Functioning Are Directly And Indirectly Associated With Relationship Success*. Journal Of Social And Personal Relationships, 31 (7), 871-887.

Aydın, E. & Canel, A. N. (2018). *Anne-Oğul Bağlanmasının Gelin-Kayınvalide İlişkisi Ve Evlilik Doyumunu Yordamadaki Rolü*. Marmara Üniversitesi Kadın Ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi, 1(2), 1-16.

Babuşcu, B. (2014). *Evli Bireylerde Ebeveyn Kabul-Reddi Ve Eş Kabul-Reddiarasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Aracı Rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Bali, A. Dhingra, R. Ve Baru, A. (2010). *Marital Adjustment Of Childless Couples*. J Soc Sci, 24 (1), 73-76.

Berber-Çelik, Ç. (2018). *Bağlanma Stilleri, Psikolojik İyi Oluş Ve Sosyal Güvende Hissetme: Aralarındaki İlişki Ne?* Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(25), Pp. 27-40.

Bezirci, A. (1997). *Varoluşçuluk*. Ankara: Say Dağıtım.

Bircan, S. (2011). *Madde Bağımlısı Olan Ve Olmayan Ergenlerin Benlik Saygıları, Algıladıkları Ebeveyn Kabul Reddi Ve Çocuk Yetiştirme Stillерinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara.

- Birch, P. J. (1999). *Family-Of-Origin Distress And Intimacy In Later-Life Couples*. Master Of Science, Department Of Marriage And Family Therapy, Brigham Young University, USA.
- Boden, J. S. Fischer, J. L. Ve Niehuis, S. (2009). *Predicting Marital Adjustment From Young Adults' Initial Levels And Changes In Emotional Intimacy Over Time: A 25-Year Longitudinal Study*. Journal Of Adult Development, 17(3), 121-134.
- Boran, F. (2003). *Aşk Ve Evlilik*. İstanbul: Epsilon.
- Botha, A. Berg, H. S., & Venter, C. A. V. (2009). *The Relationship Between Family-Of-Origin And Marital Satisfaction*. Health SA Gesondheid, 14(1), 1–7. Doi: 10.4102/Hsag.V14i1.441
- Bouchard, G. Ve Doucet, D. (2011). *Parental Divorce And Couples' Adjustment During The Transition To Parenthood: The Role Of Parent-Adult Childrelationships*. Journal Of Family Issues, 32 (4), 507-527.
- Bowen, M. (1981). *Therapy In The Practice Of Psychotherapy*. Gurman, S. Ve White, H. (Ed.). *Annual Review Of Family Therapy*. Newyork: Human Sciences Press.
- Bowen, M. (1978). *Psikoterapi Pratiğinde Teori*. PJ Guerin'de (Ed.), *Aile Terapisi: Teori Ve Uygulama* (S. 42-90).New York, NY: Gardner Press.
- Bradburn, N. M. (1969). *The Structure Of Psychological Well-Being*, Chicago:Aldine.
- Burger, J. M.(2006). *Kişilik*. İstanbul: Kaknüs.
- Canatan, K. Ve Yıldırım, E. (2013). *Aile Sosyolojisi. 3. Baskı*. İstanbul: Açılım Kitap.
- Chen, Z. Tanaka, N. Uji, M. Hiramura, H. Shikai, N. Fujihara, S. Ve Kitamura, T.(2007). *The Role Of Personalities In The Marital Adjustment Of Japanese Couples*. Social Behavior And Personality: An International Journal, 35(4),561-572.
- Cihan Güngör, H. (2007). *Evlilik Doyumunu Açıklamaya Yönelik Bir Model Geliştirme*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Ankara.
- Conger, R. D. Cui, M. Bryant, C. M. & Elder, G. H. (2000). *Competence In Early Adult Romantic Relationships: A Developmental Perspective On Family Influences*. Journal Of Personality And Social Psychology, 79(2), 224–237. Doi: 10.1037/0022-3514.79.2.224

Corey, G. (2005). *Psikolojik Danışma, Psikoterapi, Kuram Ve Uygulamaları*. Ankara: Mentis.

Crawford, D. W. Houts, R. M. Huston, T. L. Ve George, L. J. (2002). *Compatibility, Leisure And Satisfaction İn Marital Relationships*. Journal Of Marriage And The Family, 64 (2), 433-449

Curtis, K. T. Ve Ellison, C. G. (2002). *Religious Heterogamy And Marital Conflict: Findings From The National Survey Of Families And Households*. Journal Of Family Issues, 23 (4), 551-576.

Çelik, M. (2006). *Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Çaplı, O. (1992). *Evlenmeye Hazır Mısınız?* Ankara: Bilgi Yayınevi.

Danışment, R. (2012). *Okul Yöneticilerinin Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri*, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.

Davila, J. Karney, B. R. & Bradbury, T. N. (1999). *Attachment Change Processes İn The Early Years Of Marriage*. Journal Of Personality And Social Psychology, 76(5), 783-802.

Davey, A. Fincham, F. D. Beach, S. R. & Brody, G. H. (2001). *Attributions İn Marriage: Examining The Entailment Model İn Dyadic Context*. Journal Of Family Psychology, 15(4), 721.

Darvizeh, Z. Ve Kahaki, F. (2008). *Relationship Between Marital Adjustment And Psychological Well-Being*. Womens Studies, 6 (1), 91-104.

Dattilio, M. F. (2012). *Bilişsel Davranışçı Çift Ve Aile Terapisi (M. Benveniste, S. Kızıltaş, P. Turanlı, Çev.)*. 2. Baskı. İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.

Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2008). *Hedonia, Eudaimonia And Wellbeing; An Introduction*, Journal Of Happiness Studies, 9, Pp. 1-11.

Dekel, R. Solomon, Z. Ve Bleich, A. (2005). *Emotional Distress And Marital Adjustment Of Caregivers: Contribution Of Level Of İmpairment And Appraised Burden*. Anxiety, Stress & Coping, 18 (1), 71-82.

Demiray, Ö. (2006). *Evlilikte Uyumun Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim

Dalı, Diyarbakır.

Diener, E. (1984). *Subjective Well-Being*, Psychological Bulletin, 95(3), Pp. 542- 575.

Diener, E. (2000). *Subjective Well-Being: The Science Of Happiness And Aproposal For A National Index*, American Psychologist, 55(1), Pp. 34-43.

Duman, M. (2012). *Mizaç Ve Karakter Özelliklerinin Evlilik Uyumu Ve Cinsiyet Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Mersin.

Dündar, Z. Ve Demirli, C. (2018). *Medeni Durumları Farklı Olan Çalışanların Psikolojik İyi Olma Düzeylerinin İncelenmesi*, The Journal Of Educational Reflections, 2(2), Pp. 1- 10.

Düzgün, G. (2009). *Evli Kişilerde Depresyon, İlişkiye İlişkin İnanç, Kendini Ayarlama Düzeyinin Evlilik Uyumu İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Uygulamalı Psikoloji) Anabilim Dalı, Ankara.

Eggleston, Elisabeth, Wong Emelia L., Hardee, Karen, Irwanto, Poerwandari, Kristi E. And Lawrance J. Severy (2001). *“Measuring Women’s Psychological Well- Being İn Indonesia.”* Women And Health 32 (4): 17-33.

Ekşi, H. Ve Kahraman, Z. (2012). *Bir Evlilik Ve Aile Hayatı Eğitim Programının Evli Kadınlarda Evlilik Uyumuna Ve Aile Sistemine Etkisi*. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 36, 129-145.

Emmelkamp, P. M. Haan, E. Ve Hoogduin, C. A. (1990). *Marital Adjustment And Obsessive- Compulsive Disorder*. The British Journal Of Psychiatry, 156 (1),55-60.

Erbek, E. Beştepe, E., Akar, H. Eradamlar, N. Ve Alpkan, R. L. (2005). *Evlilik Uyumu*. Düşünen Adam, 18 (1), 39-47.

Erişti, A. (2010). *Bağlanma Stilleri, Kişilik Özellikleri Ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Eroğlu, F. (2017). *Evli Bireylerde Psikolojik İyi Oluş İle Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

Ersanlı, K. (1990). *Aile İçi İlişkilerin Dayandığı Psikolojik Temeller*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5, 47-55.

Ersanlı, K. (2005). *Davranışlarımız Gelişim Ve Öğrenme*. Samsun: Eser Matbaası.

Falcke, D. Wagner, A. Ve Mosmann, C. P. (2008). *The Relationship Between Family-Of-Origin And Marital Adjustment For Couples In Brazil*. Journal Of Family Psychotherapy, 19 (2), 170-186.

Fenell, D. & Weinhold, B. (1989). *Counseling Families*. Colorado:Love Pub.Com.

Fışıloğlu, H. (1992). *Lisansüstü Öğrencilerinin Evlilik Uyumu*. Psikoloji Dergisi, 7(28), 16-23.

Fışıloğlu, H. (1996). *Virginia Satir: Aile İçi Algı-İletişim*. E. Kerimoğlu (Ed.). *Aile Tedavileri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Fışıloğlu, (2001). *Consanguineous Marriage And Marital Adjustment In Turkey*. The Family Journal. 9,215-222.

Fowers, B.J. (1993). *Psychology As Public Philosophy: An Illustration Of The Moraldimension Of Psychology With Marital Research*, Journal Of Theoretical And Philosophical Psychology, 13: 124-136.

Gardner, B.C. Busby D.M. Ve Brimhall A.S. (2007). *Putting Emotional Reactivity In Its Place? Exploring Family Of Origin Influences On Emotional Reactivity, Conflict, And Satisfaction In Premarital Couples*. Contemporary Of Family Therapy, 29, 113–127.

Geçtan, E. (1984). *Çağdaş Yaşam Ve Normal Dışı Davranışlar*. Ankara: Maya Yayınları.

Geçtan, E.(2002). *Psikanaliz Ve Sonrası*. İstanbul: Metis.

Gehart, D. (2014). *Aile Terapisinde Yetkinliklere Hakim Olmak, Teorilere Ve Klinik Vaka Belgelerine Pratik Bir Yaklaşım*. Belmont: Brooks/Cole Cengage Learning

Germann, H. P. (1988). *Relationship Adjustment In Marriage As Influenced By Psychological Temperament And Family-Of-Origin Socialization Experiences*. Doctoral Dissertation, Texas State University, Texas/USA.

Ghoroghi, S. Hassan, S. A. Ve Baba, M. (2012). *Function Of Family-Of-Origin Experiences And Marital Adjustment Among Married Iranian Students Of Universiti Putra Malaysia*. International Journal Of Psychological Studies, 4 (3), 94.

Gladding, S. T. (2012). *Aile Terapisi, Tarihi, Kuram Ve Uygulamaları*. (Çev. İ. Yıldırım Ve İ. Keklik). Ankara: Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Derneği.

Gladding, S. T. (2015). *Aile Terapisi: Tarihi, Kuram Ve Uygulamaları (İ. Keklik Ve İ. Yıldırım, Çev. Ed.). 3. Baskı*, Ankara: Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Derneği Yayınları.

Goldenberg, I. & Goldenberg, H. (1996). *Family Therapy. Fourth Edition, Brooks/Cole* (Goldenberg Ve Goldenberg, 1996; Perosa, 1996; Lester, 1997; Gladding, 1998; Nichols Ve Schwartz, 1998).

Goldenberg, H. Ve Goldenberg, I. (2008). *Family Therapy An Overview*. Belmont: Thomson Higher Education.

Gove, W. R. Hughes, M., & Style, C. B. (1983). *Does Marriage Have Positive Effects On The Psychological Well-Being Of The Individual?* Journal Of Health And Social Behavior, 24(2), 122–131.

Gökçe, B. (2007). *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı Ve Toplumsal Kurumlar*. Ankara: Savaş Kitap Ve Yayınevi.

Green, M. & Elliott, M. (2010). *Religion, Health And Psychological Well-Being*. Journal Of Religion And Health, 49(2), 149-163.

Gülbüz S. Ve F. Şahin (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Gülaçtı, F. (2009). *Sosyal Beceri Eğitime Yönelik Programın Üniversite Öğrencilerinin, Sosyal Becerilerine, Öznel Ve Psikolojik İyi Olma Düzeylerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum

Godbout, N. Dutton, D. G. Lussier, Y. Ve Sabourin, S. (2009). *Early Exposure To Violence, Domestic Violence, Attachment Representations And Marital Adjustment*. Personal Relationships, 16 (3), 365-384

Hamurcu, H. (2011). *Ergenlerin Yetkinlik İnançları Ve Psikolojik İyi Oluşlarını Yordamada Psikolojik İhtiyaçlar*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, Türkiye.

Hashmi, H. A. Khurshid, M. Ve Hassan, I. (2007). *Marital Adjustment, Stress And Depression Among Working And Non-Working Married Women*. Internet Journal Of Medical Update, 2 (1), 19-26

Hawkins, D.N. & Booth, A. (2005). *Unhappily Ever After: Effects Of Long-Term, Low-Quality Marriages On Well-Being*. Social Forces, 84, 451 - 471.

Haws, W. A. Ve Mallinckrodt, B. (1998). *Separation-Individuation From Family Of Origin And Marital Adjustment Of Recently Married Couples*. American Journal Of Family Therapy, 26 (4), 293-306.

Hazan, C. & Shaver, P. (1987). *Romantic Love Conceptualized As An Attachment Process*. Journal Of Personality And Social Psychology, 52(3), 511–524.

Heene, E. Buysse, A. Ve Van Oost, P. (2007). *An Interpersonal Perspective On Depression: The Role Of Marital Adjustment, Conflict Communication, Attributions, And Attachment Within A Clinical Sample*. Family Process, 46 (4), 499-514

Halisdemir, D. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluşları, Kendini Affetme Düzeyleri Ve Geçmişe Yönelik Anne Kabul Red Algıları Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Hovestadt, A. J. Anderson, W. T., Piercy, F. P. Cochran, S. W. Ve Fine, M. (1985). *A Family-Of-Origin Scale*. Journal Of Marital And Family Therapy, 11(3), 287- 297.

İslamoğlu, A. H. Alnıaçık, Ü. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Beta Basım, İstanbul.

Jung, C. G. (1968). *Two Essays On Analytical Psychology*. Ohio: Meridian Books.

Kalkan, M. (2002). *Evlilik İlişisini Geliştirme Programının, Evlilerin Evlilik Uyum Düzeylerine Etkisi*. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Samsun.

Kalkan, M. (2012). *Evlilik Öncesi Psikolojik Danışmada Ele Alınan Konular*. M. Kalkan, Z. Hamamcı (Ed.). Evlilik Öncesi Psikolojik Danışma. Ankara: Anı

Yayıncılık.

Kalkan, M. Ve Ersanlı, E. (2008). *Bilişsel-Davranışçı Yaklaşım Dayalı Evlilik İlişkisini Geliştirme Programının Evli Bireylerin Evlilik Uyumuna Etkisi*. Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 8, 963-986.

Kantarcı, D. (2009). *Evli Bireylerin Bağlanma Stillerine Göre Adatma Eğilimleri Ve Çatışma Yönetim Biçimlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kendir, M. Ve Demirli, C. (2016). *Evlilik Doyumu Üzerinde Anne Baba Tutumunun Etkisinin İncelenmesi*. Education Sciences, 11 (4), 96-113.

Kendir, M. Ve Demirli, C. (2016). *Evlilik Doyumu Üzerinde Anne Baba Tutumunun Etkisinin İncelenmesi*. Education Sciences, 11 (4), 96-113.

Kervancıoğlu, H. (2016). *İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaların Evlilik Doyumunu Yordama Gücü*. Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep

(Kerr & Bowen, 1988).Kerr, M. E. & Bowen, M. (1988). *Family Evaluation: An Approach Based On Bowen Theory*. New York, NY: W. W. Norton&Company.

Kerr, M. E. (2000). *One Family's Story: A Primer On Bowen Theory*. The Bowen Center For The Study Of The Family. <http://www.thebowencenter.org>.

Keyes, C. L. Shmotkin, D. & Ryff, C. D. (2002). *Optimizing Well-Being: The Empirical Encounter Of Two Traditions*, Journal Of Personality And Social Psychology, 82(6), Pp. 1007-1022.

Khumalo, I. P. Temane, Q. M. & Wissing, M. P. (2012). *Socio-Demographic Variables, General Psychological Well-Being And The Mental Health Continuum In An African Context*. Social Indicators Research, 105, 419-442.

Kim, J. M. (2003). *Structural Family Therapy And Its Implications For The Asian American Family*. The Family Journal, 11(4), 388-392.

Kim, H. K. & Mckenry, P. C. (2002). *The Relationship Between Marriage And Psychological Well-Being*, Journal Of Family Issues, 23(8), Pp. 885-911.

Kinnunen, U. Ve Feldt, T. (2004). *Economic Stress And Marital Adjustment Among*

Couples: Analyses At The Dyadic Level. European Journal Of Social Psychology, 34 (5), 519- 532

Klever, P. (2009). *Goal Direction And Effectiveness, Emotional Maturity, And Nuclear Family Functioning. Journal Of Marital And Family Therapy, 35*(3), 308–324.

Knapp, D. J. Norton, A. M. Ve Sandberg, J. G. (2015). *Family-Of-Origin, Relationship Self- Regulation, And Attachment In Marital Relationships. Contemporary Family Therapy, 37* (2), 130-141.

Kocayörük, E. (2012). *Öz-Belirleme Kuramı Açısından Ergenlerin Anne Baba Algısı İle Duyuşsal İyi Oluşları Arasındaki İlişki, Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi, 4*(37), Pp. 24-37.

Kublay, D. (2013). *Evlilik Uyumunun Değer Tercihleri Ve Öznel Mutluluk Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Trabzon.*

Kumcağız, H. Ve Güner, Z. (2017). *Analysis Of Various Variables Including Social Support And Marital Adjustment As Predictors Of Job Satisfaction Fornurses. Journal Of Human Sciences, 14* (1), 225-249.

Laham, J. W. (1990). *Family-Of-Origin Intervention: An Intergenerational Approach to Enhancing Marital Adjustment. Journal Of Contemporary Psychotherapy, 20*(4), 211- 222.

Larson, J. H. Benson, M. J. Wilson, S. M. Ve Medora, N. (1998). *Family Of Origin Influences On Marital Attitudes And Readiness For Marriage in Late Adolescents. Journal Of Family Issues, 19*(6), 750-768.

Li, A. Robustelli, B. L. Ve Whisman, M. A. (2016). *Marital Adjustment And Psychological Distress In Japan. Journal Of Social and Personal Relationships, 33* (7), 855-866.

Locke, H. J. Ve Wallace, K.M. (1959). *Short Marital-Adjustment And Prediction Tests: Their Reliability And Validity. Marriage Family Living, 21*, Pp.251-255

Lopez, J. L. Riggs, S. A. Pollard, S. E. Ve Hook, J. N. (2011). *Religious Commitment, Adult Attachment, And Marital Adjustment In Newly Married Couples*. Journal Of Family Psychology, 25 (2), 301-309.

Lussier, Y. Sabourin, S. Ve Turgeon, C. (1997). *Coping Strategies As Moderators Of The Relationship Between Attachment And Marital Adjustment*. Journal Of Socialand Personal Relationships, 14 (6), 777-791.

Macewen, K. E. Ve Barling, J. (1988). *Multiple Stressors, Violence In The Family Of Origin And Marital Aggression: A Longitudinal Investigation*. Journal Of Family Violence, 3 (1), 73-87.

Marks, N. F. & Lambert, J. D. (1996). *Marital Status Continuity And Change Among Young And Midlife Adults: Longitudinal Effects On Psychological Well-Being*. Child And Family Studies, 71, 1-25.

Mamiyev, H. (2005). *Türkiye’de Üniversite Eğitimi Almakta Olan Türkmenistanlı Erkek Öğrencilerin Ebeveyn Kabul-Reddi Ve Psikolojik Uyum Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir.

Merikangas, K. R. Prusoff, B. A. Kupfer, D. J. Ve Frank, E. (1985). *Marital Adjustment In Major Depression*. Journal Of Affective Disorders, 9(1), 5-11

Mert, A. Ve Soyer, B. (2014). *Kevin Hakkında Konuşmalıyız” Filminin Bowlby’ninçocukluk Dönemi Bağlanma Stilleri Ve Minuchin’in Yapısal Aile Sistemleri Yaklaşımı Temel Kavramları Kullanılarak Değerlendirilmesi*. Türkiye Sosyalpolitika Ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi, 7, 100-115.

Minuchin,S. Lee, W.Y. &Simon,G.M.(2006). *Mastering Family Tberapy.2th Edition*, New Yersey: John Wiley& Sons Inc.

Minuchin, S. (1981). *Constructing A Therapeutic Realty, Brenson, G. Ve White, H. (Ed.).Annual Review Of Family Therapy*. New York: Human Sciences Press.

Mitchell, S. A. & Black, M. J. (2012). *Freud Ve Sonrası: Modern Psikanalitik Düşüncenin Tarihi*. (Çev: Eğilmez A.) İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

Muraru, A. A. Ve Turliuc, M. N. (2012). *Family-Of-Origin, Romantic Attachment*,

And Marital Adjustment: A Path Analysis Model. Procedia-Social And Behavioral Sciences, 33, 90- 94.

Myers, J.E. Sweeney, T.J. & Witmer, J.M. (2000). *The Wheel Of Wellness Counseling For Wellness: A Holistic Model For Treatment Planning*. Journal Of Counseling And Development, 78(3), 251-266.

Nazlı, S. (2009). *Aile Danışmanlığı. 5. Baskı*. Ankara: Anı Yayıncılık. Nichols, M. & Schwartz, R. (1998). *Family Therapy. Foreword By Salvador Minuchin, 4.Edition*, Boston: Allyn And Bacon.

Okur, Ö. (2016). *Algılanan Anne-Baba Arasındaki Çatışma, Algılanan Anne-Baba Tutumları Ve Bağlanma Stillerinin Romantik İlişkilerdeki Tutumlar Üzerine Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Onur, B. (1991). *Gelişim Psikolojisi; Yetişkinlik, Yaşlılık, Ölüm. 2. Baskı*. İstanbul: İmge Kitabevi Yayınları.

Ortega, S. T. Whitt, H. P. Ve William Jr, J. A. (1988). *Religious Homogamy And Marital Happiness*. Journal Of Family Issues, 9 (2), 224-239.

Özaydınlık, Ş. (2014). *Evli Çiftlerin Evlilik Uyumu İle Kişilik Özellikleri Ve Romantik İlişkilerindeki Sosyal İlginin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.

Özbalcı, N. (2009). *Evlilik Öncesi İlişkiler. H. Yavuzer (Ed.)*. Evlilik Okulu. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Özden, M. S. (2013). *Önceden Edinilmiş Ve Sonradan Kazanılmış Gelişim Özelliklerinin Evlilikte Çift Uyumu İle İlişkisi*. Doktora Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Özen, Y. (2010). *Kişisel Sorumluluk Bağlamında Öznel Ve Psikolojik İyi Oluş (Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme)*, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, Issue 2, Pp. 46-58.

Özen, Y. (2005). *Ergenlerin Öznel İyi Oluş Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe

Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özer, A. & Güngör, H.C. (2012). *Yükleme Tarzları, Bağlanma Stilleri Ve Kişilik Özelliklerine Göre Evlilik Uyumunu*. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(2), 11-24.

Özmete, E. (2016). *"Evli Kadınlar Ve Erkekler İçin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması"* Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, Issue 78, Pp. 361-391.

Özgüven, İ. E. (2014). *Evlilik Ve Aile Terapisi*. 3. Basım, Ankara: Nobel Yayıncılık.

Özügürlü, K. (1985). *Evlilik Raporu*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Parrott, L. Ve Parrott, L. (1996). *Questions Couples Ask. Michigan: Zondervan. Positive Effect On The Psychological Well-Being Of The Individual?*. Journal Of Health And Behavior. 24, 122-131.

Perosa, L.M. (1996). *Relations Between Minuchin's Structural Family Model And Kohut's Self-Psychology Constructs*. Journal Of Counseling And Development, 74, 385-392.

Polat, K. (2014). *Evli Bireylerde Çift Uyum Ve Bazı Psikolojik Belirtilerin Benliğin Farklılaşması Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

Poster, M.(1989). *Eleştirel Aile Kuramı*. Hüseyin Tapınç (Çev.). İstanbul: Ayrıntı.

Rasouli, Z. Ve Farahbakhsh, K. (2009). *Relationship Between Attachment Styles And Locus Of Control With Marital Adjustment*. Andisheh Va Raftar (Applied Psychology), 4 (13), 17-24.

Roberts, R. E. L. & Bengtson, V. L. (1993). *Relationships With Parents, Self-Esteem, And Psychological Well-Being In Young Adulthood*. Social Psychology Quarterly, 56 (4), 263-277. Doi.Org/10.2307/2786663

Rovers, M., Desroches, L., Hunter, P. E. Ve Taylor, B. (2000). *A Family Of Origin Workshop: Process And Evaluation*. The Family Journal, 8 (4), 368-375.

Ryff, C. D. Ve Keyes, C. L. M. (1995). *The Structure Of Psychological Well-Being*

Revisited. Journal Of Personality And Social Psychology, 69(4): 719-727.

Ryff, C. D. Ve Singer, B. H. (2008). *Know Thyself And Become What You Are: A Eudaimonic Approach To Psychological Well-Being*. Journal Of Happiness Studies, 9(1): 13-39.

Ryff, C. D. (1989). *Happiness Is Everything, Or Is It? Explorations On The Meaning Of Psychological Well-Being*, Journal Of Personality And Social Psychology, 57(6), Pp. 1069-1081.

Ryff, C. D. (1995). *Psychological Well-Being In Adult Life*, Current Directions In Psychological Science, 4(4), Pp. 99-104.

Ryff, C. D. & Singer, B. (1996). *Psychological Well-Being: Meaning, Measurement, And Implications For Psychotherapy Research*. Psychotherapy And Psychosomatics, 65, 14–23.

Ryan, R. M. & Deci, E.L. (2001). *On Happiness And Human Potentials: A Review Of Researchon Hedonic And Eudaimonic Well-Being*. Annual Review Of Psychology, 52(1), 66-141.

Sabatelli, R. M. Ve Bartle-Haring, S. (2003). *Family-Of-Origin Experiences And Adjustment In Married Couples*. Journal Of Marriage And Family, 65 (1), 159- 169.

Sachs, B. (2016). *Autonomy In Families*. Encyclopedia Of Couple And Family Therapy, 1–3.

Sardoğan, M. E. Ve Karahan, T. F. (2005). *Evli Bireylere Yönelik Bir İnsan İlişkileri Beceri Eğitimi Programının Evli Bireylerin Evlilik Uyum Düzeylerine Etkisi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 38 (2), 89-102.

Sauerheber, J. D. Nims, D. & Carter, D. J. (2014). *Counseling Muslim Couples From A Bowen Family Systems Perspective*. The Family Journal: Counseling And Therapy For Couples And Families, 22(2), 231–239.

Saxton. L. (1982). *Marriage. The Nature Of Marriage, The Individual, Marriage And Thefamily*. 5. Baskı, Wadsworth Publishing Company Belmont, California A Division Of Wadsworth, Inc.

Sayın, Ö. (1990). *Aile Sosyolojisi*, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

Yayınları

Schramm, D. G. Marshall, J. P. Harris, V. W. Ve Lee, T. R. (2012). *Religiosity, Homogamy, And Marital Adjustment: An Examination Of Newlyweds In First Marriages And Remarriages*. Journal Of Family Issues, 33 (2), 246-268.

Schultz, D. P. & Schultz, S. E. (2007). *Modern Psikoloji Tarihi*. Y. Aslay (Çev.). İstanbul: Kaknüs.

Seligman, M. E. P. & Csikszentmihalyi, M. (2000). *Positive Psychology: An Introduction*. American Psychologist, 55(1), Pp. 5-14.

Singh, R. Thind, S. K. Ve Jaswal, S. (2006). *Assessment Of Marital Adjustment Among Couples With Respect To Women's Educational Level And Employment Status*. Anthropologist, 8 (4), 259-266.

Skuja, K. Ve Halford, W. K. (2004). *Repeating The Errors Of Our Parents? Parental Violence In Men's Family Of Origin And Conflict Management In Dating Couples*. Journal Of Interpersonal Violence, 19 (6), 623-638.

Solmuş, T. (2008). *Bağlanma Ve Aşkın İki Yüzü. I. Baskı*, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Spanier, G. B. (1979). *The Measurement Of Marital Quality*. Journal Of Sex & Marital Therapy, 5(3), 288-300.

Spanier, G. B. Ve Lewis, R. A. (1980). *Marital Quality: A Review Of The Seventies*. Journal Of Marriage And The Family, 42 (4), 825-839.

Springer, K. W. & Hauser, R. M. (2006). *An Assessment Of The Construct Validity Of Ryff's Scales Of Psychological Well-Being; Method, Modeand Measurement Effects*, Social Science Research, 35(4), Pp. 1080-1102.

Strait, J. G. Sandberg, J. G. Larson, J. H. Ve Harper, J. M. (2015). *The Relationship Between Family-Of-Origin Experiences And Sexual Satisfaction In Married Couples*. Journal Of Family Therapy, 37 (3), 361-385.

Steger, M. F. Frazier, P., Oishi, S. & Kaler, M. (2006). *The Meaning In Life Questionnaire: Assessing The Presence Of And Search For Meaning In Life*. Journal Of Counseling Psychology, 53(1), 80-93.

Şafak Öztürk, C. Ve Arkar, H. (2014). *Evli Çiftlerde Evlilik Uyumu Ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişkiler*. Literatür Sempozyum Dergisi, 1 (3), 16-24.

Şendil, G. Ve Korkut, Y. (2008). *Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu Ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi*. Psikoloji Çalışmaları Dergisi, 28, 15-34.

Şener, A. (2002). *Ailede Eşler Arası Uyuma Etki Eden Faktörlerin Araştırılması*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Şener, D. D. A. & Terzioğlu, P. D. G. (2008). *Bazı Sosyo-Ekonomik Ve Demografik Değişkenler İle İletişimin Eşler Arası Uyuma Etkisinin Araştırılması*. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 13 (13) , 7-20. Retrieved From

Tabachnick B.G. And Fidell L.S. (2013) *Using Mutivariate Statistics*, Sixth Ed. Pearson, Boston.

Taşçı, E. Bolsoy, N. Kavlak, O. Ve Yücesoy, F. (2008). *İnfertil Kadınlarda Evlilik Uyumu*. Türk Jinekoloji Ve Obstetrik Derneği Dergisi, 5 (2), 105- 110.

Taycan, S. E. Ve Kuruoğlu, A. Ç. (2014). *Evlilik Uyumu İle Bağlanma Stilleri Ve Mizaç Ve Karakter Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Türk Psikiyatri Dergisi, 25(1), 9-18.

Timur, M. S. (2008). *Boşanma Sürecinde Olan Ve Olmayan Evli Bireylerin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Titelman, P. (2003). *Duygusal Kesinti: Bowen Ailesi Sistemleri Teorisi Perspektifleri*. New York: NY Haworth

Topuz, C. (2013). *Üniversite Öğrencilerinde Özgeciliğin Öznel İyi Oluş Ve Psikolojik İyi Oluş İle İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Fatih Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Turanlı, P. (2010). *Orta Yetişkinlikte Evlilik Uyumu İle Benlik Saygısı Ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin Saptanması* Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.

Tutarel-Kışlak, Ş. Ve Çabukça, F. (2002). *Empati Ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu İle İlişkisi*. Aile Ve Toplum Eğitim Kültür Ve Araştırma Dergisi, 5(2), 35-43.

Tutarel-Kışlak, Ş. (1999). *Evlilikte Uyum Ölçeğinin (EUÖ) Güvenirlik Ve Geçerlik Çalışması*, 3P Psikoloji, Psikiyatri Ve Psikoloji Dergisi, 7 (1), Ss.50-57.

Türkcapar, N.(1991). *Aile Ruh Sağlığı Ve Normaldışı Davranışlar*, Türkiye Aile Yıllığı. Ankara: Aile Araştırma Kurumu.

Tüzün, O. Ve Sayar, K. (2006). *Bağlanma Kuramı Ve Psikopatoloji*. Düşünen Adam, 19(1), 31.

TÜİK, (Türkiye İstatistik Kurumu), (2017). *Yaşam Memnuniyeti Araştırması*, Alındığı Tarih: 24.12.2020,

Uçar, E. (2018). *Psikolojik İyi Oluş Yordayıcısı Olarak Dindarlık, Evlilik Doyumu Ve Problem Çözme*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

Ülker, G. (2011). *Evlilik Çatışmasının Sıklık Ve Yaygınlığının Bazı Değişkenlere Göre Yordanması*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İzmir.

Velidedeoğlu Kavuncu, N. (2011). *Kadın Erkek İlişkilerinde Sorunlar Ve Çözümleri*. Ankara: Efil Yayınevi.

Wallace, P. M. Ve Gotlib, I. H. (1990). *Marital Adjustment During The Transition To Parenthood: Stability And Predictors Of Change*. Journal Of Marriage And The Family, 52 (1), 21- 29.

Yalçın, H. (2014). *Evlilik Uyumu İle Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki*. Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 3 (1), 250-261.

Yazgan İnanç, B. Ve Yerlikaya, E. E. (2010). *Kişilik Kuramları. 3. Baskı*. Ankara: Apegem Akademi.

Yeşiltepe, S. S. (2011). *Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Oluş Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi,

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.

Yıldırım, İ. (1993). *Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Evli Bireylerin Uyum Düzeyleri*. Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi, 1 (4), 23-28.

Yıldız, A. (2010). *Evlilikte Yaşanan Sorunlar Ve Başa Çıkma Yolları*. H. Yavuzer (Ed.). Evlilik Okulu. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldız, M. (2016). *Romantik İlişkilerde Şiddetin Ana Baba Tutumları Ve Benlik Saygısı İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışmanlık Ve Rehberlik Bilim Dalı, Bursa.

Yılmaz, F. E. (2014). *Evli Bireylerin Ego Durumları İle Evlilik Uyumları Ve Çocuklarının Okul Başarısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İstanbul.

Yılmazçoban, M. (2011). *Evlilikte Çiftleri Etkileyen Unsurlar Ve Arkadaşlık İlkeleri*. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1 (1), 178-195.

Yüksel Şahin, F. (2010). *Kişilerarası İlişkiler Ve İletişim Becerileri*. H. Yavuzer (Ed.). Evlilik Okulu. İstanbul: Remzi Kitabevi.

EKLER

EK 1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmamıza hoş geldiniz.

Bu çalışma Nişantaşı Üniversitesi Psikoloji Yüksek Lisans Tezi kapsamında Yasin Yuyucu tarafından Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Aslan Danışmanlığında yürütülmektedir.

Sayın Katılımcı,

Bu çalışmanın amacı evli ve çocuklu bireylerin kendileri ve ilişkileri ile ilgili çeşitli duygu ve düşüncelerini bilimsel olarak incelemek amacıyla yapılmaktadır. Sizlerden istenilen, verilen sorulara ne derece katıldığınızı kişisel düşünceleriniz doğrultusunda belirtmenizdir. Araştırmaya sadece evli ve çocuklu bireyler katılabilir. Sizden kimliğiniz ile ilgili hiçbir kişisel bilgi (Ad, soyad, kurum bilgisi vs...) istenmemektedir. Elde edilecek bilgiler, başka kişi ya da kurumlarla paylaşılmayacaktır. Sadece Yüksek Lisans Tezi kapsamında kullanılacaktır.

Anket yaklaşık 7-8 dakika sürmektedir. Ankete katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır.

SOSYODEMOGRAFIK BİLGİLER

1. Medeni haliniz? : ☐ Evli ☐ Bekâr
2. Yaş? :
3. Cinsiyet? : ☐ Kadın ☐ Erkek
4. Kardeş sayısı (siz hariç) ?
5. Kaçınıcı çocuksunuz (doğum sıranız)?
6. Eğitim düzeyiniz? : ☐ İlkokul Mezunu ☐ Ortaokul Mezunu ☐ Lise Mezunu ☐ On Lisans Mezunu ☐ Lisans Mezunu
☐ Lisansüstü Mezunu
7. Çalışma Durumu : ☐ Sadece ben çalışıyorum ☐ Hem eşim hem ben çalışıyoruz
☐ Eşim de ben de çalışmıyoruz
8. Toplam aylık geliriniz?
9. Evlilik Şekliniz: ☐ Tanışıp-Anlaşarak Evlenme ☐ Görücü Usulü Evlenme ☐ Diğer (kaçarak, zorla,vb)
- 10- Eşinizle akrabalık bağınız var mı? ☐ Var ☐ Yok
11. Kaç yıldır evlisiniz? : Yıl ----- Ay-----
- 12- Eşinizle aranızda ne kadar yaş farkı var? ----
- 13- Kaç çocuğunuz var?.....
- 14- Aile danışmanlığı hizmeti aldınız mı? ☐ Evet ☐ Hayır
- 15- Anne Babanız hayatta mı? ☐ Her ikisi de hayatta ☐ Biri hayatta ☐ Her ikisi de öldü
- 16- Anne eğitim düzeyi ? ☐ Okur yazar ☐ İlkokul Mezunu ☐ Ortaokul Mezunu ☐ Lise Mezunu ☐ On Lisans Mezunu
☐ Üniversite Mezunu ☐ Lisansüstü Mezunu
- 17- Baba eğitim düzeyi ? ☐ Okur yazar ☐ İlkokul Mezunu ☐ Ortaokul Mezunu ☐ Lise Mezunu ☐ On Lisans Mezunu
☐ Üniversite Mezunu ☐ Lisansüstü Mezunu
- 18- Anne Baba medeni durumu? ☐ Evli ve birlikte ☐ Evli ama ayrı yaşıyor ☐ Boşanmış ☐ Dul
- 19- Kendini nasıl birisi olarak değerlendirirsin? ☐ İçer dönük ☐ Dışa dönük
- 20- Samimi arkadaş sayısı (sadece sizin) ?
- 21- Eşimin ailesi ile ilişkini nasıl değerlendirirsin? ☐ Çok kötü ☐ Kötü ☐ Orta halli ☐ İyi ☐ Çok iyi
- 22- Yaşamınızdan ne kadar memnunsunuz? ☐ Hiç memnun değilim ☐ Memnun değilim
☐ Ne memnunum ne değilim ☐ Memnunum ☐ Çok memnunum
- 23- Şuan yaşadığınız aile türünüz? **Geleneksel aile** (Bu aile türünde anne, baba, çocuklar, büyük anne büyükbaba, kardeşler vs. yer almaktadır) **Çekirdek aile** (Bu aile türünde anne, baba, evlenmemiş çocuklar yer almaktadır.)
- 24- Yaşadığınız yer? ☐ Büyükşehir ☐ Şehir ☐ İlçe ☐ Belde/Köy

EK .2 Kök Aileyle İlişkiler Envanteri

Sayın Katılımcı,

Kök aile, çocukluk yıllarında zamanınızın çoğunu ya da tümünü birlikte geçirdiğiniz kişilerin oluşturduğu aileyi ifade eder. Bu ölçek çocukluğunuzda içinde yaşadığınız ailenin özelliklerini ve yapısını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda bazı ifadeler verilmiştir, bunları okuduktan sonra, ilişkinizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyerek yanıtlarınızı belirtiniz. İfadelerin kesin doğru veya yanlış bir cevabı bulunmamaktadır. Önemli olan, olabildiğince samimi cevap vermenizdir.

7. maddeye kadar olan ifadeleri hem anne hem de babanız için işaretleyiniz.	Anne	Baba
İfadeler	Evet Hayır	Evet Hayır
1. Sevgisini genellikle sarılarak göstermiştir.	() ()	() ()
2. Birlikte eğlenceli zamanlar geçirmiştir.	() ()	() ()
3. Bana karşı davranışlarında tutarlı olmuştur.	() ()	() ()
4. Neden ceza verdiğini genellikle açıklamıştır.	() ()	() ()
5. Her davranışımı eleştirmiştir.	() ()	() ()
6. Her konuda korkmadan konuşabilmişimdir.	() ()	() ()
7. Kendi kararlarımı almam için beni cesaretlendirmiştir.	() ()	() ()
	Evet	Hayır
8. Aile olarak beraberce problemlerimizi çözmüşüzdür.	()	()
9. Ailemle zaman geçirmek için fırsatlar yaratmışımdır.	()	()
10. Aile olarak birbirimizi desteklemişizdir.	()	()
11. Ailemde fiziksel şiddete uğramışım.	()	()
12. Aile ilişkilerimin güven verici olduğunu düşünmüşümdür.	()	()
13. Ebeveynlerimin biri veya her ikisi psikolojik yönden sorunlar yaşamışlardır.	()	()
14. Bir sevgi ortamı içinde büyüdüğümü hissetmişimdir.	()	()

14 madde gibi görünmesine rağmen toplamda 21 maddeden oluşuyor. Anne ve baba için puanlar ayrı ayrı hesaplandığı için. Yani 7 madde Anneyle ilişkiler, 7 madde babayla ilişkiler ve 7 madde de aile ortamını yansıtan maddelerden oluşmaktadır. Bu anlamda lütfen aklınız karışmasın diye açıklıyorum. Nasıl geliştirildiği ve puanlaması tezimde mevcut. Kolay gelsin

Kök Aile ilişkileri Ölçeği alt boyutları ve toplam puan

1. Kök Ailede anne-baba ilişk. ort.= evaiebort
2. Kök Ailede aile ortamı ort.= evailort
3. Kök ailede Genel toplam ort.= evaigort

EK 3. Evlilik Uyumu Ölçeği (EUÖ)

Ölçeğin bu maddesinde, evliliğinizdeki mutluluk düzeyini tüm yönleri ile en iyi tanımladığını inandığınız noktayı daire içine alınız. Ortadaki “mutlu” sözcüğü üzerindeki nokta, çoğu kişinin evlilikten duyduğu mutluluk derecesini temsil etmekte ve ölçek kademeli olarak sol ucunda evliliğinde çok mutsuz olan küçük bir azınlığı, sağ ucunda ise evliliğinden çok büyük bir doyum ve mutluluk duyan küçük bir azınlığı temsil ederek derecelenmiş bulunmaktadır.

--	--	--	--	--	--	--

Çok Mutsuz

Mutlu

Çok Mutlu

Aşağıdaki maddelerde verilen konulara ilişkin olarak, siz ve eşiniz arasındaki anlaşma ya da anlaşmazlık derecesini yaklaşık olarak belirtiniz. Lütfen her maddeyi değerlendiriniz.

	Her zaman anlaşırız	Hemen hemen her zaman anlaşırız	Ara sıra anlaşamadığımız olur	Sıklıkla anlaşamayız	Hemen her zaman anlaşamayız	Hiç anlaşamayız
2.Aile bütçesini idare etme	)	)	)	)	)	)
3.Boş zaman etkinlikleri	)	)	)	)	)	)
4.Duyguların ifadesi	)	)	)	)	)	)
5.Arkadaşlar	)	)	)	)	)	)
6.Cinsel ilişkiler	)	)	)	)	)	)
7.Toplumsal kurallara uyma (doğru, iyi ve uygun davranış)	)	)	)	)	)	)
8.Yaşam felsefesi	)	)	)	)	)	)
9.Eşin akrabalarıyla anlaşma	)	)	)	)	)	)

Lütfen evliliğinizi en iyi ifade ettiğine inandığınız bir cevabı işaretleyiniz.

10. Ortaya çıkan uyumsuzluklar genellikle,

- a) Erkeğin susması ile
- b) Kadının susması ile
- c) Karşılıklı anlaşmaya varılarak sonuçlanır

11. Ev dışı faaliyetlerinizin ne kadarını eşinizle birlikte yaparsınız?

- a) Hepsini
- b) Bazılarını
- c) Çok azını
- d) Hiçbirini

12. Boş zamanlarınızda genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

- a) Dışarıda bir şeyler yapmayı
- b) Evde oturmayı

13)Eşiniz genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih eder?

1.3.1.

- a) Dışarıda bir şeyler yapmayı
- b) Evde oturmayı

14. Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?

- a) Sık sık
- b) Arada sırada
- c) Çok seyrek
- d) Hiçbir zaman

15. Hayatınızı yeniden yaşayabilseydiniz,

- a) Aynı kişiyle evlenirdiniz
- b) Farklı bir kişiyle evlenirdiniz
- c) Hiç evlenmezsiniz

1.3.1.

16.Eşinize güvenir, sırlarınızı ona açar mısınız?

- a) Hemen hemen hiçbir zaman
- b) Nadiren
- c) Çoğu konularda
- d) Her konuda

EK 4. Evli Kadınlar ve Erkekler İçin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİÖÖ)

EVLİ KADINLAR VE ERKEKLER İÇİN PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ ÖLÇEĞİ TÜRKÇE FORMU					
Genel Duygular	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
1.Kişisel problemlerimi çözemiyorum (-)					
2.Şüpheli ve çatışmacıyım(-)					
3.Kendime kızıyorum(-)					
4.Eş olarak sorumluluklarımdan bunalıyorum(-)					
5.Aile ile ilgili konuları sürdürmede yarımsız hissediyorum (-)					
6.Suçluluk hissediyorum(-)					
7.Anne/baba olarak sorumluluklarımdan bunalıyorum(-)					
8.Ailemin geleceği ile ilgili belirsizlikler olduğunu düşünüyorum(-)					
9.Eşime ve çocuklarıma kızıyorum(-)					
10.Diğer aile üyelerinden ve komşulardan yardım/destek almaya ihtiyaç duyuyorum (-)					
11.Aile yaşamı ile ilgili hayal kırıklıkları yaşıyorum(-)					
12.Ailemin yaşam koşullarından utaniyorum(-)					
13.Çocukların bakımı için yeterli zaman ayırıyorum(+)					
14.Eşim anlayışlı ve ilgili değildir(-)					
15.Evle ilgili günlük işler nedeniyle evliliğimde sorunlar yaşıyorum (-)					
16.Kişisel görünüşümden utaniyorum(-)					
17.Çocuk bakımı sorumlulukları nedeniyle akrabalarımı ziyaret edemiyorum(-)					
18.Evle ilgili işlerden bunalıyorum(-)					
Ekonomik, Aile ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet					

19.Eşim (karı/koca) ile ilişkilerimden memnuniyet duyuyorum(+)					
20.Yeniden dünyaya gelseydim yine aynı kişi ile evlenirdim (Orijinal ölçekte yoktu, eklendi) (+)					
21.Diğer aile bireyleri ve akrabalar (geniş aile) ile ilişkilerimden memnuniyet duyuyorum(+)					
22. Çocuklarım ile ilişkilerimden memnuniyet duyuyorum					
23.Akrabalar ve komşular ile ilişkilerimden memnuniyet duyuyorum(+)					
24.Cinsel yaşamımdan memnuniyet duyuyorum(+)					
25.Çocuklarımla sayısını ve aralığını yönetebilmekten memnuniyet duyuyorum(+)					
26.Ailenin ekonomik ihtiyaçlarını karşılayabiliyorum (+)					
27.Aile gelirimden memnuniyet duyuyorum(+)					
28.Nadiren hasta, genellikle sağlıklı hissediyorum(+)					
29. Bir bütün olarak yaşamımdan memnuniyet duyuyorum(+)					
30. Sağlığımdan memnuniyet duyuyorum(+)					
31. Aile yönetiminden memnuniyet duyuyorum(+)					
32. Dini yaşamımdan memnuniyet duyuyorum (+)					
Ev Dışındaki Aktiviteleri Sürdürebilme					
33.Çocuklarımı iyi yetiştirmede zorlanıyorum(-)					
34.Ek gelir kazanmak için fırsatlara sahibim(+)					
35.Toplumsal katılım için yeterli zamana sahibim (+)					
36.Bireysel ilgilerimi sürdürebilmek için fırsatlara sahibim(+)					

NIŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULU KARAR SURETİ

Toplantı Tarihi : 14.09.2022

Toplantının Yeri: Nişantaşı Üniversitesi Toplantı Odası

Toplantı Sayısı : 2022/36

Toplantı Saati : 14:00

Gündem:

Gündem5. Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Yasin Yuyucu'nun yardımcı araştırmacı ve sorumlu araştırmacı olarak Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Aslan'ın bulunduğu "Evli Bireylerde Kök Aile İlişkileri, Evlilik Uyumu ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki ilişkiler" adlı çalışmasının görüşülmesi.

Kararlar:

Karar5. Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Yasin Yuyucu'nun yardımcı araştırmacı ve sorumlu araştırmacı olarak Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Aslan'ın bulunduğu "Evli Bireylerde Kök Aile İlişkileri, Evlilik Uyumu ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki ilişkiler" adlı çalışması görüşüldü. Yapılan görüşmede çalışmanın Üniversitemiz Etik Kurulu Yönergesi hükümleri gereğince etik ve bilimsel açıdan sakınca bulunmaması çalışmada elde edilecek kişisel verilere ilişkin sorumluluk araştırmacıya ait olmak şartıyla **uygunluğuna** oy birliği ile karar verildi.